

Ds. M. BLOK (1956-1960)

LEVENSSCHETS EN PREKEN

Het oordeel begint van het huis Gods. Preek over 1 Petrus 4:17

HOEDANIG IS UW LEVEN?

**Afscheidspredicatie over Jac. 4: 13-15
uitgesproken te Rijssen op Oudejaarsavond 1960**

**VERSLAG EN TOESPRAKEN VAN DE ROUWDIENST EN BEGRAFENIS
DOOR DS. J. VAN HAAREN**

PROFIJTETIJKE ZIELSOPWEKKING IN EEN ZEER DONKERE NACHT

**Preek over Psalm 62: 6 en 7
door Ds. L. RIJKSEN**

**uitgesproken na het overlijden van ds. M. Blok
te Rijssen op zondag 29 januari 1961.**

**Levensschets van Ds. J. B. BEL te Krabbendijke
Als vriend van ds. M. Blok**

Ds. M. Blok

**STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2015**

INHOUD

LEVENSSCHETS

1. Afkomst
2. Bekering
3. Schoenmaker in Nieuwe Tonge
4. Door de Geest verder geleid
5. Tot een wachter gesteld
6. Student aan de Theologische School
7. Gered in de grootste gevaren
8. Preekbevoegdheid
9. Predikant in Zeist
10. Afscheid te Zeist
11. Te Rotterdam-Centrum van 1949 tot 1956
12. Afscheid van ds. M. Blok van de gemeente te Rotterdam-Centrum
13. Aan de Noorderkerk te Rijssen verbonden, 1956-1960
14. Broer Pieter Blok
15. Met emeritaat: 'mijn werk zit er op'
16. Verlangen om ontbonden te worden
17. IN MEMORIAM Ds. M. BLOK

HET OORDEEL BEGINT VAN HET HUIS GODS

Preek over 1 Petrus 4:17

HOEDANIG IS UW LEVEN?

Afscheidspredicatie over Jac. 4: 13-15

uitgesproken te Rijssen op Oudejaarsavond 1960

VERSLAG EN TOESPRAKEN VAN DE ROUWDIENST EN BEGRAFENIS DOOR DS. J. VAN HAAREN

PROFIJTELIJKE ZIELSOPWEKKING IN EEN ZEER DONKERE NACHT

Preek over Psalm 62: 6 en 7

door Ds. L. RIJKSEN

uitgesproken na het overlijden van ds. M. Blok
te Rijssen op zondag 29 januari 1961.

UIT HET LEVEN VAN DS. M. BLOK, 1956-1960¹

In deze brochure zijn de meeste passage's afkomstig uit het boek van W. B. Kranendonk. Leven en werk van ds. M. Blok. Den Hertog, Houten 2001

1. Afkomst

Marinus Blok wordt op 2 maart 1909, als tweede zoon geboren te Middelharnis. Zijn ouders, Leendert Blok en Magtelina Hotting, zijn eenvoudige mensen. Aanvankelijk werkt vader Blok op de lijnbaan als touwslager. Later wordt hij postbode. In zijn vrije tijd verdient hij wat bij op de sigarenfabriek van Verbruggen.

Vader Blok, die alles voor zijn gezin over heeft, is actief betrokken bij het verenigingsleven in het dorp. Zo zet hij zich in voor de plaatselijke school en is hij lid van de toneelvereniging. Zijn grootste hobby is echter de muziek. Om die reden is hij ook lid van de muziekvereniging. Ook zijn kinderen voelen zich erg aangetrokken tot de muziek. Op zeker moment spelen zes gezinsleden, waaronder Marinus, mee in het korps.

Blok's moeder kwam uit een vissersgeslacht. Moeder werd opgevoed door haar grootouders omdat haar moeder overleed op de leeftijd van 42 jaar. Moeder was toen nog maar een jong meisje. Zij had te midden van alle verdriet het grote voorrecht om in een besloten gemeenschap, een vissersgezin, op te groeien. Onder die vissers waren er velen die de Heere vreesden, en die daar met een teer, godvrezend leven getuigenis van gaven. Zij bezat een grootvader die dat wonderlijke leven ook deelachtig was. Later herinnerde zij zich nog dat wanneer zij als jong meisje boodschappen ging doen, of wanneer ze van de Sasdijk naar het dorpje ging, zij altijd door grootvader werd aangesproken met: 'M'n kind, we hebben hier geen blijvende stad.' Toen grootvader overleden was ontving zij uit de erfenis Bijbels, prekenboeken en de bekende boeken van de zeelieden die in die tijd uitgegeven werden.

Het geslacht waaruit moeder is voortgekomen, was gebonden aan de toenmalige Gereformeerde Kerk. Ze heeft zelfs catechisatie mogen volgen bij de bekende *dominee Stekete*, later bij de bekende dominee Van Velzen.² Dat onderwijs van haar jeugd heeft heel haar leven bezet. Het heeft ook invloed gehad op de wijze waarop zij zelf later leiding gaf aan het gezin. Nooit is een onvertogen woord uit haar lippen gekomen. De kinderen herinnerden zich: moeder was er altijd met haar evenwichtig leven, haar wijsheid, haar liefde. Daarmee heeft ze haar gezin mogen verzorgen.

Kerkelijk behoort het gezin tot de Nederlandse Hervormde Kerk. Van een geregelde kerkgang is echter geen sprake. Vooral vader Blok moet niet veel van de godsdienst hebben. Zijn vrouw beseft echter dat het niet goed is de kerkdeur voorbij te lopen. Zij dringt er dan ook bij haar man op aan dat hun kinderen worden gedoopt. Bij de eerste vijf kinderen gebeurt dat ook. De andere acht, onder wie de latere ds. P. Blok, blijven ongedoopt! Van lieverlee verwatert ook bij moeder Blok de kerkgang. Ook gaat de

¹ In deze brochure zijn de meeste passage's afkomstig uit het boek van **W. B. Kranendonk**. Een heel mooie aanvulling mét hetgeen al verschenen was. Goed leesbaar en evenwichtig beschreven. Een kleiner aantal passage's komen uit: **ELK VERHAALT ZIJN WEG EN ZAKEN. DE GESCHIEDENIS VAN DE 'KLEÁNE KOARKE' TE RIJSSEN. 1836-2011**

² HET LEVEN VAN CHRISTIAAN STEKETEE, GRONDLEGGER VAN DE CHRISTELIJK AFGESCHIEDEN GEMEENTE TE NIEUWDORP. Zie www.theologienet.nl

Bijbel niet langer open en wordt het gebed aan tafel nagelaten.

In zijn kinderjaren bezoekt Marinus de openbare lagere school. Omdat hij gezegend is met een goed verstand, kan hij daar goed meekomen. Na schooltijd steekt hij de handen uit de mouwen om de inkomsten voor het ouderlijk gezin wat te vergroten. Omdat er van doorleren geen sprake kan zijn, treedt hij op twaalfjarige leeftijd in dienst bij schoenmaker Van Zanten in zijn woonplaats, waar hij een gewaardeerde kracht wordt.

Als hij verkering krijgt met de vijftienjarige *Arendje Verweij*, die bij Van Zanten als hulp in de huishouding dient, roept dat bij haar ouders de nodige vragen op. Ze zien hun dochter liever trouwen met een kerkelijk meelevende jongen. Anderzijds ziet Marinus' vader niets in een kerkelijk meisje voor zijn zoon. Nadat Arendje haar ouders heeft beloofd om 's zondags twee keer naar de kerk te zullen blijven gaan, kan het huwelijk doorgang vinden. Op 19 augustus 1932 wordt het dan ook voltrokken. Omdat alleen welgestelden hun huwelijk kerkelijk laten bevestigen, blijft dat bij Marinus en Arendje achterwege. Hun huwelijk wordt gezegend met de geboorte van vier kinderen.

Inmiddels heeft Marinus een aanstelling gekregen bij de Rotterdamse Tramweg Maatschappij (RTM), die de tramverbindingen op het eiland onderhoudt. Hij begint daar als stoker, maar klimt na verloop van tijd op tot machinist. Dat er af en toe ook 's zondags gewerkt moet worden, is voor hem geen bezwaar.

2. Bekering

'Zeg Blok, zou je ook niet eens bidden voor je eten?' Verbaasd keek Marinus zijn collega Koos Noordijk aan. Samen met hem zat hij dagelijks op de locomotief van de stoomtram. Hij kende Koos best goed. Dat hij christelijk was, wist Marinus wel. Maar dat Koos hem er zo direct op zou wijzen dat er voor het eten gebeden moest worden, had hij niet verwacht. Als het om godsdienstige zaken ging, waren de Flakkeeënaars erg schuchter. Eigenlijk irriteerde hem de vraag van Noordijk. Kortaf antwoordde hij: 'Bidden? Nee, hoor. Ik heb zelfvoor die boterhammen gewerkt.'

Koos liet zich echter niet van de wijs brengen door de norske antwoorden van Marinus. Tijdens elke schaft zei hij: 'Blok, je moet bidden.' Het aandringen leek geen resultaat te hebben. Totdat Noordijk op zekere dag zei: 'Blok, je moet bidden, want je staat bij diezelfde God in rekening.' Dat sloeg bij Marinus naar binnen. De Heere gebruikte de opmerking van de eenvoudige Noordijk om hem stil te zetten op de weg der zonde. De jonge Blok zag dat zijn leven vol schuld en zonde was tegenover God.

Dat er wat met Marinus was gebeurd, merkte zijn vrouw Arendje al snel. Maar wat er aan de hand was, kreeg ze maar moeilijk uit hem. Marinus was altijd gesloten als het ging om persoonlijke zorgen. Het viel Arendje op dat haar anders zo opgeruimde man heel stil was.

Toch kreeg ze al snel een aanknopingspunt waardoor ze kon bevroeden waar de schoen wrong. Marinus besloot namelijk kort na het gesprek met zijn collega Noordijk om een Bijbel te kopen. Die hadden zij niet in huis. Toen eenmaal het Woord van God onder hun dak was gekomen, ging het dagelijks op verschillende momenten open. 'Ik kreeg maar niet genoeg van het lezen van de Schrift', zei Blok later weleens over die begintijd. 'Ik dronk het Woord in maar werd er nimmer dronken van.'

Niet alleen zijn vrouw maar ook zijn vrienden viel het op dat Marinus veranderd was. Toen hij pas met Arendje was getrouwd kwamen zij graag bij het jonge paar. Huize Blok gold binnen de vriendenkring als de zoete inval. Marinus zorgde er meestal voor

dat de stemming er goed in zat. En dat misten ze nu. Hun kameraad was stil. Grappen maakte hij nauwelijks meer. Het leek wel of hij alleen maar somber kon zijn. Wat zou er toch met Marien aan de hand zijn, zo vroegen ze zich onder elkaar af

Zelfs zijn hobby's leken hem niet meer te kunnen bekoren. Voorheen gingen de jonge mannen van tijd tot tijd met elkaar naar de gorzen om op bot te vissen. Ineens liet hun vriend weten niet meer mee te gaan omdat hij zich had gestoord aan hun uitgelaten gedrag. Wanneer de vangst van botvis wat tegenviel zongen de jongens weleens:

*'t Hijgend hert der jacht ontkomen
Schreeuwt niet sterker naar 't genot
Van de frisse waterstromen
Dan mijn ziel verlangt naar... bot.*

Toen Marinus dat weer hoorde, kon hij het gespot niet langer verdragen, en liet hij zijn vrienden weten voortaan geen prijs meer te stellen op een gezamenlijke vispartij. Sterker, de herinnering aan dit zondige gezang maakte dat hij zijn vistuig voorgoed opborg.

Ook de muziek gaf Marinus geen plezier meer. Voorheen keek hij uit naar de wekelijkse repetities van 'Sempre Crescendo'; de muziekkuitvoeringen en concoursen beschouwde hij als hoogtepunten. Maar nu werd zijn hart gekweld door droefheid over de zonde. Marinus was God kwijt en die leegte kon de muziekvereniging nooit vullen. Steeds vaker verzuimde hij de repetitieavonden.

Vooraf vader Blok begreep niets van zijn zoon. Toen Marinus hem vertelde te willen bedanken als lid van het muziekgezelschap was hij zeer verbaasd. 'Ik snap niet dat hij stopt met blazen. Marinus is zo muzikaal en nu houdt ie op. Dat is toch vreemd', zei hij tegen zijn vrouw. 'Ach, hij zegt wel voorgoed te stoppen, maar ik moet dat nog zien. Dat houdt ie nooit vol.'

Aankankelijk leek vader Blok gelijk te krijgen. Marinus had het bestuur van 'Sempre Crescendo' inmiddels laten weten zijn lidmaatschap te beëindigen. Toch bleef de muziek hem trekken. Toen hij op zekere dag de dirigent van de muziekvereniging tegenkwam, raakte hij met hem aan de praat. Enkele weken later zou er een openbaar concert zijn. Het hele dorp leefde daar naar toe. De dirigent vertelde hem dat hij hem erg miste. Goede pistonspelers waren er nu eenmaal niet zoveel. 'Kom nou toch weer eens naar de muziek, joh. Dat leven van jou, dat is toch ook maar niks', zei hij. Marinus kreeg weer zin en ging opgetogen naar huis. Tegen zijn vrouw zei hij er naar te verlangen zijn partijtje bij 'Sempre Crescendo' weer mee te blazen.

Arendje toonde haar aarzelingen. 'Zou je dat nu wel doen?' Maar hij liet zich niet van de wijs brengen. Vastberaden ging hij kort voor de aanvang van het concert naar zijn ouderlijk huis, waar zijn piston lag. Vader en moeder Blok waren zeer verbaasd dat Marien zijn instrument kwam halen om toch deel te kunnen nemen aan het concert. Zijn moeder vroeg hem of hij dat nu echt van plan was. 'Ik zal spelen dat de stukken ervan afvliegen', voorspelde de jonge Blok.

Zo ging Marinus naar de muziektent Maar direct bij binnenkomst in de zaal kwam het met kracht in zijn hart *dat hij niet door kon gaan op deze weg*. Hij zag dat de Heere een radicale breuk met de zonde vroeg en daarbij paste niet een gloedvolle blaaspartij. Hij kon in die tent van werelds vermaak onmogelijk blijven. Binnen enkele minuten maakte Marinus rechtsomkeert. Een van de muzikanten probeerde hem op andere gedachten te brengen. 'Joh, Marinus, kom toch op man. Het is hier gezellig.' Maar een andere blazer zei dat het geen zin had Marinus over te halen. 'Hou op, man. Dat lukt toch niet. Marinus leest tegenwoordig oude schrijvers!'

Blok hoorde dat. Oude schrijvers? Wat waren dat? Hij wist het niet. In tranen ging hij

naar het huis van zijn ouders. Daar aangekomen viel hij zijn moeder om de hals en snikte: 'Moeder, ik kan niet meer! Ik kan niet meer.' Zijn piston liet hij bij zijn ouders achter. Het instrument zou hij nooit meer aanraken. Daarna liep hij naar zijn woning, waar hij met het hoofd op tafel en in een stroom van tranen zijn zondig afwijken beleed. Daarop kwam de Heere over met de woorden: 'Zijt getrouw tot de dood, en Ik zal u geven de kroon des levens.'

Hij ging meer en meer beseffen dat de Heere een volkomen hart vroeg. De eis van Gods wet drukte hem. De eerste tijd na zijn omkeer dacht hij de Heere te kunnen behagen in een weg van wettische vroomheid. Alles was voor hem zonde. Vrolijke kleding wilde hij niet langer dragen. Hij droeg voortaan donkere kleren en wilde ook graag dat zijn vrouw en dochtertje stemmig gekleed gingen. De dreumes Ina had in die tijd een kort geknipt kopje haar en droeg een fel gekleurd jurkje zonder mouwen. Marinus liet Arendje weten daar last van te hebben. Van tijd tot tijd vermaande Blok zijn vrouw ook als ze weer druk bezig was met de huishouding. Arendje was heel netjes en zeker aan het eind van de week moest alles schoon zijn. 'Ik snap niet dat je daar zo druk mee kunt zijn', zei Marien dan.

Nadat de Heere hem heeft stilgezet, zet hij zich 's zondags voortaan in de Nederlandse Hervormde Kerk in zijn woonplaats onder het Woord. Ook gaat hij catechisatie volgen en meldt hij zich aan als belijdeniscatechisant. Omdat hij pas op z'n drieëntwintigste jaar in de Bijbel is gaan lezen, moet hij veel leren. Op 14 april 1935 doet hij bij ds. C. van der Wal uit Dirksland belijdenis.

Omdat hij in de prediking geen antwoord krijgt op zijn geestelijke vragen, wordt hij innerlijk heen en weer geslingerd. Op zijn werk legt hij deze vragen wel eens voor aan zijn collega Koos Noordijk. Daarnaast gaat hij op doordeweekse avonden elders luisteren. Op den duur gebeurt dit zo vaak, dat hij bijna avond aan avond weg is. Voor zijn vrouw vormt dat aanleiding om de regionale krant met de predikbeurten weg te stoppen.

Voor de prediking van *ds. W.F. Laman*, van 1932 tot 1939 predikant van de Christelijke Gereformeerde Kerk te Middelharnis, spreekt hem erg aan. Een enkele keer zet hij zich ook in de Gereformeerde Gemeente te Middelharnis of Dirksland onder het Woord.

Met betrekking tot het werken op zondag hinkt hij op twee gedachten. Verschillende keren neemt hij zich voor zijn baan op te zeggen. Omdat dat grote gevolgen heeft voor zijn gezin, durft hij dat niet aan.

Dan grijpt de Heere echter in. Op 30 januari 1935 komt hij met zijn tram in botsing met een andere tram. Omdat hij in eerste instantie als de schuldige wordt aangewezen, wordt hij gedegradeerd tot stoker. Enkele maanden later volgt ontslag. Hoewel hij ervan overtuigd is onschuldig te zijn, aanvaardt hij het vonnis zonder klacht. Het is zijn vaste overtuiging dat de Heere de trambotsing heeft gebruikt om hem van de tram af te halen. Hij heeft hem echter beloofd: 'Zijn brood wordt hem gegeven, zijn wateren zijn gewis.'

3. Schoenmaker in Nieuwe Tonge

Na zijn ontslag gaat hij in Nieuwe Tonge als schoenmaker aan de slag. Aan de Molendijk richt hij een gedeelte van een meelpakhuis in als werkplaats. Al spoedig krijgt hij daardoor de bijnaam 'Blok van het meelhok'. Behalve het repareren van schoenen gaat hij ook klompen verkopen. Toch gaat het zakelijk niet allemaal voor de

wind. Het feit dat hij zich inmiddels bij de Gereformeerde Gemeente te Middelharnis heeft aangesloten, speelt daarbij een rol. Een deel van de inwoners van Nieuwe Tonge gunt hem om die reden de klandizie niet. Dat brengt hem vaak op de knieën, zowel om te vragen om klanten als om te danken voor uitreddingen. Omdat de eigenaar van het pakhuis niets met kerkmensen op heeft, weigert hij aanvankelijk de naastgelegen woning aan Blok te verhuren. Als Blok deze nood voor de Heere neerlegt, voelt hij in zijn hart dat de Heere ook deze bakker op andere gedachten kan brengen. Kort daarop gebeurt dat ook en betreft Blok met zijn gezin het betreffende pand. Nadat vrienden het pand hebben verbouwd, gaat hij ook schoenen verkopen en ontstaat er een goedlopende zaak. Later getuigt hij: 'De Heere gaf veel meer dan Hij eerst had beloofd.'

4. Door de Geest verder geleid

'Hetgeen uw man mankeert, daar kan ik hem niet van af helpen. Dat moet een Ander doen.' Dat was de conclusie van huisarts De Man die door mevrouw Blok te hulp was geroepen omdat ze zich ernstig zorgen maakte over haar echtgenoot. De anders zo ijverige schoenmaker was al tijden lusteloos en moe. Er kwam geen enkel werk uit zijn handen. Soms was hij zo naar dat hij in de werkplaats op de grond lag en de kracht niet had om op te staan. En 's nachts kon hij vaak de slaap niet vatten.

'Dat kan zo nooit goed gaan', dacht mevrouw Blok en daarom had ze hulp van de dorpsdokter ingeroepen. Teleurgesteld bleef ze achter. Ook hij kon Marien niet helpen. Dat haar geliefde man het geestelijk moeilijk had, wist ze. Maar dat zijn gezondheid en werk er zo onder moesten lijden, kon ze maar moeilijk aanvaarden. En ze wilde al helemaal niet denken aan hetgeen Marien haar ooit eens toevertrouwde: hij was bang nog eens predikant te moeten worden. Daar voelde Arendje niet voor. Ze bad wel om uitkomst voor haar man, maar vroeg ook of de preekstoel voor hem gesloten zou blijven.

In de eerste tijd nadat de Heere hem had stilgezet, sprak Blok niet alleen veel en vrijmoedig over de gangen en wegen van Gods volk, maar hij kon ook hard zijn voor anderen. Als mensen zeiden een verandering in hun leven meegemaakt te hebben maar niet konden vertellen van zo'n diepe weg als hij had moeten gaan, dan deugde hun bekering in zijn ogen niet. Dat liet hij ook merken.

Zo ontmoette hij eens een vrouw uit Oude Tonge die sprak over het grote gemis in haar leven. Blok veegde met een zwaai het hele verhaal van tafel. 'Mensen die alleen maar kunnen spreken over geestelijke armoede, kennen geen genade', zei hij bot. Later heeft hij wel verzucht: 'Ik was zo bekeerd en ik zat zo hoog. Het is onbegrijpelijk dat ik niet harder gevallen ben. Wat heb ik het mensen moeilijk gemaakt.'

De geestelijke hoogmoed van Blok kreeg een knak onder een preek van ds. W.C. Lamain. Deze sprak in Herkingen over de woorden: 'Zalig zijn de vreedzamen, want zij zullen Gods kinderen genaamd worden.' Die preek raakte het hart van Blok. Hij zag dat hij geen vreedzaam mens was. Hij moest erkennen dat het hem aan zachtmoedigheid ontbrak. 'Dus je bent geen kind van God', klonk het in zijn hart.

Daar ging de schoenmaker van Nieuwe Tonge met al zijn geestelijke rijkdom onderuit. Dat was enerzijds een bittere, maar anderzijds ook een heilzame les. Na de dienst ging Blok naar de consistoriekamer en bedankte ds. Lamain voor de preek. Ds. Lamain haalde deze gebeurtenis meer dan tien jaar later aan in zijn afscheidsprek bij het vertrek uit de gemeente van Rijssen, waarbij Blok aanwezig was.

Thuisgekomen op die bewuste avond vertelde Blok aan zijn vrouw hoe hij tijdens de kerkdienst zijn bekering was kwijtgeraakt. 'Het zal een wonder zijn als de Heere me nog eens bekeert!' zei hij.

Mevrouw Blok probeerde haar man wat op te monteren. Ze herinnerde hem aan alle geestelijke weldaden en lessen die hij had ontvangen. Maar Blok wilde daar niet van horen. 'Vrouwetje, nu heeft de Heere de kamer leeggemaakt en nu ga jij er weer meubeltjes in zetten. Dat zal de Heere Zelf moeten doen', reageerde hij.

Voor Blok was deze gang heel nuttig. Hij raakte de grond kwijt uit zijn geestelijke ervaringen. Christus werd het enige Fundament van behoud. Sindsdien sprak hij maar weinig meer over zijn geestelijke ervaringen.

Tobben lag heel niet in de aard van Blok. Hij had een opgeruimd karakter, zat niet gauw bij de pakken neer en had gevoel voor humor. Hij was ook van nature zeker niet zwijgzaam.

Het is opmerkelijk dat hij dat enkele jaren nadat de Heere hem had stilgezet wel was geworden, ook als het ging om zijn geestelijke ervaringen.

In korte tijd trok de Heere met hem door. In een diepe weg werd hij schuldenaar voor God. Hij kon nooit meer beantwoorden aan het eisend recht Gods. Zalig worden werd voor hem onmogelijk. Krachtdadig sneed de Heere alles bij hem af wat niet van God was.

Toen de Heere kort daarop voor hem de weg in Christus ontsloot, was hij haast buiten zichzelf van blijdschap. In de verdere oefeningen leerde hij dat met de openbaring van de Middelaar de zaken van zijn leven niet waren opgelost. Op zijn zoldertje in Nieuwe Tonge ging de Heere met hem in het gericht. Hij ervoer dat hij alleen voor God stond: hel- waardig, verloren en Gods oordeel billijkend. Daar leidde de Heere hem in in het geheim van zalig worden om niet. Alleen de gerechtigheid van het Lam, Dat op grond van Zijn verdienste tussen de eeuwige Vader als Rechter en hem, de doemwaardige zondaar, in stond, kon genoegdoening geven en verlossing aanbrengen.

Daar zag hij de onderhandeling van de hemel en beleefde hij de afhandeling in zijn eigen leven. Later zei hij wel *dat toen het recht als een zoet gebeuren door zijn woning ging.*

In Nieuwe Tonge heeft hij met de Kerk van alle eeuwen gezongen:

*Welzalig hij, wiens zonden zijn vergeven;
Die van de straf voor eeuwig is ontheven.*

In zijn werkplaats kwam geregeld volk van God zoals Pieter de Gast, vrouw Koert, Vijfhuizen en anderen. Samen spraken ze over Gods leiding met Zijn volk. Er werden in de schoenmakerswerkplaats wat psalmen gezongen! Ook mensen die zelf geen genade kenden hoorden Blok spreken over de dienst des Heeren.

Zijn vrouw zag dat alles met lede ogen aan. Ze wist dat zijn werk weer bleef liggen. Vooral in de namiddag en in de vroege avond was er altijd veel te doen. Mensen kwamen terug van hun werk en brachten rond zes uur de schoenen. Zij rekenden erop dat ze 's avonds om negen uur gerepareerd waren en weer konden worden opgehaald. De volgende dag hadden ze het schoeisel namelijk nodig als ze naar hun werk gingen. Maar juist in die uren was er ook aanloop van mensen die de dienst des Heeren liefhadden. En als Blok met hen aan de praat raakte, vergat hij de tijd. 'Je kunt beter je handen laten gaan, dan zoveel te praten', foeterde zijn vrouw dan weleens.

Na hun verhuizing naar Nieuwe Tonge was de familie Blok lid gebleven van de Gereformeerde Gemeente in Middelharnis. 's Zondags lazen ze thuis een preek maar de weekdiensten in Menheerse (Middelharnis) bezochten ze trouw. En als er eens een predikant een zondagse beurt in hun geboortedorp had, liep Blok van Nieuwe Tonge naar Middelharnis. Zijn vrouw nam dan de fiets zodat ze haar dochtertje bij haar moeder kon brengen om zelf ook de dominee te kunnen horen.

Desondanks deed ds. A. van der Kooij, die in 1938 naar Nieuwe Tonge was gekomen, hem het verzoek om de plaatselijke zondagsschool te leiden. Blok stemde toe. Drie jaar lang onderwees hij de kinderen van zijn dorp in de Bijbelse geschiedenis. Blijkbaar deed hij dat tot volle tevredenheid van ds. Van der Kooij, want bij zijn afscheid in 1941 gaf de predikant hem niet alleen een lovend getuigschrift maar ook de zesdelige Christelijke Encyclopedie.

5. Tot een wachter gesteld

In die jaren raakte Blok werkzaam met de roeping tot het predikambt. Zijn werk op de zondagsschool versterkte en verhevigde de drang om anderen in Gods Woord te onderwijzen. Hij sprak er met niemand over. Drie jaar lang worstelde hij met deze zaak. Toen moest hij het verliezen en beloofde de Heere dat hij naar de kerkenraad zou gaan om hen een attest te vragen. Belofte maakt schuld. Dat wist Blok ook wel. Maar het inlossen van die belofte stelde hij steeds maar weer uit. Later mocht hij getuigen: 'Toen ik niet wilde, maakte de Heere me gewillig.'

De schoenenzaak liep in die tijd goed. Maar dat had steeds minder zijn interesse. De Heere ontnam hem de lust tot zijn werk. 's Nachts lag hij vaak wakker vanwege de bestrijding. Op een nacht was hij zó bang, dat hij zijn vrouw wakker maakte en haar vroeg of ze wat water voor hem wilde halen. 'Kun je dat zelf niet doen?' vroeg mevrouw Blok.

'Nee', antwoordde hij, 'want dan grijpt de duivel me.'

'Maar dan grijpt hij mij ook', zei Arendje nuchter. De bestrijdingen van de boze waren soms zo hevig en de twijfel zo erg, dat hij niet wist waar hij het zoeken moest.

Andere nachten ging hij zachtjes uit zijn bed en sloop naar beneden. Wanneer zijn vrouw later wakker werd en hem miste, ging ze ook uit bed. Door de kieren in de vloer van de slaapkamer kon ze haar man in de kamer zien. Hij zat dan vaak met een opengeslagen Bijbel op de knieën te huilen of te bidden. Zonder dat Blok het wist, boog zijn vrouw op de slaapkamer dan ook haar knieën en smeekte de Heere of Hij haar man uitkomst wilde geven.

Blok kreeg het al moeilijker. Op den duur dacht zijn vrouw dat hij geestelijk en lichamelijk onder die worstelingen ten onder zou gaan. Daarom vroeg ze dokter De Man te komen. Maar die kon geen hulp bieden. Hij wees naar de hulp van Boven.

Na veel strijd ging Blok overstag. Achteraf zei hij: 'Ik moest naar het ambt geslagen worden, zo heb ik mij ertegen verzet.'

In 1941 meldde hij zich bij de kerkenraad van Middelharnis om een attest. De broeders hoorden hoe de Heere hem had geroepen met de woorden: 'Mensenkind, Ik heb u tot een wachter gesteld over het huis Israëls.' Met vrijmoedigheid gaf de kerkenraad een attest, waarmee Blok zich in Rotterdam zou kunnen melden bij het Curatorium.

Toen hij met de brief van de kerkenraad thuiskwam, was zijn vrouw er stellig van overtuigd dat haar man in Rotterdam zou worden toegelaten en dat zij op termijn naar Rotterdam zouden moeten verhuizen zodat haar man daar de opleiding kon volgen. Ze wist dat ze hem

moest volgen, maar ze zag er niet overheen. In die tijd was ze in verwachting. 'Als ik niet zwanger was, dan zou het misschien nog wel gaan. Maar zo kan ik niet naar Rotterdam', zei ze.

6. Student aan de Theologische School

Op donderdag 26 juni 1941 vertrok Blok 's morgens al vroeg naar Rotterdam. Voor een reis van Flakkee naar de Maasstad en terug moest men in die tijd een hele dag uittrekken. Een jong meisje hield mevrouw Blok gezelschap. In de loop van de ochtend voelde mevrouw zich niet goed worden en al spoedig bleek dat ze een miskraam had. Rond het middaguur ontving ze een telegram met daarop alleen het woord: 'Aangenomen'. Blok was toegelaten tot de Theologische School.

Daarop barstte mevrouw Blok in tranen uit. Ze had zoveel bezwaren ingebracht tegen een verhuizing naar Rotterdam. Haar zwangerschap had ze als argument gebruikt tegen een vertrek naar de Maasstad. En nu had ze een miskraam. 'Wat heb ik toch gezegd? Wat heb ik toch gezegd!' riep ze toen haar man thuiskwam.

De familie Blok keek er wel van op dat hun zoon en broer voor dominee ging leren. Vader Blok was de eerste die het persoonlijk hoorde. Toen Marinus 's middags uit Rotterdam terugkeerde en in Middelharnis van de boot stapte, stond zijn vader daar juist om de post af te geven. Hij vertelde hem wat er in Rotterdam was gebeurd. Vader Blok reageerde nors. 'Dominee! Waar heb je zin in. Ik begrijp er niks van!' Waarop zijn zoon reageerde: 'Ik begrijp er ook niks van; alleen, ik weet niet of we hetzelfde bedoelen...'

De Heere heeft student Blok j.l. op zijn reis naar Zeeland wonderlijk bewaard. De boot, waarop hij zich bevond, werd fel beschoten en geraakte in brand. Velen van de passagiers en bemanning werden gedood en gewond, doch onze vriend mocht ongedeerd van boord komen; alleen zijn jas en tas gingen verloren. (Ps. 46: 1). (Mededelingen, 25 november 1943)

Niet alleen vanwege de beperkte reismogelijkheden, maar ook om praktische redenen was het in die jaren min of meer gebruik dat studenten aan de Theologische School ook in de Maasstad woonden. In het lesrooster werd nogal eens geschoven omdat de agenda van ds. G.H. Kersten overvol was. Bovendien moesten de studenten tijdens de preken van ds. Kersten in de Gereformeerde Gemeente aan de Boezemsingel aantekeningen maken, die dan in de daarop volgende week tijdens de lessen werden besproken.

Voorals mevrouw Blok zag tegen de verhuizing op. Bovendien maakte zij zich zorgen over de veiligheid van haar gezin en in het bijzonder over die van haar man. Op Flakkee waren maar een beperkt aantal Duitse soldaten gestationeerd. Dat lag in de havenstad Rotterdam wel anders. Gelukkig ging haar huishoudelijke hulp, Jannetje van Ast, mee. Zij woonde bij het gezin Blok. Het gezelschap van dit Flakkeese meisje was voor mevrouw Blok een grote steun in de nieuwe situatie.

Bij aankomst in Rotterdam werd de familie opgewacht door *student Bel*. Deze voormalige groenteboer had vóór zijn bekering evenals student Blok met volle teugen genoten van de verlokkingen van de wereld. Nadat de Heere hem in het hart had gegrepen, kreeg hij de roeping tot het predikambt op zijn hart gebonden. Na een periode van verzet en strijd meldde hij zich aan bij het Curatorium dat hem in 1938 toeliet tot de Theologische School. Student Bel begon dus aan zijn laatste jaar toen Blok zich in Rotterdam vestigde.

De ouderejaars student deed er alles aan om de familie Blok de eerste dagen met raad en daad terzijde te staan. Bij de inrichting van het huis stak hij de handen uit de mouwen en sjouwde allerlei huisraad de hoge trappen op. Hij maakte de familie wegwijs in de havenstad en vertelde de nieuwe student over de gebruiken op de

Theologische School en de gewoonten van de docenten, ds. G.H. Kersten en de heer A. van Bochove.

Zij waren de eerste tijd dat Blok op de Theologische School zat degenen die het onderwijs gaven. Later kreeg Blok ook les van dr. C. Steenblok.

Tussen de studenten *Bel en Blok* groeide een hartelijke vriendschap. Geregeld zocht Bel zijn medestudent op en bogen ze zich samen over de studiestof. Enerzijds deed Bel dit omdat hij bij de familie Blok meer rust had om te studeren dan bij hem thuis. Hij had namelijk acht kinderen en dat gaf vanzelfsprekend de nodige drukte. Anderzijds ging het studeren hem minder gemakkelijk af dan Blok. De voormalige groentehandelaar vroeg daarom nogal eens nadere uitleg aan zijn medestudent.

Andere studenten in die jaren zijn D.L. Aangeenbrug, M. van de Ketterij, Chr. van Dam, W. de Wit, C. Hegeman, Joh. van Dijke, K. de Gier en M. Heerschap. Als docenten fungeren de eerste jaren ds. G.H. Kersten en de heer A. van Bochove. In 1943 wordt dr. C. Steenblok daar aan toegevoegd.

Toen M. Blok op de Theologische School kwam, ontmoette hij daar *student L. Rijksen*, die in 1940 werd toegelaten tot de studie. Met student Rijksen kon Blok het goed vinden. Jaren later, bij de begrafenis van ds. Blok, herinnerde ds. Rijksen hier nog aan. 'Ik zal nooit vergeten - 'k kan 't niet vergeten - die eerste dag dat hij op school kwam, waar God een band gelegd heeft tussen ons, terwijl we elkaar nooit gezien of gekend hadden, maar ook na die tijd hebben we wel mogen getuigen: die zal de dood niet verbreken!'

Die hechte band had zeker ook te maken met de eerste ontmoeting tussen student Rijksen en de vader van Marinus Blok. Als enige van de studenten aan de Theologische School in die jaren was Rijksen ontslagen van de plicht om bij aanvang van de studie naar Rotterdam te verhuizen. Hij woonde in Utrecht. Toen hij een zondag in de gemeente van Rotterdam-Centrum moest voorgaan, nodigde Blok hem uit om bij hem te logeren. Rijksen nam die uitnodiging graag aan. Op de zaterdag dat Rijksen zou komen, stond vader Blok onverwacht aan de deur. Hij had de reis van Flakkee naar de Maasstad gemaakt omdat hij weleens wilde zien hoe zijn zoon en diens gezin het daar verging. Blok schrok. Zijn vader een zondag over, juist nu hij zijn studievriend verwachtte. Toen Rijksen even later aanbelde, spoedde Blok zich naar beneden om te vertellen dat zijn vader was gekomen.

'Geen probleem', zei Rijksen, 'ik vind wel een ander logeeradres.' Maar daar wilde Blok niet van weten. Hij wilde alleen maar vertellen dat zijn vader er was en dat deze niet gewend was naar de kerk te gaan. 'O, maar daar moet je niet over in zitten', was het antwoord van zijn studievriend.

De volgende morgen deed student Rijksen net of hij nergens van wist. Tegen vader Blok zei hij: 'U loopt straks toch wel met ons mee naar de kerk?' Blok voelde zich niet gemakkelijk.

'Nou, ik denk dat ik maar thuisblijf. Ik ken hier niemand en ik heb hier geen zitplaats', was zijn zwak verweer.

'Dat hoeft geen bezwaar te zijn', vond Rijksen. 'Ik zorg voor een plaats. Ga maar mee.' Vader Blok besefte dat hij er niet onderuit kon om mee te gaan. Ook de middagdienst ging hij mee. Na afloop van deze kerkdienst kwamen enkele kinderen van God bij het gezin Blok op bezoek. Verschillenden (ook zijn zoon) vertelden iets over hetgeen de Heere in hun leven had gedaan.

Aan het eind van de avond vroeg Rijksen vader Blok ook iets te zeggen. Bewogen beleed hij altijd te hebben gedacht dat godsdienst iets was van mensen die zichzelf

beter voelden dan een ander. Maar die zondag had hij gehoord dat de kerkmensen zichzelf niets beter hoefden te achten dan de wereldling. Hij had duidelijk gevoeld dat hetgeen in de preken was verkondigd en waarover de mensen die avond hadden gesproken de waarheid was. Dat had hem zichtbaar geraakt. Sindsdien ging vader Blok ook weer vaker naar de kerk.

7. Gered in de grootste gevaren

Na de oorlog gaf iemand in een brief weer wat hij uit de mond van student Blok gehoord had in verband met een wondervolle bewaring in 1943.

In de oorlogstijd moest ik naar Bruinisse om een oogstpreek te houden, dat is daar de gewoonte op de zondag voor, of na de dankdag; en moest dan ook in Westkapelle zijn.³ Mijn dochtertje (Ina) was zes weken in Zeeland geweest en wilde ook graag mee.

Ik vroeg toestemming aan voor de reis naar Zeeland (daar het oorlog was) om in het spergebied te mogen komen, maar dit werd afgewezen. Toen schreef ik aan de gemeente van Bruinisse of de kerkenraad het zelf wilde aanvragen. Dit is gedaan en toegestaan. Dus zou ik er heengaan.

Nu liep ik in die dagen toch zeer bezwaard, zodat mijn vrouw vroeg: "Wat is er toch? Wat loop je toch somber te kijken." Mijn kind wilde ook mee, ik zei: "Nee, je kunt niet mee, ik ga alleen, want als er eens iets gebeurt ben ik liever alleen."

Mijn vrouw had intussen keelontsteking gekregen en nogal ernstig. Dus dat kwam er ook nog bij. Ik ging naar de Rosestraat en zou met de tram om één uur vertrekken. In de tram zat een dame naast mij en ik vroeg haar: "Gaat u wel meer met deze tram en dan met de boot en bent u niet bang dat er wat gebeurt?"

Ze zei: "Ja, zo nu en dan ga ik wel mee, doch dan gebeurt er niets hoor, dat zal gerust wel gaan." Ik was toch niet tevreden en was bezwaard van binnen.

We kwamen met de tram aan en gingen te Numansdorp op de boot en konden dan na enkele uren varen te Zijpe aankomen. Ik ging naar boven, kajuit eerste klasse, daar was het heerlijk warm en ik stond maar voor de ramen naar de lucht te kijken. Na enige tijd ging ik toch zitten. Naast mij zat een dame met een dochtertje. Na een poosje roept dat meisje plotseling: "Moeder, daar zijn Engelsen."

We keken en ja, daar kwamen twaalf vliegtuigen uit het wolkendek en begonnen te schieten op onze boot. De kogels vlogen door de kajuit, de ramen aan flarden. Een geschreeuw. Ik zei: "Ga allemaal op de grond liggen, zo plat mogelijk," wat ze ook allemaal deden. Toen de eerste aanval voorbij was, zei ik: "Nu allemaal naar beneden," en ieder vloog de trap af

Toen waren wij beneden de waterspiegel, doch spoedig kwam de tweede aanval en vlogen de kogels ook daardoor en werden de patrijspooten weggeschoten. Weer een vreselijk geroep en geschreeuw en lagen we weer plat op de grond.

Toen boog ik mijn knieën en kreeg met een enkel woord tot God te zuchten. Ik zeide: "Och Heere," enzovoort. Toen kreeg ik zo'n vrede en kalmte in mijn ziel. Het was alsof de Heere Zijn vleugelen over mij uitbreidde en mij zo beschermde en overschaduwde.

Toen zag ik naar boven en merkte dat de kajuit boven in brand stond en de trap waarlangs wij moesten in brand en aan flarden geschoten. Ik zeide: "Allen naar boven, anders zult gij hier levend verbranden."

Allen trachtten zo goed en zo kwaad als het ging aan dek te komen.

³ Westkapelle werd 4 november 1944 gebombardeerd, de kerk van de Ger. Gem. totaal verwoest en het eiland onder water gezet.

Inmiddels kwam een derde en vierde aanval, tot zesmaal toe. Toen vertrokken ze. Ze schoten met zware boordwapens, waarvan de kogels door dik ijzer heen dringen. De boot was vastgelopen bij een soort dijkje en wij moesten trachten er af te komen. Doch de passagiers tweede klasse konden niet naar voren komen daar de kajuit nog brandde. Sommigen sprongen toen op dat dijkje maar anderen sprongen er aan de verkeerde kant af en verdronken.

Eindelijk waren al de eerste-klas-passagiers er af, behalve ik. Ik trachtte mijn hoed en mijn jas nog te bemachtigen, doch door het vuur ging dat niet meer.

De mensen op het dijkje, vooral ook de bootsman, schreiden en riepen: "Dominee, kom er nu toch af." Ik klom op de kant en sprong midden op het dijkje. Ze vingden mij op en ik was zover gered. Nu riepen we nog een beurtschipper aan, doch die voer door. Later hoorden wij dat hij ook beschoten was.

Toen kwam een beurtschipper aan, die naar ons toe voer en begon allen in te laden. Ook de doden en gewonden en ook allen die van het achterschip waren. Hij was al volgeladen, het ruim was vol, dus moest alles naar boven, om aan dek te blijven, ook de gewonden.

Onderweg naar Willemstad overleden de zwaargewonden. Een jongen van twaalf stierf onder de vreselijkste pijnen. Een man was zwaar gewond en zeide tot zijn zoon van veertien jaren: "Mijn kind, ik ga sterven, dag mijn jongen." Een meisje van ongeveer twintig jaar vroeg mij: "Bent u predikant?", waarop ik bevestigend antwoordde.

"O," zei ze, "zou ik sterven? O, bid toch voor mij, want ik kan niet sterven." Haar halve oor was er af, een stuk uit de hals en een diep gat in het achterhoofd. Ik bekeek de wonden en ik dacht dat het meest diepe vleeswonden waren en geen edele delen geraakt.

We kwamen in Willemstad aan en daar werden de gewonden naar het ziekenhuis gebracht en anderen verzorgd. Toen informeerde ik of ik nog naar Rotterdam terug kon. Iemand zeide: "Daar gaat nog een auto naar Steenberg, dus als u mee wilt rijden, kunt u nog wel in Bruinisse komen." Men had gehoord van het ongeluk en de kerkeraad was ook ongerust. Doch er was ook een man die zeide: "De Heere heeft nog werk voor hem te doen. Hij is vast niet omgekomen."

Om negen uur stapte ik dan ook tot aller vreugde binnen. Ik zag er vuil uit en onder het bloed... Heb toen een overhemd van die man aangedaan en ze hebben mijn kleren schoongemaakt. Ik ben toen in verwondering weggezonden, zo door de Heere beveiligd en bewaard. Ben met de Heere in mijn hart naar bed gegaan en opgestaan en heb de gehele nacht rustig geslapen. Heb 's morgens en 's middags makkelijk gesproken en was de hele dag zalig gesteld. We hebben in de kerk gezongen:

*Hier scheen ons 't water 't overstromen;
Daar werden wij bedreigd door 't vuur;
Maar Gij deed ons 't gevaar ontkomen,
Verkwikkend ons ter goeder uur.'*

In de tijd dat student Blok her en der in het land preekte, werd hem nogal eens iets toegestopt. Honger heeft het gezin Blok tijdens de oorlogsjaren niet geleden. Was hij in Woerden of Bodegraven, dan kwam hij altijd met een stuk kaas thuis. Ging hij naar de Hoekse Waard, dan gaven gemeenteleden hem groenten en aardappelen mee. Soms stuurden vrienden uit de Hoekse Waard hem levensmiddelen.

Blok en zijn vrouw waren daar zeer blij mee. In een briefje van 19 maart 1945 schreef hij bijvoorbeeld aan schilder Plomp uit Oud- Beijerland: 'De mand met aardappels

hebben we ontvangen. Zeer hartelijk dank.'

Het was niet het enige moment dat de familie Plomp aan het gezin Blok in Rotterdam dacht. Tijdens de hongerwinter bood het aan de zorg voor de kleine Leendert op zich te nemen. Maar daar voelden Blok en zijn vrouw niet voor. In een brief uit januari 1945 schreef hij: 'Vriendelijk dank voor uw aanbod wat betreft de verzorging van ons kind. Och, u begrijpt dat dat het laatste is wat wij doen. Doch de nood kan het noodzakelijk maken.'

Ook de familie op Flakkee stuurde geregeld het nodige met de beurtschipper mee. Wanneer moeder Verweij iets had meegezonden, haalde student Blok dat in de Kolenhaven op. Meer dan eens raakte hij onderweg het grootste deel van de zending al kwijt. Hongerende mensen die hij tegenkwam, stopte hij vaak iets toe. Hij kon de ellende van deze mensen niet aanzien.

In zijn laatste studiejaar maakte de student Blok kennis met *student M. van de Ketterij*, die in 1944 de lessen aan de Theologische School ging volgen. Deze voormalige schilder was afkomstig uit Middelburg. Omdat hij in de eerste tijd nog geen woning in Rotterdam kon vinden, reisde hij geregeld op en neer. Als hij voor de lessen in de Maasstad was, logeerde hij bij de familie Blok. Ofschoon Van de Ketterij een wat stuurs karakter had, voelde Blok zich toch aan hem verbonden. Ook toen met de droeve scheuring van 1953 de wegen van hen beiden in kerkelijk opzicht uiteen gingen, verbraken zij het contact toch niet geheel.

Blok studeerde betrekkelijk gemakkelijk. Zijn docenten wisten ook dat hij daar bijzonder ijverig in was. Hele dagen zat hij achter de boeken. Omdat tijdens de oorlogswinter de elektrische stroomvoorziening beperkt was, zat hij 's avonds bij een kaars in de keuken te studeren. Een keer per dag maakte hij een korte wandeling. Dat beschouwde hij als voldoende ontspanning. Voor het bijwonen van gezelschappen gunt hij zich geen tijd. Toch moet hij ook andere dingen leren: 'Ik moest in mijn studententijd vooral zaken afleren. Met schaamte moet ik zeggen, dat de Heere veel aan me heeft moeten schaven, voordat ik echt een leerjongen van Hem wilde zijn.'

Node miste student Blok voldoende boeken voor zijn studie. Het ontbrak hem echter aan geld om een bibliotheek op te bouwen. Dat kwam een zogenaamde waterkijker uit Rotterdam ter ore. Deze kwakzalver beweerde aan de hand van iemands urine te kunnen vaststellen aan welke kwaal hij leed en wat de remedie daarvoor was. Deze wonderdokter was een vermogend man. Hij woonde op een fraai landgoed en had een uitgebreide theologische bibliotheek. Toen hij van de armoede van student Blok hoorde, nodigde hij de aanstaande predikant uit eens langs te komen. Hij vroeg hem iets uit zijn leven te vertellen. 'De Heere gaf me de vrijmoedigheid te getuigen van Zijn daden', zei Blok bij thuiskomst tegen zijn vrouw. De waterkijker ontroerde door hetgeen zijn gast hem vertelde. Hij deed hem een forse stapel boeken cadeau; zoveel zelfs dat Blok ze niet mee kon nemen op zijn fiets. De livreknecht van de wonderdokter bracht ze later bij hem thuis.

Van rijkdom en weelde was in de studententijd geen sprake. Dat kwam niet alleen omdat Blok tijdens de bezettingsjaren studeerde. Ook de toelage voor studenten was beperkt. Het was voor het gezin Blok zaak zuinig aan te doen. Dat viel niet altijd mee. Toch vertelde Blok later wel hoe nuttig deze jaren voor hem waren.

Zo was hij eens jarig. Geld voor een cadeau was er niet en een verjaardag houden kon ook niet. Toch bracht een van zijn kinderen hem op de morgen van die dag een

cadeautje. Ze had op school net wat leren schrijven. Toen Blok het geschenk open had gemaakt zag hij met kinderhand geschreven: 'Uw Vader weet dat ge al deze dingen behoeft.' Dat was zijn grootste cadeau. Zijn Vader wist van hem af. Dat was genoeg.

8. Preekbevoegdheid

Op 14 oktober 1942, dankdag, heeft student Blok onverwachts zijn eerste preek uitgesproken. Dat gebeurt in Capelle aan den IJssel. De gemeente kwam daar toen samen aan de De Ruyterstraat in een voormalige kolenshuur. Ds. Kersten was die morgen voorgegaan. Na afloop van de dienst voegt zijn leermeester hem toe: 'Jij moet vanmiddag maar preken.' Omdat hij hem niet durft tegen te spreken, gaat Blok die middag dan ook voor en spreekt hij over 1 Petrus 4:17: 'Want het is de tijd, dat het oordeel begint van het huis Gods; en indien het eerst van ons begint, welk zal het einde zijn dergenen die het Evangelie Gods ongehoorzaam zijn?'

Aan de hand van drie punten ontvouwde hij de tekst:

1. Waar het oordeel zijn aanvang neemt.
2. Waarom het daar begint.
3. Waar dat oordeel rust.

In zijn voorafsprak ging hij in op de ernstige omstandigheden waarin het Nederlandse volk op dat moment verkeerde. 'Vreselijk is het woeden der volkeren in onze dagen, ontzettend zijn de verwoestingen, vreselijk de gevolgen.

Als ds. Kersten na de dienst van de kerkenraad te horen krijgt dat het goed is gegaan, zegt hij tegen hem: 'Het ging goed, jij kunt ook de derde dienst wel voor mij waarnemen.' Die avond preekt hij over Psalm 73:25-26: 'Wien heb ik nevens U in den hemel? Nevens U lust mij ook niets op de aarde. Bezwijkt mijn vlees en mijn hart, zo is God de Rotssteen mijns harten en mijn Deel in eeuwigheid.'

Vanaf die dag gaat student Blok geregeld uit preken. Af en toe krijgt hij daarbij ook een stevige les, zoals in Wolphaartsdijk, waar hij vastloopt. 'In die kleine gemeente leerde de Heere me heel duidelijk, dat het niet moest gaan om mij, maar uitsluitend om mijn Zender. In elk van de drie diensten voelde ik al na een half uur dat de Heere me van de preekstoel afstuurde. Ik was uitgepreekt en uitgebeden. Van binnen stormde het. Ik had me vergist. Als ik werkelijk een geroepen knecht was, dan kon dit nooit gebeurd zijn. En het Curatorium en de docenten hadden Ds. M. Blok zich ook vergist.'

Ingrijpend is ook zijn eerste preekbeurt in Middelharnis, waar veel oud-dorpsgenoten zich onder zijn gehoor bevinden. De Heere geeft echter getuigenis aan Zijn eigen werk en er ligt beslag in de gemeente. Na afloop zeggen zijn voormalige dorpsgenoten: 'We doen nergens aan en moeten van de godsdienst niet veel hebben, maar wat Marien vanavond heeft verteld, dat meent hij oprecht. Dat voel je gewoon.'

Als student Blok 's zondags in een van de gemeenten moet voorgaan, is hij meestal van zaterdag tot maandag afwezig. Om die reden mist hij op 6 december 1942 ook de geboorte van *zijn zoon Leen*, de latere predikant. Pas in de loop van de volgende dag ontvangt hij het bericht dat hij weer vader is geworden.

Meer dan eens wordt hem in de gemeenten ook iets in natura toegestopt. Als hij in Woerden of Bodegraven heeft gepreekt, komt hij altijd met een stuk kaas thuis en in de Hoekse Waard ontvangt hij vaak aardappelen en groente. Ook vanuit Flakkee ontvangt hij regelmatig levensmiddelen.

9. Predikant in Zeist

Op 28 juni 1945 wordt student Blok als enige in dat jaar beroepbaar gesteld. Door 53 gemeenten wordt er een beroep op hem uitgebracht. In Zeist wordt hij bij acclamatie beroepen. Voor kandidaat Blok komt dit beroep niet onverwachts. Reeds eerder heeft hij een betrekking op deze gemeente gekregen. Met vrijmoedigheid neemt hij dit beroep dan ook aan. Op 18 september 1945 wordt hij door ds. Kersten tot predikant bevestigd en doet hij zijn intrede.

In Zeist geniet ds. Blok al spoedig het nodige vertrouwen en worden zijn preken erg gewaardeerd. Het is duidelijk dat de predikant veel werk van zijn preken maakt. Zijn grondslag is helder: *Jezus Christus en Dien gekruisigd*. Van gemoedelijkheid en allerlei gronden in menselijke ervaringen moet hij niets hebben. 'Vrome mensen zijn er genoeg, maar kinderen des Konings zijn er minder, zo merkt hij eens op. Ook mensen met mooie verhalen en schijnvroomheid zijn bij hem aan het verkeerde adres. 'In de godsdienst heb ik meer toneelspelers ontmoet dan in de tijd dat ik midden in de wereld leefde.' Voor verschillende personen in Zeist wordt zijn prediking tot zegen gesteld.

'Er zijn in Zeist veel deftige voordeuren, maar daarachter vind je soms ook eenvoudige Godsvreze', zei ds. Van Oordt eens tegen een ambtsdrager van zijn vroegere gemeente Ridderkerk. Juist dat verbond de predikanten aan deze gemeente.

Bij de komst van kandidaat Blok telde de gemeente ruim 900 zielen die voor een belangrijk deel ook in omliggende plaatsen en op het platteland rond Zeist woonden. Zo kwamen er mensen uit Leersum ter kerk maar ook uit Bilthoven. Het was dus een echte streekgemeente. Veel leden konden vanwege de afstand 's zondags niet naar de kerk komen. Zij lazen thuis een preek. Alleen op tweede feestdagen en andere doordeweekse diensten gingen zij op naar Gods huis. Dan kon het zo druk zijn, dat het kerkgebouw aan de Torenlaan overbezet was. De kerkenraad verwachtte dat met de komst van kandidaat Blok het kerkbezoek verder zou toenemen. Daarom werd besloten de zij banken van uitschuitjes te voorzien, de plaatsen op de galerij te verhuren en de leden die in het middenschip hun plaats hadden te vragen iets meer in te schikken zodat er per bank een plaats meer verhuurd kon worden. Zo hoopte de kerkenraad de zitplaatsennood voorlopig op te kunnen lossen.

Begin september 1945 verhuisde de familie Blok naar Zeist. Hoewel mevrouw Blok best tegen de verhuizing als zodanig opzag, vond ze het vertrek uit Rotterdam niet erg. Ze had zich nooit echt thuis gevoeld in de grote havenstad. Daarbij kwam dat het voor het gezin een hele vooruitgang was om van een bovenwoning in de binnenstad over te gaan op een vrijstaande woning met tuin. De pastorie van Zeist bevond zich aan de Wilhelminalaan; het was een groot huis. Met de eenvoudige meubeltjes die kandidaat Blok en zijn vrouw bezaten, konden ze alle kamers niet eens goed meubileren. 'Het is belangrijker dat de Heere bij ons woont, dan dat er veel mooie kasten in ons huis staan', voegde ds. Blok eens een gemeentelid toe dat aanmerkingen maakte over de sobere inrichting.

Op dinsdag 18 september 1945 vond de bevestiging van kandidaat Blok plaats in de Oude Kerk van de Nederlandse Hervormde Gemeente van Zeist. Zijn leermeester, ds. G.H. Kersten, leidde deze dienst. Hij bediende het Woord uit Jesaja 62:6: 'O Jeruzalem! Ik heb wachters op uwe muren besteld, die geduriglijk al den dag en al den nacht niet zullen zwijgen. O gij, die des HEEREN doet gedenken! Laat geen

stilzwijgen bij ulieden wezen.'

De predikant bepaalde zijn gehoor bij: 'De wachters op Jeruzalems muren.' In een viertal gedachten ontvouwde hij de tekst:

1. Hun Goddelijke roeping.
2. Hun gewichtvolle roeping.
3. Hun heilige ijver.
4. Hun diepe afhankelijkheid.

Aan de handoplegging namen deel de predikanten T. Dorresteijn van Opheusden, J. Fraanje van Barneveld, L. Rijksen van Leiden en A. Verhagen van Lisse.

In de avonddienst verbond ds. M. Blok zich aan de gemeente van Zeist.

Als tekst voor deze intrede koos hij 2 Korinthe 2:15 en 16 : 'Want wij zijn Gode een goede reukvan Christus, in degenen die zalig worden, en in degenen, die verloren gaan. Deze wel een reuk des doods ten dode; maar genen een reuk des levens ten leven. En wie is tot deze dingen bekwaam?'

De nieuwe predikant bepaalde zijn gehoor bij: 'De roem van de dienaar des Evangelies.' Deze roem is:

1. Godeverheerlijkend.
2. Gods recht billijkend.
3. Zielsvernedereend.

Na de preek richtte hij zich allereerst tot zijn bevestigen. Hoewel ds. Kersten zich die avond niet in staat achtte aanwezig te zijn, dankte ds. Blok hem toch voor de wijze waarop zijn leermeester hem 's middags tot het dienstwerk had ingeleid. Tevens sprak hij zijn dank en waardering uit voor het onderwijs dat hij in de achterliggende vier jaar van ds. Kersten had genoten. Daarbij betrok hij ook de beide anderen docenten dr. C. Steenblok en de heer A. van Bochove.

Daarna sprak hij de burgemeester van Zeist, mr. Visser toe en bedankte hij de kerkvoogdij van de Nederlandse Hervormde Gemeente voor het gebruik van de Oude Kerk.

Daarop volgden kerkenraad, de gemeenteleden, catechisanten, bestuur en leerkrachten van de lagere school, koster en organist.

Ds. Kersten had hem bevestigd in de Oude Kerk te Zeist. Na die kerkdienst was ds. Kersten met de familie Blok meegegaan naar de pastorie aan de Wilhelminalaan. Juist op deze dag, vóórdat de intrede-dienst aanving, werd het bericht ontvangen dat ds. Kersten voortaan geen lid meer van de Tweede Kamer zou zijn. De Commissie Zuivering Staten-Generaal publiceerde namelijk op de dag van de bevestiging van ds. Blok de naamlijst van personen die weer zitting konden nemen in de Tweede Kamer. De naam van ds. G. H. Kersten kwam op deze lijst niet voor. 's Avonds, bij de intrede van ds. Blok, was ds. Kersten niet aanwezig.

Verder was het zo dat later, tijdens een partijvergadering van de SGP in Tivoli te Utrecht, aan ds. Kersten enige vragen werden gesteld, onder meer over de gang van zaken bij de drukkerij De Banier. Ook bij ds. Blok leefden hierover vragen en hij stelde die aan ds. Kersten op deze vergadering. Hoewel het geenszins de bedoeling was van ds. Blok om onaangenaam te zijn, bleek dat ds. Kersten niet erg ingenomen was met die vragen.

Bovendien publiceerde ds. Blok – onder de initialen van N.N. - samen met drs. J. C. Hooykaas te Arnemuiden en anderen, een publicatie: "*Bouwen, Niet breken*. Gericht aan besturen en leden van de SGP deel 1; niet voor publicatie bestemd."

Gelet op het feit dat ds. Blok door ds. Kersten in het ambt was bevestigd na 4 jaar

onderwijs op de Theologische school, was de publicatie van ds. Blok heel onverstandig. Het was ook beledigend voor ds. Kersten. Hoe verschillend men denkt over het optreden van ds. Kersten tijdens de oorlog, een publicatie van iemand met nog zo weinig ervaring was misplaatst.

Dat de verhouding tussen beide ambtsbroeders daarna niet meer zo was als daarvoor, is te begrijpen. Ds. Blok maakte, met enkele anderen, deel uit van een comité dat omtrent de gerezen vragen de partijleden van de SGP informeerde. Toen later het comité werd omgezet in een bestuur, nam ds. Blok hierin geen zitting.

Nadat er enige tijd was voorbijgegaan, ging ds. Blok naar ds. G.H. Kersten toe en betuigde hij tegenover hem zijn spijt en verzoende hij zich met hem.

Ds. Blok maakte veel werk van zijn preken. Hij raadpleegde bij het maken van zijn preken diverse bronnen. Altijd onderzocht hij eerst wat de kanttekeningen bij de Statenbijbel vermeldden. Hij bezat een redelijk uitgebreide bibliotheek, waarin hij nauwkeurig de weg wist.

Aan het begin van de preek sprak hij veelal een inleidend woord naar aanleiding van een tekst of tekstdeel. Hij bediende zich in de prediking van een duidelijk geschreven preekschets, die in korte bewoordingen de lijn van de prediking aangaf.

Tijdens de overdenking op de studeerkamer maakte hij eerst uitgebreide aantekeningen voor de te houden preek. Op grond daarvan schreef hij dan zijn eigenlijke preekschets.

De predikwijze van ds. Blok was boeiend. Hij trok zijn gehoor tot een aandachtig luisteren. Dit gold niet alleen ouderen, maar ook jongeren. Ds. Blok werd ervaren als een vader in de genade. Daarbij toonde hij veel liefde voor zijn gemeente. Er was weerklank op zijn prediking. Bij velen van Gods kinderen was er gedurig beleving van het gepredikte Woord. In zijn bediening was ds. Blok een heelmeester in de genade, en daar ging wat van uit. In het uitspreken van zijn oordeel was hij evenwel rechtuit en op de man af.

Door zijn ongecompliceerde en boeiende optreden wist hij de jeugd aan zich te binden. Op de catechisatie was hij dan ook 'een uitmuntend leermeester. Als uitgangspunt voor zijn lessen gebruikte hij de twee vragenboekjes van Hellenbroek. Doordat hij uitvoerig was in de behandeling van de stof, schoot hij maar langzaam op. Zo kon hij over het hoofdstuk dat handelt over het verbond der genade, weken doen. Maar door zijn boeiende wijze van behandelen wist hij de jeugd blijvend te interesseren.

Met beroepen ging hij nuchter mee om. Als mensen hem vroegen of een beroep hem bezighield, zei hij weleens: Als ik een beroep heb, moet je goed naar mijn neusvleugels kijken. Als ze trillen, dan heb ik koorts van binnen en zijn er werkzaamheden. Anders niet.' Tot nu toe had hij steeds mogen bedanken Maar het beroep van Rotterdam kon hij niet afwijzen. Nu moest hij gaan.

10. Afscheid te Zeist

Op 7 december 1949, nam hij afscheid van de gemeente. Als tekst voor deze dienst koos ds. Blok Hebr. 13:8: 'Jezus Christus is gisteren en heden Dezelfde en in der eeuwigheid.' De scheidende predikant bepaalde de gemeente bij: Een troostvolle wetenschap voor de strijdende Kerk, namelijk dat Gods Kerk te doen heeft met:

1. Een blijvende Jezus.
2. Een onveranderlijke Jezus.

In zijn toespraak tot de gemeenteleden zei ds. Blok: 'Wij hebben onder U gearbeid in

gehechtheid aan elkander totdat een beroep kwam uit Rotterdam waar we heen moesten en ook wilden, omdat de Heere onze harten neigde, ondanks vele en grote bezwaren. (...) We hebben weemoed in ons hart maar zijn niet moedeloos. Wij kunnen het nog wel worden.'

De vertrekkende predikant wees erop dat de gemeente meer van hem heeft moeten verdragen dan hij van de gemeente. De kerkenraadsleden herinnerde hij aan de grote saamhorigheid waarin de vergaderingen waren gehouden. Hij sprak er zijn blijdschap over uit dat, ondanks de verwarde tijden, binnen de gemeente van Zeist de eenheid was bewaard gebleven. Hij hoopte dat dit bestendig mocht blijven.

Na de preek en toespraken bracht ouderling J. van Ekeren een afscheidsgroet namens gemeente en kerkenraad.

Ds. R. Kok sprak als vriend en ambtsbroeder, terwijl ds. J. van den Berg uit naam van de classis het woord voerde. Hij vroeg de gemeente de scheidende predikant Psalm 119:9 toe te zingen: 'Doe bij Uw knecht weldadigheid, o HEER!' Met het uitspreken van de zegen was aan het dienstwerk van ds. Blok in Zeist een eind gekomen.

11. Te Rotterdam-Centrum van 1949 tot 1956

In het najaar van 1949 ontvangt ds. Blok een beroep van de gemeente Rotterdam-Centrum. Aanvankelijk meent hij voor dit beroep te moeten bedanken. Als hij de bedankbrief echter heeft gepost, maakt de Heere hem bekend dat hij een verkeerde beslissing heeft genomen. Thuisgekomen stelt hij de scriba van Rotterdam-Centrum, ouderling D. W. J. Rietveld, dan ook telefonisch op de hoogte dat hij niet anders kan dan het beroep aannemen.

In Rotterdam neemt ds. Blok de plaats in van zijn leermeester, ds. G.H. Kersten. Hij beseft dat dit niet eenvoudig is. Bovendien telt de gemeente ruim 2700 leden en doopleden en enkele honderden meelevenenden. In Rotterdam doet hij dezelfde ervaring op als in Zeist. 'Er is in Rotterdam geoeft volk, maar er zijn ook veel mensen die rusten op gemoedelijkheden en overtuiging.

De mensen moeten ook hier leren dat vroomheid niet verder brengt dan het graf.'

Ds. Blok werd ook betrokken bij het onderwijs. Vanaf 1950 tot 1960 was hij lid van het bestuur van de Vereniging voor Gereformeerd Schoolonderwijs.

Hoewel ds. Blok geen man was die het een groot genoegen vond om allerlei kerkelijke vergaderingen bij te wonen, voelde hij zich wel zeer betrokken bij het geheel van het kerkelijk leven. Hij was lid van de deputaatschappen voor verzorging van predikantsweduwen en -wezen en van het deputaatschap voor bijzondere noden.

Dat de arbeid en de persoon van ds. Blok ook in breder verband worden gewaardeerd, blijkt wel in 1953, als hij wordt benoemd tot lid van het Curatorium.

Veel aandacht gaf hij aan zijn lidmaatschap van het Curatorium. Af en toe bezocht hij de school in Rotterdam en sprak daar met de studenten.

12. Afscheid van ds. M. Blok van de gemeente te Rotterdam-Centrum

Saambinder 30 augustus 1956

Onder grote belangstelling, zowel van eigen gemeente als van andere gemeenten, nam Ds. Blok van Rotterdam-C. op Woensdag 22 Augustus 1956 afscheid van zijn gemeente.

Ds. Blok sprak onder meer:

Het ogenblik van scheiden is aangebroken en dat is pijnlijk, temeer, waar er banden gevallen zijn, die de eeuwigheid zullen verduren. In mijn hart is echter onderwerping aan de wil des Heeren, Die tot deze zegt: Ga en hij gaat; en het is mijn hartelijke wens, dat Hij tot één van Zijn dienaren zegt: Kom en hij komt, om de ledige plaats te vervullen met de man Zijns raads.

Als tekstwoord ten afscheid koos Ds. Blok Handelingen 20: 36: "En als hij dit gezegd had, heeft hij nederknielende met hen allen gebeden."

De inhoud van dit woord handelt over: De ambtelijke taak van een scheidende dienaar; waarbij gelet wordt: 1e. op zijn spreken tot de gemeente; 2e. op zijn bidden met de gemeente; 3e. op zijn scheiden van de gemeente geplant.

Het is niet Paulus' werk, maar Gods werk. Andere arbeid roept echter en Paulus is blij, dat hij Timotheüs kan achterlaten. Later komt hij, na Macedonië en Griekenland bezocht te hebben, op zijn doorreis naar Jeruzalem, te Miléte, een havenstad niet ver van Eféze. Zal hij nu Eféze voorbijgaan? Nee, hij ontbood de ouderlingen, opdat hij afscheid van hen zou nemen.

Dat afscheid is onze leidraad voor dit avonduur, aldus Ds. Blok. Paulus' spreken, is een ambtelijk spreken. Hier gelden de sleutelen des "hemelrijks, waarnaar de Heere oordelen zal. Paulus legt het zwaartepunt, waar het behoort, zoals in vers 26 en 27 staat opgetekend: "Daarom betuig ik ulieden op deze huidige dag, dat ik rein ben van het bloed van u allen. Want ik heb niet achtergehouden, dat ik u niet zou verkondigd hebben al de raad Gods."

In dit verband herinnert Ds. Blok aan zijn intreetekst uit Ezech. 3: 17 en 18, waar de taak van een dienaar des Woords klaar voor ogen wordt gesteld. Met dit Godswoord heeft Hij mij, als de onwaardigste, geroepen om onder veel strijd de roeping naar de gemeente te Rotterdam te aanvaarden. Vergeet dit woord niet! En de gemeente én de dienaar moge tot inkeer komen, om deze belijdenis te doen met een vrijmoedige consciëntie: "Ik ben vrij van uw bloed!" Alle verontschuldiging is weggenomen. Dood en leven voorgesteld. Zegen en vloek. Gesepareerd tussen bekeerd en onbekeerd. Aangedrongen de eis tot waarachtige bekering, die onverzwakt rust op alle gevallen Adamskinderen. Die God roept, roept Hij ernstig, zéér ernstig!

Het pijnlijk ogenblik van scheiden breekt voor Paulus aan. Hij bedwingt zijn innerlijke ontroering. Hij laat de gemeente los. Hij moet, hij wil niet. Zwarte wolken en gevaren dreigen. Mannen, die de gemeente zullen beroeren. Maar hij spreekt: "Nu broeders, ik beveel u God en het Woord Zijner genade! Hij wijst op de Meester van het bouwwerk. Dan knielt hij met hen neer en bidt ontwijfelbaar naar het voorbeeld van die grote Voorbidder: "Onze Vader, Die in de hemelen zijt. Uw Naam worde geheiligd. Uw koninkrijk kome. Uw wil geschiedde...."

Ze staan op. Daar ligt het schip. En wat gebeurt er dan? Mensvergoding? Calvijn tekent bij deze tekst aan: Daarin wordt veroordeeld de vermetelheid van degenen, die van de gelovigen een ijzeren onbewogenheid eisen. Oprechte tranen worden geschreid, uit liefde!

Deze scheiding is een nuttige scheiding, al kunnen wij het nut niet, bezien. Later is het licht er over opgegaan.; Paulus wist het zeker - wij zeggen het hem niet na! - en zeide: Gij "zult mijn aangezicht niet meer zien! Het is een tijdelijke scheiding, want hij komt er eeuwig uit en straks zal de vergadering der uitverkorenen in de hemel voltallig zijn. Dan zullen daar de blijde zangers staan; en die Zijn Naam beminnen erfelijk wonen. Dat kan het hart verblijden! Waar twist en wrok verdwijnt. Laat de kracht van dit woord vandaag de wens vergezellen, gelijk wij zingen uit Psalm 122: 3.

Allereerst richtte Ds. Blok zich tot de ouderlingen. In eenvoudigheid en oprechtheid hebben we tezamen de belangen der gemeente behartigd. Daar zijn banden gevallen, heus, we weten en gevoelen het, die niet meer breken. De Heere zij u tot een sterkte en een toevlucht. Zo hebt dan acht op uzelf en op de gehele gemeente, waarover de Heere u gesteld heeft. Dat de broederlijke liefde blijve! Ook de diakenen wordt wijsheid toegebeden in hun moeilijk ambtswerk. De Heere sterke ook de voorzitter, waar leed en rouw hem niet gespaard zijn gebleven. Blijf in dezelfde eensgezindheid voortgaan en de God aller genade zij u tot een verberging!

Zich richtend tot de gemeente, spreekt Ds. Blok: Na bijna 7 jaar het Woord onder u bediend te hebben, gaan we u verlaten. Heeft het Woord vruchten gedragen? Zijn er mensen tot bekering gekomen? Hebben we meer aan kunnen dringen, dan een herder betaamt? De God der genade krijgt de eer. Er zijn er gegrepen in het hart. Er zijn er toegebracht, ook, die zich nu nog niet durven te openbaren. Moeders en vaders, de Heere zij u gedachtig in deze gevaarlijke stad.

Ouden van dagen, dat de Heere u te elfder ure nog een genadepenning kwam toe te reiken, want vreselijk zal het zijn te vallen in de handen van een rechtvaardig God!

Catechisanten, we hebben reeds afscheid genomen. Heb dank voor uw liefdeblijk. Komt getrouwelijk op onder de prediking en denk aan het woord van de Prediker: Gedenkt aan uw Schepper! Het onderwijs uit Hellenbroek moge weerklank gevonden hebben in uw harten. De Heere geve een leraar om u verder te onderwijzen. We zeggen u hartelijk vaarwel en bidden u de zegen toe van Hem, Die in het braambos woont.

Volk van God, dat er wezenlijke wasdom moge zijn in de kennis en in de genade van Hem, Die blank en rood is. Dat de gemeenschap der heiligen beoefend worde in het leven des gebeds, opdat ge de onverwelkelijke kroon moogt ontvangen. En kleinen in de genade:

Hij is getrouw, de Bron van alle goed.

Zo daalt Zijn kracht op u in zwakheid neer.

Wacht dan, ja wacht, verlaat u op den Heere!

Ook de koster met zijn vrouw ontvangen een woord van dank voor hun liefde en hulpvaardigheid. De Heere geve u het zuivere genadeloon, om een dorpelwachter te mogen zijn volgens Psalm 84.

De organisten worden toegesproken met het woord, dat hun spel moge staan in het teken van dienstbaarheid. De Heere schenke u genade in leven en in sterven!

Ontroerend was het ogenblik, dat Ds. Blok zich richtte tot eigen vrouw en kinderen. Nachten van strijd én worsteling zijn doorgebracht. De Heere geve volgzaamheid! Ik hoop, dat God Zijn genade verheerlijke! En kinderen: Straks zult ge staan in het oordeel! Zal je eigen vader je dan moeten veroordelen?

Afgevaardigden van classis Rotterdam en Dordrecht, alsmede de ambtsbroeders in de bediening! Het verheugt ons bijzonder broeder van Gilst hier te zien. De Heere geve door goed en kwaad gerucht het Woord te bedienen!

De jonge Ds. Rijksen wensen we toe, een opwas in Christus. Hij sterke u!

Met Ds. Rijksen Sr. zijn we met innige banden verbonden. Acht de versmaadheid van Christus meerdere rijkdom, dan de toejuichingen van mensen.

En onze oude broeder Verhagen behoort bijna tot de sterken. De Heere mocht u nog sparen. Zware en verantwoordelijke taken waren u opgelegd. En dat straks in

vervulling ga: *Kom in, gij gezegende Mijns Vaders en beërft het koninkrijk, dat u weggelegd is van voor de grondlegging der wereld.*

De afgevaardigden in het bijzonder wordt toegeroepen: Weest waakzaam! Ziet niet uit naar naarheid, maar naar klaarheid en waarheid! En geeft acht op de kudde.

Broeders uit Rijssen! We gaan met u mee, met het oogmerk de bazuin des Evangelies ook daar te blazen. De Heere geve banden en oprechte samenleving met de broeders kerkenraad.

Studenten, dat u de zalving des Geestes niet onthouden worde. God geve veel genade. U en mij veel gewicht aan de klok tot nut der gemeente.

De verenigingen mogen blijven bij de eenvoudigheid!

Ds. Blok besloot zijn toespraken met de zegenwens van Paulus uit Hebr. 13: 20 en 21: "De God nu des vredes, Die de grote Herder der schapen, door het bloed des eeuwigen testaments, uit de doden heeft wedergebracht, namelijk onze Heere Jezus Christus; Die volmake u in alle goed werk, opdat ge Zijn wil moogt doen; werkende in u hetgeen vóór Hem welbehaaglijk is, door Jezus Christus; Dewelke zij de heerlijkheid in alle eeuwigheid. Amen."

Vervolgens sprak **Ds. A. Verhagen** namens de classes Rotterdam en Dordrecht en de Part. Synode van het midden. In het bijzonder stelde hij Ds. Blok de vraag, of de Heere hem alleen heeft laten staan in de bediening? Met alle gebrek moogt ge nog staan tot op deze dag door Gods kracht. Herinner u ook, waar God u vandaan gehaald heeft, dan is er reden om uit te roepen: "Wat zal ik de Heere vergelden?" Een zware taak wacht u, maar "Hij zal redden en dragen. Hij stelle u tot een rijke zegen! Ook de gemeente stellen we de vraag: "Heeft de Heere nog meer aan Zijn wijngaard te doen, dan Hij gedaan heeft?" Uw leraar is vrij van uw bloed! Op de daken is gepredikt, wat in de binnenkamer is geschied! En al gaat uw leraar heen, de Heere blijft. Het is Israëls God, Die krachten geeft!

Ds. L. Rijksen sprak als vriend de scheidende leraar toe en herinnerde aan de intieme omgang in de studententijd. De Heere gaf getuigenis! Ook Gods belofte, dat ge eenmaal predikant zou zijn in de Boezemsingelkerk is bewaarheid geworden! En al was uw begeerte, zoals u menigmaal uitsprak, een kleine gemeente te mogen hebben, ziedaar, nu gaat ge naar de grootste gemeente van Nederland! Gods wegen zijn hoger dan onze wegen! Voor de gemeente van Rotterdam is het een ogenblik van diepe smart, maar de wil des Heeren geschiede. Hij weet wat u nodig is! Dat gij, Ds. Blok, straks moge getuigen: *Zie ik, Heere, en de kinderen, die U mij, ook uit, Rotterdam, gegeven hebt!*

Ouderling Verwey dankte tenslotte Ds. Blok voor al zijn arbeid aan de gemeente ten koste gelegd en wenste hem Gods zegen toe in zijn nieuwe gemeente. Hij gewaagde van de innige liefdeband, die er altoos geweest is tussen predikant en kerkenraad en omgekeerd! We weten, dat ge niet altoos op rotsen geploegd hebt, maar dat er pareltjes gehecht zijn aan die Kroon, Die eeuwig bloeien zal.

De gemeente zong Ds. Blok nog staande toe, de zegenbede uit Psalm 121: 4, waarna deze voor het laatst de zegen legde op de gemeente, waarna de talrijke schare huiswaarts ging, diep onder de indruk van dit plechtig ogenblik.

Onder de aanwezigen merkten we, behalve de reeds genoemde predikanten op: kandidaat C. Molenaar en de studenten P. Blok, J. van Haaren en C. Wisse.

13. Aan de Noorderkerk te Rijssen verbonden, 1956-1960

In 1956 leidt de weg naar Rijssen. Als ds. P. Honkoop het beroep naar Yerseke heeft aangenomen en er door de kerkenraad een tweetal wordt gesteld, krijgt ds. Blok direct vijftien van de zestien stemmen. Voor ouderling J. Koster is dat een bevestiging van wat de Heere hem heeft laten zien. Ook ouderling H. Haase is ervan overtuigd dat ds. Blok naar Rijssen zal komen. Bij ds. Blok ligt de zaak eveneens helder. Enkele dagen nadat hij de beroepsbrief heeft ontvangen, laat hij dan ook weten: 'Broeders, ik kom. En ik kom van harte.'

Op 4 september wordt ds. Blok door ds. J.W. Kersten uit Genemuiden bevestigd. Deze spreekt daarbij over 2 Korinthe 5:20: 'Zo zijn wij dan gezanten van Christuswege, alsof God door ons bade; wij bidden van Christuswege: Laat u met God verzoenen.'

Een dag later doet ds. Blok zijn intrede in de gemeente. Voor deze dienst bestaat grote belangstelling. 'Het leek voor het begin van de dienst wel of geheel Rijssen op weg was naar de grote Noorderkerk, zo noteert een verslaggever. 'Het zag waarlijk zwart van de kerkgangers.' Ook vanuit Rotterdam bestaat er aanzienlijke belangstelling voor de intrededienst. Met drie bussen zijn ze naar de Reggestad afgereisd. Bovendien bestaat er in de kerkgebouwen van Rotterdam-Centrum en Rotterdam-Zuid gelegenheid om door middel van een kerktelefoonverbinding mee te luisteren.

Ds. Blok bedient die avond het Woord uit Efése 1:1-3: 'Paulus, een apostel van Jezus Christus, door den wil Gods, den heiligen die te Efeze zijn, en gelovigen in Christus Jezus: Genade zij u en vrede van God onzen Vader en den Heere Jezus Christus. Gezegend zij de God en Vader van onzen Heere Jezus Christus, Die ons gezegend heeft met alle geestelijke zegening in den hemel in Christus.'

Het thema van de preek luidt: *Christus' gezant verbonden aan Zijn gemeente.*

In drie punten wordt dit nader uitgewerkt:

1. zijn ambtelijke bevoegdheid over de gemeente;
2. zijn zegengroet tot de gemeente;
3. zijn lofverheffing met de gemeente.

In zijn inleidend woord gaat ds. Blok onder meer in op het woord 'mensenkind'. 'Jaren geleden, in het holle van de nacht, heeft het de grote Zender van Zijn dienaren behaagd mij (de minste van alle heiligen, de ongeschiktste en onbekwaamste) te roepen met dit Godswoord: 'Mensenkind, Ik heb u tot een wachter gesteld over het huis Israëls; zo zult gij het woord uit Mijn mond horen en hen van Mijnentwege waarschuwen.' Hoe is mijn hart toen ineengekrompen door deze Goddelijke opdracht en welk een worstelingen heb ik toen gehad. Het woord 'mensenkind' heeft in de doorleving van mijn hart dieper en dieper betekenis gekregen. En nog zijn we er niet in uitgeleerd.'

Aan het einde van de dienst richt hij zich allereerst tot zijn bevestiger, ds. J. W. Kersten. 'Mijn gedachten gaan op dit ogenblik ook uit naar wijlen uw vader, die mij vroeger ook in mijn ambt bevestigd heeft. De Heere zij u en de uwen gedachtig, opdat uw hart moge delen in de blijdschap van Hem, Die Zijn eigen werk op Zijn eigen tijd zal kronen.'

Zich tot de kerkenraad richtend, zegt hij: 'Bijna zeven jaar mochten we in Rotterdam met de kerkenraad samenleven. De samenleving was eenvoudig en vertrouwelijk. Zo hoop ik ook hier te mogen arbeiden en deze grote gemeente te dienen. Laten we elkander tot een hand en een voet mogen zijn. Ik zal mensen ontmoeten, maar u ontmoet ook een mens. Laten we een ander uitnemender achten dan onszelf.' De

gemeente wordt opgeroepen om trouw op te komen. 'Komt naarstig op onder de bediening des Woords. Het is mijn wens en bede dat God nog vele zielen moge toebrengen. Het volk des Heeren moge opwassen in de genade van Christus. Paulus, de grote apostel, heeft gezegd: "Broeders, bidt voor ons!" Bidders kunnen wij hier ook gebruiken, beter dan critici. Catechisanten, komt trouw op de catechisaties. Gedraagt u ordelijk en leert wat u zal worden opgegeven.'

Namens de burgerlijke gemeente wordt ds. Blok welkom geheten door burgemeester W. Zeeuw. Verder wordt er nog gesproken door R. Bosma, ouderling in de Gereformeerde Kerk, namens de plaatselijke kerken, ds. W. Hage, ds. A. Verhagen, ouderling A. Ruit uit Rotterdam en ouderling G.J. van der Stouw.

Hoewel de verhuizing van Rotterdam naar het landelijke Rijssen, met zijn doorgaans gemoedelijke bevolking, een hele overgang is, voelt ds. Blok zich er met zijn gezin al spoedig thuis. Met zijn vriendelijkheid en humor weet hij het hart van de bevolking voor zich te winnen. Onder de prediking ligt er vaak beslag in de gemeente. In zijn ambtelijke gebeden spreekt hij meermalen met grote teerheid, zoals een kind tot zijn vader spreekt. Soms is hij door de grootheid van het wonder van Gods ontferming zo overmand, dat hij minutenlang zwijgt. Dan spreekt hij door te zwijgen!

Het is de gemeente al snel duidelijk dat de nieuwe predikant een groot hart heeft voor de kinderen. Zo neemt hij enkele weken na zijn intrede het initiatief om rond de kerstdagen een aparte bijeenkomst met de schoolkinderen te beleggen. Een van de dochters van ouderling J. C. Meeuse kan zich dat later nog goed herinneren. 'Alle kinderen van zes tot twaalf jaar kregen een boek, een sinaasappel en drie rollen snoep. We vonden dat een bijzondere gewaarwording: zomaar zonder hoedje op in de kerk! Dat verwachtingsvolle geroezemoes van de kinderen klinkt me nu, anno 2011, nog in de oren! Als zusjes deden we altijd wie het langst met het snoep deed en dat was zeker de hele maand januari.'

Veel indruk maakt een dienst, kort nadat hij een kind uit de gemeente heeft begraven. Tijdens de preek krijgt ds. Blok vast te geloven dat het kind een goede ruil heeft gedaan. Onmiddellijk spreekt hij daarover en schildert hij de heerlijkheid die het kind deelachtig is.

De zorg voor de wat oudere jeugd ligt hem eveneens na aan het hart. Dat blijkt niet alleen uit de wijze waarop hij catechisatie geeft, maar ook uit zijn betrokkenheid bij het onderwijs. In het algemeen gaan de jonge mensen graag bij ds. Blok naar catechisatie. De Bijbelse boodschap weet hij helder op hen over te brengen. Ernstig en gunnend maant hij hen om de Heere vroeg te zoeken.

Voor degenen die op de gebruikelijke tijden verhinderd zijn, houdt hij 's zaterdagsavonds van zeven tot acht uur catechisatie in de trouwzaal. Vaak zijn daar zo'n zeventig tot tachtig jongeren bij aanwezig. Aan het begin weet hij de catechisanten meteen te pakken door een bepaalde opmerking te maken of door een of ander voorval te vertellen dat hij heeft meegemaakt. Halverwege de les last hij meestal een ontspannen moment in, waarop hij weer iets vertelt van wat hij gehoord of gezien heeft. Wel heeft dit altijd betrekking op de stof die aan de orde van behandeling is.

Als de predikant gevraagd wordt voorzitter te worden van het schoolbestuur, stemt hij daarmee in. Ook als bestuurslid van de Vereniging voor Gereformeerd Schoolonderwijs (VGS) toont hij zijn betrokkenheid bij het onderwijs.

Ds. Blok houdt van orde, ook met betrekking tot de eredienst. Zelf houdt hij zich stipt aan de tijd. De ouderlingen wijst hij er eveneens op de tijd goed in de gaten Courant, 22 juni 1956. te houden. 'Broeders, zegt hij dan, 'als de leesdienst langer dan anderhalf

uur duurt, komt de duivel in de kerk.' Wetend dat het gebed nogal eens kan uitdijen, voegt hij er soms aan toe: 'Er is niets dat zo verveelt als lang bidden.' Als ds. Blok ervaart bediening van Boven te krijgen, is hij in zijn element en loopt hij in de preekstoel

Bijzondere zorg besteedde hij aan *student Hermannus Ligtenberg*, die in 1956 werd aangenomen. Deze student was afkomstig uit Rijssen en bleef daar tijdens zijn studententijd ook wonen. Iedere donderdagmorgen om negen uur meldde hij zich aan de pastorie om privé- onderwijs in exegese van ds. Blok te krijgen. Daarnaast maakte Ligtenberg tijdens de preken van ds. Blok aantekeningen in telegramstijl. De predikant zei daarom weleens: 'Eigenlijk zou je me moeten betalen voor wat je allemaal opschrijft.'

Ds. Blok behandelde de student niet altijd zachtzinnig. De predikant had Ligtenberg uitvoerig verteld hoe hij een preek moest maken. De volgende week kwam hij met een uitgewerkte preek over het tarwegraan (Joh. 12:24) aan bij de pastorie. Naar zijn overtuiging had hij precies gedaan wat ds. Blok hem had gezegd. Ligtenberg was er zelf nogal mee ingenomen. Ds. Blok was bereid de preek te lezen.

Omdat Ligtenberg met name in gezelschapskringen nogal werd geprezen, wilde de Rijssense predikant hem een lesje leren. De volgende week, toen de student zich weer bij zijn predikant meldde, verscheurde de Rijssense pastor de preek voor zijn ogen in stukken. Ligtenberg was verbijsterd. Hij was woest. Thuisgekomen zei hij tegen zijn vrouw: 'Als hij er nu nog wat van gezegd had, maar hij verscheurde de preek en ik was er zo mee bezig geweest.'

Ds. Blok zei later: 'Je hebt een mooi preekje gemaakt, maar er ontbreekt iets heel belangrijks aan. Er zit wel diepte in, maar de liefde ontbreekt. Het graan is wel goed, maar je hebt geen grond. Dan kan er toch niets groeien? Ik heb hem expres verscheurd, want anders was je er zo op verder gegaan. Maar nu heb je ervan geleerd. Zul je nooit vergeten, dat je grond moet hebben?'

Niet elke aangenomen student had meteen het zegel van goedkeuring van ds. Blok. Toen in 1955 *Jan van Haaren* was aangenomen als student, had ds. Blok zo zijn twijfel bij de bekering en roeping van de jonge broeder. Om die reden koos hij in 1958 Jakobus 1:12 als tekst voor de proefpreek die Van Haaren voor de classis moest houden vanwege het aannemen van het beroep naar Kampen.

De tekst luidt: 'Zalig is die man die verzoeking verdraagt; want als hij beproefd zal geweest zijn, zal hij de kroon des levens ontvangen, welke de Heere beloofd heeft dengenen die Hem liefhebben.' Wanneer de Heere hem werkelijk geroepen heeft, dan zal Hij student Van Haaren er ook wel doorhelpen. Hoe beschaamd kwam hij hiermee uit. Student Van Haaren kwam niet alleen door zijn proefpreek, maar zijn preek vond ook instemming in de harten van Gods dienaren. Later ontstond een hechte band tussen ds. Blok en ds. Van Haaren. Tegenover anderen zei ds. Blok weleens over zijn jonge ambtsbroeder: 'Deze jongen krijgt een grote plaats in onze gemeenten, want daar komt het Woord aan het woord.'

14. Broer Pieter Blok

Een bijzondere band had ds. Blok met zijn jongere broer Pieter Blok. Pieter werd in 1943 op krachtdadige wijze door de Heere uit de wereld gehaald. Tussen beide broers groeide een innige band. Geestelijk mochten ze elkaar goed verstaan, ook al woonden ze niet bij elkaar om de hoek. Broer Pieter woonde in die tijd in Oud-Alblas en werkte op de melkfabriek in Bleskensgraaf. Hoog keek hij tegen zijn broer Marien op.

Wanneer ds. Blok in de buurt was, zocht hij zijn broer Piet als het enigszins kon op. Ze spraken dan over de wegen die de Heere met Zijn kerk houdt. Daarnaast informeerden ze elkaar met korte briefjes over het wel en wee van huis en hart.

Op 28 september 1947 bedient ds. Blok in Alblasterdam de volwassendoop aan zijn broer.

Ook in het hart van Pieter Blok groeide het verlangen om dienstbaar te zijn in Gods Koninkrijk. Acht jaar nadat hij lid was geworden van de Gereformeerde Gemeenten, werd hij toegelaten tot de Theologische School.

Na vier jaar onderwijs in Rotterdam werd kandidaat P Blok in 1959 beroepbaar gesteld. Nadat kandidaat P. Blok in 1959 het beroep naar Dirksland heeft aangenomen, wordt hij daar op 20 augustus door zijn broer bevestigd tot predikant.

Als tekst had hij Markus 3:17: 'En Jakobus, de zoon van Zebedeüs, en Johannes, de broeder van Jakobus; en gaf hun toenamen, Boanérges, hetwelk is zonen des donders.' Ds. Blok bepaalde zijn gehoor bij 'Boanérges-genade' en koos voor een tweetal gedachten:

1. Een eervolle onderscheiding.
2. Een betekenisvolle benaming.

Met de gedachte van de eervolle onderscheiding duidde ds. Blok op het wonder van de verkiezing. De betekenisvolle benaming wees op de toenaam 'zonen des donders'.

In een persoonlijk woord na het jawoord van kandidaat P. Blok zei ds. M. Blok: 'Wie is aan onze God gelijk? Beiden leefden we weleer in de wereld op dit eiland. Mochten we er maar veel aan herinnerd worden dat de Heere ons trok uit de duisternis tot Zijn wonderbaar licht.'

Tijdens de intrededienst blikt ds. P. Blok ook nog een ogenblik op hun jeugd op Flakkee terug: 'Wie had ooit kunnen denken dat dit zou plaatshebben? Als jongen heb ik aan je hand gelopen. Op latere leeftijd heb je de bondszegelen aan mij mogen toedienen, heb ik belijdenis bij je mogen afleggen, heb je me in het huwelijk bevestigd en nu heb je me tot het dienstwerk mogen inleiden. Gods wegen zijn wonderlijk en onbegrijpelijk.'

Voor kandidaat Blok betekende dit een terugkeer naar het eiland waar hij was geboren. In zijn intrede- preek kwam ds. Blok daar op terug. Gods weg was in de zee en Zijn pad in grote wateren. 'Ik heb God niet gezocht, het ambt niet en Dirksland niet. Maar de Heere zegt: Ik wil en zij zullen.'

15. Met emeritaat: 'mijn werk zit er op'

In het voorjaar van 1960 moet ds. M. Blok vier maanden volkomen rust houden.

Als hij met zijn broer Pieter een maand later hierover spreekt op weg naar de Generale Synode te Utrecht, zegt ds. M. Blok tegen zijn broer: '*Broer, mijn werk zit er nu op. Ik heb mijn laatste taak volbracht.*' Hij voelt dat zijn levenseinde nabij is! Reeds eerder heeft de Heere hem erbij bepaald dat hij niet oud zal worden. Dat gebeurt in Scherpenisse, waar hij in zijn studententijd bij naai- machinehandelaar Bolier logeert. Als hij daar 's avonds naar de sterrenhemel kijkt en een ster ziet verspringen, bepaalt de Heere hem krachtig bij Johannes 5:35: 'Hij was een brandende en lichtende kaars; en gij hebt ulieden voor een korten tijd in zijn licht willen verheugen.' Hoewel hij hier verder over zwijgt, voelt hij dat de Heere dit woord op Zijn tijd zal bevestigen.

In het voorjaar van 1960 wordt er bij ds. Blok een leverkwaal vastgesteld en wordt hem volkomen rust voorgeschreven.

Gedurende vier maanden verricht hij geen enkele ambtelijke arbeid. Als de mensen hem in die tijd vragen hoe het gaat, antwoordt hij: 'Onvolmaakt goed. Het volmaakte komt straks Boven.'

Op 4 september gaat hij voor het eerst na zijn ziekte weer een keer in de gemeente voor. Hij bedient daarbij het De Saambinder, Woord uit Psalm 119:75: 'Ik weet, HEERE, dat Uw gerichten de gerechtigheid zijn, 3 november 1960. en dat Gij mij uit getrouwheid verdrukt hebt.' Tijdens zijn ziekte heeft hij de Heere beloofd over deze tekst te zullen preken als hij weer op de kansel mag komen.

Vanaf die tijd mag hij van zijn arts weer één keer per zondag in de gemeente voorgaan. Als hij een maand later echter op controle moet, krijgt hij het dringende advies om emeritaat aan te vragen. Met tranen in de ogen moet hij deze boodschap aanhoren. Intens bedroefd stelt hij de kerkenraad van het doktersadvies op de hoogte. Met evenveel verdriet besluit de kerkenraad de classis te verzoeken ds. Blok emeritaat te verlenen. Op 25 oktober 1960 buigt de classis zich over dit verzoek. Behalve dat ds. Blok tijdens deze vergadering iets over zijn gezondheidstoestand meedeelt, merkt hij op dat hij 'nog gaarne in 's Heeren wijngaard werkzaam zou willen blijven, maar anderszins zich volkomen met 's Heeren beschikking over hem in dezen heeft mogen verenigen en zich geheel aan 's Heeren handeling met hem heeft onderworpen'. Met algemene stemmen wordt besloten hem per 1 januari 1961 emeritaat te verlenen. Op verzoek van ds. Blok wordt aan het einde van de vergadering Psalm 119:13 gezongen:

*Hoe kleeft mijn ziel aan 't stof; ai, zie mijn nood;
Herstel mij, doe mij naar Uw woord herleven.
'k Lei voor Uw oog mijn weg en handel bloot;
En welk een angst mij immermeer deed beven,
Gij hebt verhoord; maak voorts Uw weldaán groot,
En laat Uw wet mij onderrichting geven.*

16. Verlangen om ontbonden te worden

De volgende morgen wil ds. Blok opnieuw in de gemeente voorgaan. Als hij zich na het ontbijt klaarmaakt om naar de kerk te gaan, krijgt hij een ernstige bloeding. Toch begeeft hij zich naar de kerk. In de consistoriekamer wordt hij echter onwel en wordt er een arts gewaarschuwd. Deze laat hem direct naar het ziekenhuis in Deventer brengen, waar hij bloed krijgt toegediend.

Intussen leest ouderling **H. Haase**, als een van de weinige keren in zijn ambtelijke loopbaan, die morgen een preek.

Hoewel ds. Blok in de dagen daarna enigszins opknapt, adviseren de artsen de milt te laten verwijderen. Na overleg met zijn vrouw en kinderen stemt hij daarmee in. In de dagen voor de operatie voert hij vanuit het ziekenhuis nog verschillende telefoongesprekken. Zo zegt hij tegen ds. Van Haaren: 'Lees maar eens Romeinen 14:7-9, daar ligt mijn toestand in verklaard.'

Als de Kamper predikant hem 's maandags komt bezoeken, deelt ds. Blok mee dat de Heere krachtig is overgekomen. 'Hij heeft mijn ziel vervuld met blijdschap en tot nu toe heeft de vorst der duisternis zijn klauwen er niet tussen kunnen krijgen. 't Kan ieder ogenblik veranderen, maar tot op dit ogenblik is alles vrede van binnen, en wat God doet, dat is welgedaan!' Met tranen in de ogen zegt hij te verlangen om ontbonden te worden en met Christus te zijn.

Als zijn vrouw hem in de dagen voor de operatie vraagt of hij verwacht weer thuis te zullen komen, antwoordt hij: 'Thuiskomen? Ja, thuis kom ik, hoor! Maar zoals jij het bedoelt, dat weet ik niet.'

Een dag voor de operatie schrijft hij nog een meditatie over Psalm 103:3b: 'Die al uw krankheden geneest.'

Die middag heeft hij ook nog een gesprek met ds. *D. L. Aangeenbrug*, die sinds enkele weken aan de Eskerk is verbonden. Omdat ze samen op de Theologische School hebben gezeten, kennen ze elkaar goed. 'Dat bezoek had hem zo verkwikt en gesterkt, hun harten waren als het ware ineen gevloeid, zo merkt zijn zoon, ds. L. Blok, later op.

Hoewel ds. Blok door de operatie heenkomt, krijgt hij vijf dagen later opnieuw een ernstige bloeding en is een nieuwe ingreep noodzakelijk. Deze heeft echter geen resultaat en in de nacht van 19 op 20 januari 1961 overlijdt ds. Blok, op de leeftijd van 51 jaar.

17. IN MEMORIAM Ds. M. BLOK

2 maart 1909 — 20 januari 1981

*Weer ging een knecht des Heeren
de weg, door God bepaald,
en is een moede zwerver
na lijden thuisgehaald.
Gods knecht is overleden,
zijn strijd is hier volstreden,
't is alles nu voorbij;
thans is de vogel vrij.
Er ging een trouwe wachter,
liet deze boodschap achter:
het leven is een strijd.
Het is een voorbereiding,
door druk en veel bestrijding,
voor d' eind'looz' eeuwigheid.
God komt geen vlees te sparen,
maar 't schip mag binnenvaren,
alleen op 's Heeren tijd.
in 't midden zijner jaren
was reeds zijn strijd volstreên.
De parel rust hierboven,
de schelp bleef hier beneên.
Die tweemaal was geboren,
en tot Gods knecht verkoren,
lei nu zijn reiskleed af,
mocht over dood en graf
bij tijden henenblikken;
God kwam hem te verkwikken.
En na de doodsjordaan
volgt 't hemels Kanaän.
Let op en zie hoe alles
zeer onbestendig is.*

De Saambinder, 26 januari 1961.

Zowel vanuit de gemeente als vanuit andere delen van het land wordt intens met de bedroefde familie meegeleefd. Onder degenen die op condoleancebezoek komen,

bevindt zich ook ds. Aangeenbrug. Tijdens zijn bezoek vertelt hij dat de Heere hem om kwart over twee 's nachts bekend had gemaakt dat ds. Blok was overleden en dat hij toen tegen zijn vrouw had gezegd: 'Mijn broertje is Thuis.'

Op verzoek van mevrouw Blok wordt de rouwdienst op 24 januari geleid door ds. Van Haaren. Hoewel deze in eerste instantie weigert, omdat hij de jongste van alle predikanten is, stemt hij er uiteindelijk toch mee in.

De belangstelling voor de begrafenis is enorm. Naast gemeenteleden zijn er ook veel belangstellenden uit andere delen van het land. Op verzoek zetten de Nederlandse Spoorwegen zelfs extra rijtuigen in. Ondanks 'de snerpende koude en de spiegelgladde wegen' wonen naar schatting zo'n 4000 mensen de plechtigheid bij.

Ds. Van Haaren bepaalt de aanwezigen bij Openbaring 14:13: ***'En ik hoorde een stem uit den hemel, die tot mij zeide: Schrijf, zalig zijn de doden, die in den Heere sterven, van nu aan. Ja, zegt de Geest, opdat zij rusten mogen van hun arbeid; en hun werken volgen met hen.'***

In zijn inleidend woord merkt hij onder meer op dat ds. Blok van zijn post is afgelost. 'O, geliefden, dat zal heel wat geweest zijn, toen hij die kroon der overwinning ontvangen mocht uit de handen van die gezegende Middelaar. Ge kunt geloven dat hij thans aan het zingen en aan het jubelen is voor de troon van God en van het Lam, met de engelen en met de zielen der volmaakt rechtvaardigen. O, wat zal hij huppelen van zielevreugd, daar hij zijn wens heeft mogen verkrijgen. Ja waarlijk, de hemel heeft er een juicher bij gekregen, maar aan de andere zijde, Gods Kerk is een bidder en een zuchter kwijtgeraakt:

In een woord tot de gemeente zegt ***ds. L. Rijkssen***: "t Komt terug hoor, wat ook ds. Blok u voorgehouden heeft. En ik weet het ook dat hij met de liefde van z'n hart 't u zo ganselijk heeft gegund. Want hij leefde altijd zo uit de gunning. Hij wist wat het was om buiten God te staan. Maar hij mocht ook inleven wat het was om Gods dierbare gunst te proeven.'

Nadat Psalm 89:1 is gezongen, volgt een schier oneindige rij mensen de lijkkoets en de 35 volgauto's naar de begraafplaats Het Lentfert.

Aan de geopende groeve voert als eerste ***ouderling G.J. van der Stouw*** het woord. 'Vier jaar en vier maanden hebben wij hem als leraar, als een lichtend licht, het licht van God aan hem gegeven, mogen verheugen in dat licht.' Zich tot ds. P. Blok richtend, zegt hij: 'Ik dacht zo vanmiddag, dat ik eens gelezen heb dat één van de Erskines, toen zijn broeder hem voorgedaan was in het sterven, in de heerlijkheid, kwam te getuigen: 'Nu zijt gij mij tweemaal voorgedaan, eenmaal in de bekering en nu in de heerlijkheid.' En die overdenkingen zullen ook wel in uw harte zijn, nu ge hier staat aan de groeve, de geopende groeve, van uw broeder.'

Ds. C. Hegeman memoreert zijn laatste ontmoeting met ds. Blok in het ziekenhuis. 'Enkele dagen voordat hij geopereerd was, heb ik hem nog bezocht in het ziekenhuis, met ouderling Last, zijn vriend, te Genemuiden. En toen zei hij tegen mij: 'Hegeman, je moet het voor jezelf houden, maar als je thuisgekomen bent, dan moet je eens lezen van 2 Samuël, het 23e hoofdstuk, de eerste vijf verzen.'

Toen ik thuisgekomen was, heb ik dat eens nagelezen: 'Voorts zijn dit de laatste woorden van David.' In hetzelfde hoofdstuk lezen we ook van het verbond der genade, dat van eeuwigheid is. O, wat zien we daar de rijkdom van het soevereine dat in God ligt! Want in hetzelfde vers staat dat het verbond wel geordineerd is. En dat is nu de

troost en dat is nu de blijdschap voor Gods volk en Gods kinderen. Daar vallen de kerkmuren weg. Dan zal het zijn: één kerk, één volk!

Als laatste spreekt *ds. P. Blok* een slot- en dankwoord. 'Mijn geliefde broeder, hij was in zijn bediening eenvoudig, getrouw! Hij wist immers wat het betekende in Adam voor God verloren te liggen, maar hij wist ook wat het betekende in Christus, alleen gegrond op die naakte gerechtigheid, een plaatsje voor God te hebben. En van die rijkdom heeft hij getuigd. Z'n mond zwijgt. Ja, hier op aarde, maar niet in de eeuwigheid. Wanneer we een ogenblik bepaald werden dat de Heere de vleselijke banden had doorgesneden, was er in mijn ziel overbuiging, maar geen inwilliging te vinden. Tot vrijdagavond, toen de Heere mij bepaalde bij Psalm 150: 'Voor Zijn troon en hier beneden', en uit mijn harte uitgangen gingen naar die gemeenschap, die we hier op aarde zo vaak gekoesterd hadden en de Heere als het ware de hemelen een ogenblik opende en we aanschouwen mochten de grote schare, die niemand kon tellen! Toen we aanschouwden de palmtakken in de hand en we een ogenblik door het oog des geloofs gezien hebben dat hij Boven was, en dat hij de kroon geworpen had voor de voeten van het Lam en daar nu eeuwig triomfeerde met de ganse Kerk.'

Als ds. P. Blok na de begrafenis naar zijn woonplaats terugkeert, vertrouwt hij in zijn studeerkamer enkele zinnen ter nagedachtenis aan zijn broer aan het papier toe:

*De pelgrim mocht bekomen,
De erfenis der vromen.
De strijd die is beslecht,
Voor 's Heeren kind en knecht.*

In het 'In memoriam' in 'De Saambinder' van 26 januari merkt ds. L. Rijksen op: 'Voor hem is het alzo zo troostrijk waar geworden: Gij zijt verlost; God heeft u welgedaan.'

HET OORDEEL BEGINT VAN HET HUIS GODS

Predicatie over 1 Petrus 4:17⁴

De eerste preek van student M. Blok; gehouden
te Capelle aan den IJssel op 14 oktober 1942.

Zingen: Psalm 35:1
Schriftlezing: 1 Petrus 4
Zingen: Psalm 46:4 en 5
Zingen: Psalm 49:7
Zingen: Psalm 85:2

Toehoorders,

Grotere oorlogen dan ooit de machthebbers der wereld kunnen en zullen uitroepen, heeft God van de hemel uitgeroepen in de bekende moederbelofte in Genesis 3 vers 14: 'En Ik zal vijandschap zetten tussen u en tussen deze vrouw, en tussen uw zaad en tussen haar Zaad; Datzelve zal u den kop vermorzelen, en gij zult Het de verzenen vermorzelen.'

Vreselijk is het woeden der volkeren in onze dagen, ontzettend zijn de verwoestingen, vreselijk de gevolgen. Niet alleen te land, maar ook op zee wordt met de meest vernuftige wapenen de strijd gevoerd. En dat niet alleen, ook in de lucht en onder water. Nergens is men veilig meer. Och, het getuigt zo duidelijk dat alles medewerken zal tot de algehele ondergang, tot de algehele verwoesting die vreselijk zal zijn.

Maar hoe ontzettend het alles is, onze stad Rotterdam getuigt ervan door de ontzettende verwoestingen daar aangericht, toch zeg ik: de strijd die in de moederbelofte ons wordt getekend is veel ontzettender. De strijd tussen God en satan! In de strijd die het volk van God hier te kampen heeft in de mogendheden van de grote God zijn ze meer dan overwinnaars. In zichzelf zijn ze een hoopje arme zondaren, krachteloos en machteloos, onbekwaam uit en van zichzelf, maar het gebeurt in de kracht van Hem, Die als de Leeuw uit de stam van Juda voor eeuwig overwonnen heeft. En waarom, mijne hoorders? Hij heeft dat volk gekocht met de dure prijs van Zijn bloed. O, eeuwig voorrecht voor dat volk van God dat de strijd kampt, overwinnende door Hem, Die gezeten is aan de rechterhand des Vaders. Want in hun strijd en in hun omkomen in zichzelf blijkt dat ze te doen hebben met grote vijanden.

Wij hebben met elkaar op gezongen:

*Twist met mijn twisters, Hemelheer;
Ga mijn bestrijd'ren toch te keer.*

De dichter was bekend met die twisters die het aandeel aan God en Christus dat volk willen betwisten. En de strijd kan hoog gaan. En dan dat uitzien en overgeven in de handen van die Koning:

*Wil spies, rondas en schild gebruiken,
Om hun gevreesd geweld te fnuiken.*

Daar leert dat arme volk wat van, van dat machteloze en hulpeloze, zodat ze hun ogen

⁴ W. B. Kranendonk. Leven en werk ds. M. BLOK

omhoog slaan naar Hem, Die de eeuwige Overwinnaar is. En daarom, een gelukkig volk, al moge dan de strijd hoog en de druk benauwend zijn. Toen Johannes op Patmos was en mocht blikken in een geopende hemel, wat zag hij daar? Een grote schare; een grote schare, bekleed met lange witte klederen. En hij vraagt: 'Vanwaar zijn zij?'

Het antwoord luidt: Het zijn degenen, de duurgekochten des Zoons en de verkorenen des Vaders, bekleedt met lange witte klederen. Zij zijn voor de troon, zij zijn uit de verdrukking gekomen. Want, ze komen er een keer uit, uit die verdrukking. Maar dat blijkt ons dus duidelijk, dat ze hier in de verdrukking zijn. Hier zijn de benauwers en hier zullen ze aangevochten worden van de zielenvijanden. Gelijk David worden ze gejaagd als een veldhoen op de bergen. Want die vijandschap zal blijven voortbestaan tot de jongste dag komen zal. En dan is het voor eeuwig uit.

En daarom, mijn hoorders, ik zeg: gelukkig dat volk dat geen vreemdeling van die strijd is. Het is niet alleen een aardse strijd. Want immers, Job heeft betuigd: 'Heeft niet de mens een strijd op aarde?'

Wie onzer kan niet spreken van strijd? Wie onzer? Elks leven, het ene meer, het andere minder, kent strijd. Maar de vraag is of de strijd die wij hebben bekomen, de goede strijd is, waarvan Paulus betuigde toen hij aan het einde van de loopbaan gekomen was, dat hij de goede strijd des geloofs gestreden had.

Want goede strijders zullen worden gekroond met de kroon die onverwelkelijk en onverderfelijk is, die voor hen is bewaard. En Paulus niet alleen, maar allen die Zijn verschijning liefgehad hebben. En waarom? Och, mocht het volk van God eens een weinig over alles heen zien op de weg die hen bereid is. Want dan zingen ze in druk, hoe hoog de nood ook mag gaan. Daardoor roept Job uit als alles hem ontvalt en hij in verlating denkt te sterven: *Ik weet, mijn Verlosser leeft!*

Het is noodzakelijk dat wij daar kennis aan hebben. Dus niet alleen aan aardse strijd en verdrukking maar aan die druk en strijd die Gods volk leert strijden in de mogendheden des groten Konings. Want de oordelen die er zijn hebben een aanvang genomen over heel de wereld. Wie onzer zal dat kunnen tegenspreken. Het is een oordeel dat doortrekt. Och, laten wij toch niet zien op een Duitsland, een Engeland, een Frankrijk. Arm zijn we als we anders niet hebben. Wat, wat zijn de mogendheden van alle landen, zowel Duitsland als Engeland? Wat zijn ze? Niets! Zij voeren Gods raad maar uit.

Waar leidt dat werk Gods heen? Naar de eeuwige zaligheid van het volk van God en naar de vernietiging van allen die Sion gram zijn. Ik zeg, de oordelen zijn groot; ja, die komen ook over het volk van God. Gelijk wij ook lezen in onze tekstwoorden, vers 17 van 1 Petrus 4, wat onze tekst is voor dit middaguur, die we met de hulp des Heeren met elkander willen overdenken.

Want het is de tijd, dat het oordeel begint van het huis Gods; en indien het eerst van ons begint, welk zal het einde zijn dergenen, die het Evangelie Gods ongehoorzaam zijn?

Doch eer wij tot de verklaring over gaan, smeken wij de Heere om Zijn onmisbare zegen.

Mijne hoorders,

Wij willen in ons tekstwoord op drie zaken letten:

1. Waar dat oordeel haar aanvang neemt: *want het is de tijd dat de oordelen beginnen van het huis Gods.*

2. Waarom het daar begint: *en indien het eerst van ons begint.*
3. Waar dat oordeel rust: *welk zal het einde zijn dergenen die het evangelie van God ongehoorzaam zijn.*

1. Ten eerste: Waar dat oordeel haar aanvang neemt.

Dat oordeel begint bij het huis Gods. Het huis Gods, dat is de Kerk, Zijn gemeente, Zijn volk. Dat volk wat bij een geestelijk huis vergeleken wordt. Dat huis, dat door de Vader verkoren is en door de Zoon gekocht en door de Heilige Geest vernieuwd.

Ik zei: door de Vader verkoren; want, mijne hoorders, daar ligt de grond van het fundament waarop dat huis gebouwd en zalig wordt. De grond ligt in Gods soeverein welbehagen. O, zo Gods volk daar door het geloof iets van krijgt te zien en te ervaren als ze als brandhout uit het vuur en uit de modder van de zonde worden opgehaald, als ze blikken mogen op die grondslag. Daarom worden zij zalig, omdat God het wil. Dat eeuwige wonder en die eeuwige verwondering in dat volk van God als ze dat ervaren. Als ze blikken op die schare, vreemd van God en Christus, beginnen ze te zingen: *Waarom was het op mij gemunt...*

Want het is niet uit dat volk zelf. Ze hebben zich de eeuwige dood waardig gemaakt. Bij aanvang zijn ze verkoren. De grondslag ligt in het welbehagen Gods. Een volk is er dat hiermee instemt: Door U, door U alleen, om 't eeuwig welbehagen.'

Laten wij die grond altijd in het oog houden en altijd leggen; want alles wat in de tijd gebeurt, vloeit uit dat soeverein welbehagen voort; al wat ze ervaren in de tijd, vloeit uit het welbehagen des Vaders. Want daar komt Gods volk met alle weldaden terecht. Het is zaak om niet de weldaden, maar de Weldoener te leren zien en in Hem te eindigen. Daaraan gaan velen van Gods volk mank. Ze leven de weldaden uit en de God van de weldaden vergeten ze. En daarom behaagt het de Heere die weldaden voor dat volk te verbergen en te gaan wegdoen. Opdat ze in de ledigheid zichzelf en in het niets worden zichzelf leren kennen. Wij zeiden dus: dat huis is 'de verkorenen des Vaders'.

Maar het zijn ook de gekochten des Zoons. Gekocht met de dure prijs van Zijn bloed. Hij was het Die in de hof van Gethsémané gekropen heeft, zodat Zijn zweet werd gelijk grote druppelen bloeds. De aarde heeft Hem uitgebannen. 'Hoe word Ik geperst, tot alles volbracht is.' Als ze daar eens iets van leren zien, och, dan vernedert dat volk zich tot de hel, want ze zullen aanschouwen Wien ze doorstoken hebben. En dan die vernedering en verbreking des harten.

Laat ik het eens plat zeggen: als ze zien dat eeuwige wonder, dat Hij wil afdalen en aan het kruis alles heeft voldaan; gekocht door de Zoon tot zulk een dure prijs en vernieuwd door de Heilige Geest.

Door de Heilige Geest, want als een zondaar getrokken wordt uit de macht der duisternis tot Gods wonderbaar licht, dan gebeurt dat in het uur der minne, dan worden ze van dood levend gemaakt door die lieve derde Persoon, God de Heilige Geest. Ze komen tot zichzelf gelijk de verloren zoon. Het is vrucht van de vernieuwing des Heiligen Geestes als dat volk tot zichzelf komt. Want immers, alle veranderingen die kunnen gebeuren in het leven van de mens vloeien nog niet voort uit die vernieuwing. Want Saul was een veranderd mens, maar niet vernieuwd. Bileam heeft uitspraken gedaan waarover we verbaasd moeten staan: 'Mijn ziel sterve de dood des oprechten.' En toch is hij verloren gegaan. Orpa is meegegaan tot de grens, en het afscheid viel zwaar. Maar toch ging ze terug.

Ik zeg, dat vloeit niet uit de vernieuwing van God de Heilige Geest. Wij mochten er in onze dagen wel op letten. Noodzakelijk is die vernieuwing. Want het werk der vernieuwing kunnen wij zelf niet. Vraag het maar aan dat volk dat door God de

Heilige Geest van dood is levend gemaakt. Vraag wat ze ervaren. Ze zullen u zeggen: *ik ben in mijzelf ongelukkig*. Zij krijgen met God te doen. En u vindt bij hen: 'k bracht de nachten door met klagen. Nee, ze kunnen het in de zonde niet houden. De zonde wordt hen de dood. En ze verlaten de wereld. Ze kunnen het er niet meer in houden. En dan, het ligt in het verborgene van hun hart: ze moeten met God verzoend worden. Een vrucht van de vernieuwing des Heiligen Geestes. Immers, dat huis, dat geestelijke huis, wordt vernieuwd. En gelijk een huis een bouwmeester heeft, zo is het ook geestelijk.

Wie is de Bouwer? De Drie-enige God is de Bouwmeester: Vader, Zoon en Heilige Geest.

Dat wordt persoonlijk geleerd. O volk, wat profijtelijk. Alles ligt in de handen van Vader, Zoon en Heilige Geest, en deze Drie zijn Eén. Ze leren ze kennen in de orde des heils. Zo krijgen ze te doen met God de Vader, de Handhaver van de geschonden gerechtigheid; met Christus als Borg en Middelaar; met de Heilige Geest als Vernieuwer. Het is niet andersom!

Onze ouden hebben het niet verkeerd gezien toen ze de Catechismus hebben opgesteld. Want ze zijn begonnen met de kennis der zonde, verlossing en dankbaarheid.

Dus dat huis heeft een Bouwmeester, en het wordt opgetrokken van steen. Het is eenvoudig zoals het in de natuur geschiedt. Die stenen zitten niet los van elkaar; neen, het zijn levende stenen, gegraven uit de put van de verstorven Adam. Zij waren immers dood in zonden en misdaden, die stenen. Nooit naar God gezocht, noch naar God gevraagd. En die stenen die met het houweel van de eeuwige liefde Gods gehouwen zijn uit de wereld, uit de zonde, worden tezamen gelegd op het fundament Jezus Christus en Dien gekruist. Dus ze hebben gemeenschap aan hun Hoofd en gemeenschap aan de leden. Het is een zaak die er vast uit voortvloeit. En daarom: God doet het Zelf. En ze zijn er niet lijdelijk onder. Wat doen ze? Tegenhouden! Zo leren ze zichzelf kennen!

Doch wij zeiden: dat gebouw rust op een fundament. En och, moet dat volk niet ervaren dat alle grond buiten Christus niets is? Eerst is er een vermaak en zijn ze verblijd als ze de weg des levens mogen opgaan, en met Ruth de keuze mogen doen. Ze hebben er een innig vermaak in. Ze hebben zich soms in een weg waarin hun toestand verklaard werd, verheugd en verblijd. Maar het is op, mijne hoorders; dan komt de openstaande schuld. En o, als God Zijn recht van hun hand eist. Dat Goddelijke recht, waarvan Hij geen afstand doen kan. Want God zou ophouden God te zijn, zo Hij afstand deed van Zijn recht. Het wordt omkomen; alle wegen worden afgesneden en ze komen aan het eind met zichzelf. Ze leren getuigen nu ze met alles aan het einde komen met zichzelf: 'Is er nog een middel, waardoor wij deze straf zouden kunnen ontgaan en wederom tot genade komen?'

Niet alleen in zichzelf omkomen, maar ze moeten met God verzoend worden. Dat ligt er in tenslotte. Ze moeten met God verzoend worden. Eeuwig wonder, als die dierbare Immanuël ontsloten wordt als de Weg, en de Waarheid, en het Leven. Dan zeggen ze: eeuwig wonder! Wat verheugen ze zich; in God verblijden ze zich, Die de mogelijkheid heeft geopend. Ze krijgen dierbare betrekking op de Heere Jezus om aan Hem verbonden te worden. De hemel zouden ze willen bewegen om Hem maar te hebben.

Handenloos en voetenloos is dat volk. Maar o, als ze de dierbaarheid in die Christus zien, dan zouden ze zelf gaan werken om er te komen. Och, als God dat gemis maar levendig houdt. In dat gemis leert dat volk verstaan: *ik kan niet meer buiten Jezus*. Alles wat daar buiten is, wordt ongenoegzaam. In het recht worden ze afgesneden.

Aan het eind komen ze met zichzelf, in de vierschaar van Gods recht, voor een heilig en rechtvaardig God. Daar komen ze in het dal der zonde, en daar wordt het een afgesneden zaak. O, de Heere roept Jakob bij de naam; afgelopen is het met hem. Maar God Zelf neemt de zondaar en omhangt hem met linnen klederen. O, daar, als de Heere ze daar brengt dan leren ze alles verlaten en God zoeken.

En dat eeuwige wonder, om de deugden te zien in Hem, Die niet alleen openbaar geworden is in de Vader, maar ook geschonken is aan hen als Borg. Al Gods deugden leren ze verheerlijken. Dat eeuwige wonder, daar kunnen ze maar van stamelen. Gods volk kan er maar van stamelen, als ze dat ervaren hebben door die bediening en het eeuwige leven krijgen.

Dat is nu dat gebouw, dat huis, dat door de Vader verkoren is, door de Zoon gekocht en door de Heilige Geest vernieuwd.

We hebben iets van hun onderscheiden werkzaamheden gehoord. Maar daar gaat het nu niet over; we willen aantonen waar dat huis Gods is en wat dat is.

En nu zegt hier de tekst van dat huis Gods dat God verkoren heeft van eeuwigheid in Christus en door de Heilige Geest vernieuwd: *Want het is de tijd dat de oordelen beginnen van het huis Gods.*

Doch, voor wij daar iets van zeggen willen we er nog op letten dat Gods volk in de wereld ook een uitwendige openbaring heeft.

De kerk is een organisme, en daarom is de uitwendige openbaring ook gebouwd op het fundament der apostelen en profeten, waarvan Jezus Christus de uiterste hoeksteen is. Wij hebben daarvan de belijdenis, en die kerk is niet door menselijke willekeur geworden. Er wordt dikwijls zo over gesproken, vooral door degenen die zich van de kerk aftrekken en een eigen koppeltje of gezelschap hebben. Ze smaden en schelden en zeggen: het geestelijke is beter. Maar die kerk is niet door mensen gemaakt. Die zal er zijn tot het einde der wereld, altijd niet even openbaar, maar toch zal ze er zijn. De Heere Jezus heeft de apostelen geroepen en ze hebben de gemeenten gebouwd op het enige fundament. De apostelen en profeten hebben de kerk daarop gelegd door alle strijd en moeite heen. En de kerk is in stand gebleven; ze heeft een uitwendige openbaring. En die uitwendige openbaring moet men niet verachten.

Is het niet een groot voorrecht dat we zondag aan zondag nog in Gods huis kunnen zijn? Is het geen groot voorrecht? Duizenden verlaten de kerk; duizenden zoeken hun lust in de wereld, in de bioscoop of waar ook. Ze keren zich van de kerk af. Maar vraag het eens aan Gods volk. Er zijn tijden in hun leven dat ze wel wilden dat het elke dag zondag was, zo verlangen zij naar de voorhoven des Heeren, gelijk de dichter van Psalm 84 zingt. En daarom zeg ik: dat gebouw heeft ook een uitwendige openbaring.

2. Waarom het daar begint: en indien het eerst van ons begint.

En nu zegt onze tekst: *dat de oordelen van het huis Gods beginnen.* Wat is dat oordeel? Dat is het vonnis, dat is het gevolg van de zonde. Van het oordeel over de zonde leert Gods volk wat kennen.

De apostel Paulus, een man die onberispelijk gewandeld heeft in zijn eertijds, waar geen vlek op viel aan te wijzen, hoe beschrijft die Paulus zijn leven in een brief? Diezelfde man, die door Gods Geest is levend gemaakt en wedergeboren, wat betuigt die? De grootste zondaar!

En nu kunt ge nooit een zondaar zijn of ge moet eerst zondaar worden. Zondaar zijn we allen, dat weten we. Maar of we onszelf als zondaar kennen! Want o, die

Godonterende zonden. Hoe meer Gods kinderen aan zichzelf ontdekt worden en zien dat ze tegen een heilig en rechtvaardig God, maar ook goeddoend Wezen gezondigd hebben, hoe meer ze in droefheid des harten vallen. O wee, zeggen ze, dat ik zo gezondigd heb. Die zonden worden oorzaak van droefheid en smart, die ze erover hebben. Die zonden worden hen erger dan de dood. Geheel anders, nietwaar, dan bij de mens van nature. Daar is de zonde geen zonde. En het is een voorrecht wanneer we uitwendig voor het gaan op de weg der zonde bewaard worden. Mensen, ik was 23 jaar toen God mij uit de modder der zonde en het leven van het goeddunken mijns harten ophaalde. O, van plaats tot plaats brengt de Heere Zijn volk. Hij stelt het ordelijk voor ogen. O, wat worden de zonden oorzaak van innerlijke zielensmart. De zonde, die leert Gods volk kennen.

En toch, van dat huis Gods staat hier, beginnen de oordelen. Maar let wel, dat is niet het oordeel der verwerping. Neen, denk dat nooit. Het oordeel begint bij het huis Gods, maar het is geen oordeel der verwerping. Dat is eeuwig onmogelijk! Wat dan? Er is toch geen afval der heiligen? God heeft Zijn volk lief met een eeuwige liefde. Dat is dus onmogelijk. Die God getrokken heeft uit deze tegenwoordige boze wereld, dat gehele huis Gods, die uitverkorenen naar de voorkennis Gods des Vaders en gekochten door het bloed van Jezus Christus, over dat huis kan nooit het oordeel der verwerping uitgegoten worden. Dat is eeuwig onmogelijk

En toch staat er: *Het is de tijd dat de oordelen beginnen van het Huis Gods.*

Wat is er dan? En dan zien wij terug naar de verzen waarvan de apostel gesproken heeft in het vierde hoofdstuk: *Dewijl dan Christus voor ons in het vlees geleden heeft, zo wapent gij u ook met dezelfde gedachte, namelijk dat wie in het vlees geleden heeft, die heeft opgehouden van de zonde.* Dus daar hebt ge het verband. Het is dus het oordeel der reiniging. Daar handelt hier onze tekst over. Dat geestelijke huis, dat verkoren huis, dat komt onder het oordeel der reiniging, opdat ze de zonden afsterven, de wereld afsterven, de leden kruisigen die op aarde zijn. Dat is het oordeel der reiniging.

De apostel zegt: *Dewijl Christus voor ons in het vlees geleden heeft.* Zoals wij zeiden: Hij wijst op de dure prijs waarmee ze gekocht zijn. En dan zegt hij: *Dewijl Christus voor ons, voor het huis Gods geleden heeft, zo wapent gij u ook met dezelfde gedachte, namelijk dat wie in het vlees geleden heeft, die heeft opgehouden van de zonde.*

En och, volk van God, die oordelen waaronder ge verkeert, die werken mede dat gij, volk van God, sterft aan uzelf, aan de zonde en aan alle eigen kracht en macht. Het volk van God gaat de zonden benauwen. Wij hebben straks wat gezegd van de strijd die ze ervaren in het leven, dat ze in eigen kracht niet een zonde kunnen uitdrijven. Och, dat omkomen eronder, als dat volk probeert zichzelf te bekleden, zoals dat volk wel meer tracht te doen. Ze denken in een weg van doen en laten heilig voor God te kunnen leven. Wat wordt het anders, opdat ze Hem niet alleen nodig krijgen tot rechtvaardigmaking, maar ook tot heiligmaking; en ze als ranken in de wijnstok geplant worden. Schaamte moet ons aangezicht bedekken wanneer we zien op de kerk. Laat ons blijven bij het huis Gods in haar uitwendige openbaring. De kerk van ons vaderland. Door duizenden verlaten, door duizenden vervuld met leugenprofeten die de waarheid Gods niet weten en tot het volk zachte dingen spreken. O, die kerk, die gebloed heeft, daar ligt ze. Och, dat we toch ons hart er op zetten. Het oordeel begint dienaangaande van het huis Gods.

En daarom, mijn hoorders, hoe komt dat huis Gods in de huidige openbaringsvorm? Is dat niet door het vergif van allerlei leer? Want, waar de kerk niet bloeit, daar moet ze ondergaan, en dat land moet ondergaan. En wat zijn het niet een vreselijke oordelen die God gezonden heeft als vruchten van de verharding. Ge ziet het duidelijk.

Denk de tijd eens terug. 25 jaren, een kwart eeuw geleden, toen ook de wereld in brand stond; denk er eens aan terug. Was het toen niet anders? Die ouder zijn weten het toch? Stroomde het volk niet naar de kerk? Al was het een uitwendige vernedering, de Heere heeft er Ninevé door gespaard. En nu? Ach, de kerk stroomt leeg, onverschilligheid ten opzichte van de waarheid. Wij moeten het ervaren op de catechisaties; vermanen helpt niet, hardheid niet, zachtheid niet. Komt ge met het Woord van God, dan is er onverschilligheid. Wat is dat vreselijk! De oordelen beginnen van de kerke Gods. We behoeven niet ver te gaan en we behoeven niet ver te lopen. Och, het mocht de Heere behagen de Geest uit te storten in de harten van Zijn volk, opdat vernedering mocht plaats hebben en ze teruggebracht mochten worden op de verlaten paden.

Zullen de oordelen ertoe meewerken? Er is niets van te zien. Wij moeten wel vrezen dat de Heere door zal trekken. En het Woord dat nu nog gebracht wordt, dat levende Evangelie dat nog wordt gepreekt, hoelang zal het in ons midden nog zijn?

Want och, wanneer we zien op de omstandigheden waaronder we verkeren, dan rijst de bange vraag: zal God in Nederland Zijn Woord weren? Onze jongens die in Duitsland zijn, vanmorgen is er iets van gezegd, die ervaren wat het is om niet naar Gods huis te kunnen. Die ervaren het! En wat zal het voor ons zijn? Och, mocht het de Heere behagen nog wonderen te doen in dit diep gezonken land niet alleen, maar ook in de vervallen kerkstaat. Hij is immers de Eeuwige, de Onveranderlijke.

De kerk heeft een grote bloeitijd gekend. Maar hoe? Hoe zal de kerk bloeien? Het kan zijn in spelonken en holen. Want toen heeft de kerk gebloeid. Het bloed der martelaren was het zaad der kerk. En zal de Heere dat wederom doen? En zullen wij dan staande blijven? Och, mochten we gemeenschap hebben aan het lijden van Christus, want dat is noodzakelijk voor dat volk, wanneer ze verjaagd, gehaat, bespot en veracht zullen zijn. Is dat niet noodzakelijk geweest, toen ze als ballingen over de wereld zwierven? Want zodra God een mens van dood levend maakt, is de vijandschap zijn deel. Ze lopen als ballingen over de wereld in de tijd der overtuiging. Ze ervaren de vijandschap in de wereld. Heeft David niet uitgeroepen: 'Ik weet, o HEERE, dat Uw gericht gerechtigheid zijn'?

En daarom, wat er ook op de wereld gebeurt, hoe dat het ook gaat, wij hebben in de raad Gods niet gekeken Maar dit is zeker, dat oordeel der verwerping zal niet komen over de Kerk, dat kan niet. Maar wel vrezen we dat de Heere zal doorgaan in de oordelen der reiniging.

En och volk, dan zal het blijken, daar wil de Heere Zijn volk hebben, dat ze middenin de diepte hun sterkte hebben in hun gezegend Hoofd. Daar zal de Heere Zijn volk brengen. Het volk van God gaat mee onder de oordelen door. Zij vallen ook op de slagvelden, want Gods volk gaat mee onder de oordelen. Maar het oordeel rust er niet. Wij hebben gezegd: Daarom beginnende oordelen van het huis Gods. Maar ze zullen er niet op blijven rusten. Wat dan? Waar zal het oordeel dan op rusten? Dat is ons derde punt.

3. Het oordeel zal rusten op degenen die alle verootmoediging verachten.

Want verootmoediging, dat is Gods weg, die in de harten van des Heeren volk

verheerlijkt wordt, want daar gaat Gods volk onder buigen. Zelf kunnen ze niet te laag bukken; o, die diepe verootmoediging voor de levende God.

Och, als dat volk uit de diepte roept, zal de Heere horen. Maar het oordeel zal op de goddelozen terechtkomen. Dat zal het einde zijn. Er staat in de tekst: als dat nu gebeurt aan het huis Gods (en daar spreekt de Heere van dat Hij Zijn kerk reinigen en heiligen zal door de oordelen). Maar als dat nu gebeuren zal, wat zal het einde dan zijn dergenen die het Evangelie Gods ongehoorzaam zijn? Want als dat volk van God zo gereinigd moet worden door de oordelen, om God aanvankelijk gehoorzaam te zijn, namelijk om te wandelen de weg die de Heere ze komt voor te stellen, ziende op de overste Leidsman en Voleinder des geloofs. Ik zeg, als dat voor het lieve volk van God zo is, opdat ze de zonden en de wereld afsterven, welk zal dan het einde zijn dergenen die het Evangelie van God ongehoorzaam zijn? Welk zal dan het einde zijn? Want het oordeel zal erop rusten, daarop blijven! En denk dat eens in, wat een ontzettende boodschap. Het oordeel zal rusten op het hoofd der goddelozen. Ontzettend! Ontzettend!

En daarom, mochten we nog inkeren voordat het voor eeuwig te laat is. Ik zeg, daar zal het immer op blijven, want ze komen er nooit meer onderuit. En denk dat eens in! Nu zitten wij in druk, elk, de een meer, de ander minder. En hoor nu eens wat een murmurering, wat een tegenstand, wat een vijandschap. Waarom?

Omdat het geen verootmoediging brengt. Want daar vloeit eenswillendheid met God uit voort. Als ze het met God eens worden, als Gods volk het met God eens wordt, in de diepte der verootmoediging, dan zullen ze Hem niets ongerijmds toeschrijven, dan is het oordeel geen oordeel, als Gods volk recht wordt afgesneden en de oordelen aanvaardt in de beminning van Gods deugden.

Och, dat de oordelen ons terecht brachten. En daartoe zullen de oordelen van Gods reiniging dienen. Opdat ze gereinigd worden, en God God laten in al Zijn handelingen. David getuigt: *Gij zijt God en Gij zijt rechtvaardig*. Ook ten opzichte van de geestelijke noden!

Maar wanneer ze onder het Goddelijk recht leren buigen, zullen ze God niets ongerijmds toeschrijven. Nooit in der eeuwigheid. Welgelukzalig is hij, die buigen mag onder God. De Heere houdt verschillende wegen met Zijn volk. Maar daar komen ze allen terecht, dat wanneer er oordelen in hun leven zijn, zij het met God eens worden. In het begin van de weg kennen ze niet de mate van afsnijding, maar naarmate ze toevallen aan het recht wordt alle kennis vervuld.

Lees in de oudvaders de verschillende gangen en wegen van Gods volk. Och, er komt een tijd dat alle werken ophoudt, om alleen in de werkende Oorzaak geborgen te worden, namelijk in Hem, Die zoveel geleden heeft voor zondaren, Die Zichzelf aan hen heeft geopenbaard.

Neem een voorbeeld uit Gods Woord hoe het toegaan kan. De discipelen van Johannes was voorgehouden de doop der bekering Maar in dit alles had Johannes een gemis gepredikt. Johannes is de voorbereider geweest om de discipelen tot Christus te brengen. En in die tijd heeft Johannes op de Heere Jezus gewezen. En zie, daar is nu het gemis. Johannes heeft de doop der bekering gepreekt, maar ook, dat hij het niet kon vervullen. Daartoe is nodig de doop des Heiligen Geestes, en dies wees hij op Christus. En... ze zagen de zaak, ze zagen de dierbaarheid en gepastheid van Christus. Hun ziel ging er naar uit. En dan, dan hoort ge de belijdenis van dat volk: Meester, waar woont Gij? Met andere woorden: Waar komt U vandaan, waar woont U? En Johannes krijgt van Hem te getuigen als de Eerstgeborene des Vaders, vol van genade en waarheid. En Johannes heeft er bij gezegd dat het de tiende ure was. Dierbaar en gepast was Christus aan Zijn volk geopenbaard.

Wanneer er geen verootmoediging zal blijken onder de oordelen dan zal het oordeel voor eeuwig rusten op hen, en dan nooit geen bezinning meer. Want mensen, dat is hun deel. Bij God niet geborgen en toch te moeten sterven. Gods kinderen komen er uit, daar is geen twijfel aan Maar o, degenen op wie dat oordeel rusten zal, moeten wel zingen met David uit Psalm 49 vers 7:

*Schoon hij zich op deez' aard' in wellust baadt,
En ieder roemt zijn weeld' en overdaad,
Hij daalt nochtans, gelijk zijn gans geslacht,
Vervreemd van God, in 's afgronds donk're nacht.
Gij dan, o mens, hoe waard, hoe groot in eer,
Zo gij de wil versmaadt van uwen Heer',
Dan gaat gij, als de beesten, haast verloren;
Een wis verderf is u ten lot beschoren.*

Toepassing

Mijn medereizigers naar de eeuwigheid, een kort woord. We hebben in alle gebrek aangetoond wat het huis Gods is. Ten tweede waarom het daar een aanvang heeft, namelijk het oordeel. En ten derde waarop dat blijven zal.

Aan u de vraag, de persoonlijke vraag: zijn wij een levende steen van dat huis? Dat is noodzakelijk, want wanneer wij vreemd zijn van dat leven wat God in de harten van Zijn volk brengt, wat zal het dan zijn? Och, gij hebt het zelf opgezongen. Wij zullen niet altijd hier zijn, de dood kan zo onverwachts komen. De dood is een oordeel, een gevolg van de zonde. Ons leven is slechts een damp en de dood wenkt ieder uur. En wanneer we dan vreemdelingen zijn van dat leven, dus niet behoren tot dat volk, tot het huis Gods, dat door de Vader verkoren is, en door de Zoon gekocht; wat zal het dan zijn?

En dan staat er in onze tekst *het einde van hen die het Evangelie van God ongehoorzaam zijn*. Gemeente, het is u gepreekt. Hoeveel jaren, ouden van dagen, hebt ge al onder de bediening van het Evangelie gezeten? Ik zeg, hoeveel jaren is u de noodzaak gepreekt om met God verzoend te worden door het bloed van het Lam? Zult u God de schuld kunnen geven, dat het Evangelie in uw hart geen vrucht gedragen heeft? O, de Heere Jezus, Hij heeft aan de poort van Jeruzalem geweend en uitgeroepen: *Jeruzalem, Jeruzalem, gij die de profeten doodt en stenigt, hoe menigmaal heb Ik U bijeen willen vergaderen, gelijk een hen haar kiekens, maar gij hebt niet gewild.*

Of is dat niet waar? Is dat Evangelie niet de blijde boodschap, dat er mogelijkheid is voor de grootste zondaar, voor de grootste! Daar zijn geen zonden te groot, geen zondaar te oud om door het bloed van het Lam gereinigd te kunnen worden. Geen banden zijn te sterk, die door genade niet zouden verbroken kunnen worden. O, bedenk toch de grootheid van het Evangelie.

De heidenen zullen naar hun werken geoordeeld worden. Hun is nooit het Evangelie gepredikt, zij weten van geen Heere Jezus, weten van geen mogelijkheid tot zalig worden. Maar ons is die enige Naam, die onder de hemel gegeven is, gepredikt. O, stel u voor Hem, Die de Alwetende en Alziende is, en moet u dan niet bekennen: we verharden er onder?

Wat wil dat nu zeggen, verharden? Is dat geen oordeel, dat we gerust er onder voortleven? O, jongens en jonge dochters, tot u een woord. Leeft ge nog naar het goeddunken van uw weg, leeft ge nog in de zonde? Leeft ge nog in de wandelingen van uw eigen gedachten?

Och, ik bid u, verlaat uw slechtigheden en leef en keert u tot de weg des verstands. Want nooit, nooit zal u die keus berouwen, nooit zeg ik u. Het is een onberouwelijke keuze tot zaligheid. Vraag het aan al het volk van God, wanneer ze getrokken zijn uit de kuil der zonde. Het is altijd nog te laat geweest als ze op hun leven terugzien. Denk niet dat het een dienst is die enkel maar geoefend wordt door kniezers. Het levende volk van God is het een liefdedienst. Nooit kunnen ze er spijt van hebben en nooit zullen ze er spijt van hebben. Mocht het de Heere behagen om de wonderen van Zijn genade aan U te verheerlijken. De tijd is er nog. Maar zo gij blijft zo gij zijt onder het geklank van het Evangelie, dan zal het Tyrus en Sidon verdragelijker zijn dan u.

En daarom, mocht de schrik des Heeren u bewegen tot het geloof. Zie toch, onbekeerde medereiziger, alles wat van de wereld is, zal u ontvallen. Geven onze dagen u niet een duidelijk bewijs? Alles, alles ontvalt. Hoeveel gezinnen in Rotterdam is alles ontvallen, toen alles werd weggevaagd? Ze zijn weer geholpen geworden, en ze hebben weer hetgeen ze behoeven voor de tijd, al is het bij de een primitiever dan bij de ander. Maar toch hebben we daar iets bij ervaren. Nu was het uitwendig, dat mooie huis, mooie kleren, schatten en kostbaarheden. Ze zijn nog niet moeten verschijnen voor een heilig en rechtvaardig God. En daarom: *Zo gij heden Zijn stem hoort, verhardt u niet, maar laat u leiden!*

De tijd van Gods welbehagen mocht eens aanbreken, opdat ge als een brandhout uit het vuur werd gerukt, opdat God Drie-enig verheerlijkt werd in de bekering van zondaren.

Volk van God, elk in zijn onderscheiden leven, laat er leven in ons leven gezien worden; opdat we van alles afgetrokken worden om de zonden af te sterven en Boven te wandelen. Zij zijn nog ongelukkig, die het in de wereld niet kunnen houden en betrekking hebben gekregen op God en het volk van God, zodat ze moeten zeggen: 'Heere, in de wereld kan ik het niet vinden, dat is mij de dood; bij het volk van God durf ik niet te komen. Och, ik zie er zo tegenop.' Zij gevoelen: hun schuld staat open voor de eeuwigheid.

Och volk, houdt maar moed. Indien het in waarheid zo is in uw hart, dan is dat een vrucht van de vernieuwing des Geestes. De Heere mocht u veel ontbloten en ontgronden, opdat ge Hem leert kennen Die al Gods volk leert kennen als de Weg, de Waarheid en het Leven; waardoor ze met God verzoend worden.

En volk van God, dat op die weg verder is gekomen, och kunt u het in uw gebeden en tranen en in uw zoete gestalten zo houden? Dat is toch zo ongelukkig, want dan is alles zo opgedroogd. Och, dat ge het leven niet buiten de Levensfontein meer kon vinden, opdat God Zichzelf mocht verheerlijken, en ge met Hem in een verzoende betrekking mocht komen.

Och, hoe het dan ook ga: *Is het zuurheid, is het zoetheid, het is alles goedheid.*

De oordelen zijn gekomen; zij komen over Gods huis. Maar toch, wij zullen er eenmaal uit zijn, dat staat vast. En als straks de wereld onder de oordelen zal verzinken, dan zullen wij opgenomen worden in de heerlijkheid.

Komt, bemoedigen wij elkaar. Het zal niet altijd duren. Hij, Die getrouw is, is gezeten aan de rechterhand des Vaders. Hij, het gezegende Hoofd, de Heere Zelf, zal niet wankelen. Hij zal ze leiden en brengen waar Hij is, en dan zal God alles zijn in allen. Amen.

Meditatie. Der zieken troost

Psalm 103: 3b. *Die al uw krankheden geneest*

Deze meditatie schreef ds. Blok in het ziekenhuis, enkele dagen voor zijn overlijden.

.... Of het is ten deze met ons als met diegenen die door het wondergeloof alleen de Heere benodigen tot genezing van hun kwalen. Dan geldt de onderzoekende vraag van Christus ons ook: 'Waar zijn de negen?'

Hoe anders is het bij degenen die naar 's Heeren grote barmhartigheid zijn wedergeboren tot een levende hoop. Zulken, die door het waarachtige geloof Christus zijn ingelijfd, gelijk een rank in de ware wijnstok, openbaren uit Hem geestelijke vruchten van geloof en waarachtige bekering. Zulken hebbende oorzaak van hun geestelijke krankheid leren kennen en tevens de hopeloosheid van hun dodelijke kwaal. Teleurgesteld door alle medicijnmeesters en medicijnen zijn ze getrokken en gekomen naar de enige Medicijnmeester, slechts om Zijn kleed aan te raken. Aan Zijn voeten hebben zij de kracht en de waarheid van hun genezing ootmoedig beleden: 'Die al uw krankheden geneest!' En ofschoon ze hier beneden, wat hun geestelijke leven betreft, de toegezegde volkomenheid van hun eeuwige jeugd en gezondheid nog niet bereikt hebben, toch mogen ze bij beurten door het geloof de eeuwige waarborg daartoe in de enige Heelmeester omhelzen, want in het eeuwige land van Immanuël zal geen inwoner meer zeggen: 'Ik ben ziek.' Hier beneden echter worden ook Gods kinderen met krankheid bezet, hetzij tot hun kastijding, hetzij tot hun beproeving. Zie het bij Mozes, Exodus 4:24, ter oorzaak dat hij zijn tweede zoon niet had besneden vanwege het verzet hierbij van Zippora.

Job en Hizkia werden met krankheid geslagen alsook David, de man naar Gods hart, zie ook Psalm 30 te dezen. O, dierbaar genadevoorrecht, als het oog des geloofs de Vaderhand aanschouwt en in het Vaderhart mag blikken. O, eeuwige liefde en eeuwige trouw zijn de Goddelijke oorzaak van kastijding. Doch ook aan onze zijde wordt de vernederende oorzaak doorleefd.

O, wat is de zonde bitter in het licht van onze dierbare Borg. Hij heeft Hem krank gemaakt. In Hem, de vlekkeloos Heilige naar ziel en lichaam, is geen oorzaak van krankheid.

Hij waarachtig God en Mens. 'Hij heeft onze krankheden op Zich genomen en onze smarten, die heeft Hij gedragen. (...) Maar Hij is om onze overtredingen verwond, om onze ongerechtigheden is Hij verbrijzeld; de straf die ons de vrede aanbrengt, was op Hem, en door Zijn striemen is ons genezing geworden.'

Welk een dure prijs heeft onze genezing gekost. Hier is gegronde troost voor ... zieken!

Dan stamelt onze ziel:

*Uw krankheên kent en liefderijk geneest;
Die van 't verderf uw leven wil verschonen,
Met goedheid en barmhartigheên u kronen;
Die in den nood uw Redder is geweest.*

Psalm 103:2

(Een hopen de kranke)

HOEDANIG IS UW LEVEN?⁵

Afscheidspredicatie over Jac. 4: 13-15 van Ds. M. BLOK uitgesproken te Rijssen op Oudejaarsavond 1960

Voorzang: Psalm 89: 19

Lezen: Jakobus 4

Votum en zegenbede

Gebed

Zingen: Psalm 103: 8 en 9, 10

Psalm 17: 3.

Geliefden,

Het jaar 1960 is bijna ten einde. Nog enkele uren en wanneer de klok zijn 12 slagen zal laten horen is ook dit jaar weer weggestorven, weggezonden. De tijd staat niet stil. Het is, zoals Mozes het door de Heilige Geest in Psalm 90 heeft uitgedrukt: "We vliegen daarheen." Ziedaar een uitdrukking van de snelheid, waarmede ons leven voorbij gaat. Vliegen, we vliegen daarheen! En waarheen?

Zie, deze vraag mogen we ons toch wel stellen, gedurig stellen, maar bijzonder bij het jaareinde, nu u en ik weer een jaar korter gekomen zijn bij de dood, het levenseinde, wat ieder onzer wacht. Waarheen? Gods eeuwig getuigenis, dat eeuwig zeker is, leert ons, dat er twee plaatsen zijn na de dood. Geen drie, of vier! Het spreekt duidelijk ten deze van de eeuwige heerlijkheid na dit leven, die Gods volk bereid is, ten eerste naar de ziel en dan de beloftevervulling van nieuwe hemelen en nieuwe aarde naar ziel en lichaam.

Maar: 's Heeren gunst, zongen we, zal over die Hem vrezende in eeuwigheid altoos dezelfde wezen. Ziedaar en wanneer het geloofsleven maar een weinig inzicht en opzicht en een goed toezicht mag hebben ten deze, nu, dan worden de zwaarste verdrukkingen licht en de scherpste doorns worden verdragen. Want onze lichte verdrukking, die zeer haast voorbij gaat, werkt ons een gans uitnemend, eeuwig gewicht der heerlijkheid, dewijl wij niet aanmerken de dingen - en dat doet het geloof dan ook niet - namelijk de dingen die men ziet, want de dingen die men ziet, zijn tijdelijk, de dingen, die men niet ziet, zijn eeuwig.

En uit dit geloofsleven vloeit dan ook het wezenlijk geloofsleven voort. waar de apostel Paulus het andere hoofdstuk, het vijfde, 2 Korinthe 5, mee vervolgt. Want wij weten dit: "Als ons aardse huis dezes tabernakels verbroken wordt, dat wij een gebouw van God hebben, een huis niet met handen gemaakt, maar eeuwig in de hemelen. Hoort u, eeuwig! En dat sluit alle tijdsbegrip uit. Want eeuwigheid wil zeggen, geen begin, geen vervolg, geen onderscheid van tijd en geen einde.

En dat moge alleen op het Wezen Gods betrekking hebben, wat betreft het

⁵ Deze preek en de volgende preek van ds. L. Rijksen, zijn verschenen bij: W. M. de HERTOOG – Uitgeverij, UTRECHT

onbegonnen begin, want wij hebben een begin gehad, maar een eeuwige voortzetting. Ziehier, dat is het deel dergenen, die hier op de aarde worden wedergeboren tot een levende hoop. Maar daar is ook een ander einde, daar doet de Heilige Schrift ook geen doekjes om. Dat is het huis, ja, dat is het huis waar het eeuwig duister is. Dat is het Beth-Aven, dat is het eeuwige huis of de eeuwige verblijfplaats der eeuwige verschrikking, der eeuwige duisternis, of, zoals ook Gods Woord zegt: *Waar de worm niet sterft en het vuur nimmer wordt uitgeblust!* 't Is toch ingrijpend! En nu zijn wij mensen, die naar dat einde reizen, òf door genade naar de eeuwige heerlijkheid, al is het vaak donker in het leven van Gods kinderen, vaak twijfelmoedigheid te overwinnen, vooral wanneer straks de laatste vijand in hun leven ze zal aangrijpen: de dood! Maar aan de andere zijde het ontzaggelijke, mn geliefden, wat het zeggen wil, om straks te sterven zonder hope, zonder Christus.

Zie, het mocht ons aangrijpen! Want wij zitten en staan hier nog als de toonbeelden van Zijn Goddelijke verdraagzaamheid en weldadigheid. Anderen in de gemeente, ze hebben het tijdelijke met het eeuwige verwisseld. Verschillende malen, k weet niet precies uit m'n hoofd, hoeveel maal, maar verschillende malen, want de gemeente is immers zo groot dat we kwamen daar op de sterfhuizen, de klaaghuizen. Daar gold het een oude man en vader, daar een oude vrouw en moeder hoog in jaren, daar waren er van middelbare leeftijd, maar, o jongeling of jongedochter, daar waren ook bloemen, die nauwelijks waren ontloken.

Wanneer ik u maar voor ogen stel de jongedochter, ge kent ze, van Kreykes, hoe zij de eeuwigheid heeft moeten aandoen, ik meen zeventien of achttien jaren oud; en hem, die in de kracht van zijn leven, een jonge man nog zijnde, ook de eeuwigheid is ingegaan. Dat zijn de ernstige roepstemmen, die tot ons zijn gebracht, behalve de gedurige sprake van het eeuwige Woord van God, Gemeente!

Ook deze roepstemmen: "Mens, zoekt God toch, want Hij is nog te vinden." Het is alsof de Heere dan aan de deur van onze ziele klopt en ons, jong en oud, weer ernstig waarschuwt om toch die dingen te zoeken, die eeuwig en die bestendig zijn. Om indachtig gemaakt te worden, dat we behoren tot zulke bevoorrechten, die van Godswege gedurig de boodschap ontvangen en dat aanbod, dat welmenende aanbod van genade, zoals het uit de mond van Christus, toen Hij op de aarde was, geklonken heeft: "Hoe menigmaal heb Ik u willen bijeenvergaderen, gelijk een hen hare kiekens." En daarom moge het ons op deze avond van het bijna vervlogen jaar toch aangrijpen.

Och, dat de vreugde der engelen eens verhoogd werd dat er mensen, jonge mensen, oudere mensen, straks dit bedehuis mochten verlaten met een innerlijke breuk in d'r hart, geslagen door de Heilige Geest, die zichzelf de vraag gingen stellen - in alle schroomvalligheid - maar zichzelf dan toch de vraag stelden: "O, mijn ziel, doorziet gij uw lot? Hoe zult ge rechtvaardig verschijnen voor God?" Opdat deze vraag toch in ons leven werd opgelost in dit enige heilgeheim, hoe dat God zonder enige van onze verdiensten uit vrije genade de volkomen genoegdoening, gerechtigheid en heiligheid van Christus hier Zijn erve toerekent, waardoor alleen onze zonden vergeven, en we erfgenamen kunnen worden van het eeuwige leven.

En zo mogen we dat dan ook op uwe harten binden. Ja, voorwaar, dit jaareinde heeft gelijk als alle jaareinden iets weemoedigs, maar dat we ons toch niet mogen overgeven aan bepaalde weemoed, waar, wat ons uiteindelijk nergens brengt, maar dat we ons realiseren de ontzaggelijke werkelijkheid, dat we hier als mensen zitten, jong en oud, die naar de waarachtige, werkelijke eeuwigheid toe reizen, om rekenschap te geven, van hetgeen, dat in ons leven geschied is, hetzij goed of hetzij kwaad.

Wat de kerkenraad betreft, ook niemand van hen is weggenomen. Er zijn er die met

krankheden, al zoveel maanden, aan hun woning gebonden zijn, maar hij is er nog. Ook hebben enkele andere ambtsdragers ziekten moeten ondervinden. Ze mochten weer worden opgericht.

En ziehier, zo staan en zitten we dan nog onder en met elkander. En tevens dit jaar-einde heeft voor mij persoonlijk iets pijnlijks. Pijnlijks? Ja, en ik hoop dat in deze de ontroering mij niet te machtig wordt, want we zijn dienaar des Woords. Maar u gevoelt, een dienaar des Woords is ook een mens. Een mens van gelijke bewegingen als ieder ander. Want ook was het voor mij noodzakelijk naar het dringend advies van de doktoren om emeritaat aan te vragen, wijl er geen andere weg meer overschoot. Er was nog ene andere weg om te proberen, dat was alleen om te proberen of het gaan zou, en dat was een kleinere gemeente aanvaarden of met emeritaat. En voor zover als de Heere ons krachten geeft nog wat dienstwerk te doen en dit bijzonder de bediening van het Woord.

Welnu, we hebben dan het laatste mogen aanvaarden. *Aanvaarden*, en dit ging als vanzelfsprekend niet zonder strijd of zonder innerlijke hartepijn gepaard. Want, waren we hoog in leeftijd, 65 of 70 jaren, zie, maar we zijn nog in de kracht van ons leven wat betreft onze leeftijd, 51 jaren oud. Welnu, om dan in deze weg te zwijgen en te buigen onder de hand van Hem, die Zijn knechten en Zijn volk niets te veel oplegt Alleen te zwijgen, en dat in aanschouwing van de Knecht aller Knechten.

Gods wegen zijn immers raadselachtig, want Hij behoeft niet alles te verklaren, wat Zijn doel en wat Zijn oogmerk betreft. Welnu, dat onvoorwaardelijk buigen.

Ziedaar en dit emeritaat gaat aan de dag van morgen in. En dan zijn we ten dezen aan de ene zijde losgemaakt van de gemeente, want dat houdt emeritaat in, en aan de andere zijde blijven we nog de tijd, die God bepaald en beschikt heeft. Om u in die tijd nog te mogen dienen in de bediening van het Woord, want dat is immers tot hertoe ons nog gelaten en dat geeft immers verademing en verblijding. Het had ook anders gekund. Dat we gebonden waren op onze legerstede en alzo levenseinde zou aanbreken. Dus er is nog honing, er is nog honing, en alleen proeft het geloof de zoetheid van die Goddelijke honing, die Hij nog overlaat in de wegen der beproeving en verdrukking. Dus zo is het dan ook gemeente, voor mij persoonlijk en als ook voor u iets, wat pijnlijk aandoet. Aan de ene zijde het afscheid en aan de andere zijde het blijven.

Ziedaar, moge de God van Jakob ons tezamen geven de gebondenheid aan Hem, Die naar Zijn toezegging Zich laat verbidden. Die het zeide: "Wie Mij aanroept in de nood, vindt Zijn gunst oneindig groot." En alzo mogen we dan onderwijs ontvangen ook voor ons leven in dit avonduur, uit het eeuwige, dierbare, onveranderlijke Godswoord, dat ik u ga voorlezen uit de woorden van de tekst, zoals ge die leest in de Algemene zendbrief van de Apostel Jakobus, het 4e hoofdstuk, de verzen 13 t/m 15.

"Welaan nu, gij die daar zegt: Wij zullen heden of morgen naar zulk een stad reizen, en aldaar een jaar overbrengen, en koopmanschap drijven, en winst doen; Gij die niet weet, wat morgen geschieden zal; want hoedanig is uw leven? Want het is een damp, die voor een weinig tijds gezien wordt, en daarna verdwijnt. In plaats dat gij zoudt zeggen: Indien de Heere wil, en wij leven zullen, zo zullen wij dit of dat doen."

De inhoud van de tekst vindt u in de tekst beschreven en zal ik u noemen, nl.: *Hoedanig is ons leven?* Het is een vraag, die gesteld wordt aan u en aan mij!

Hoedanig is uw leven? Ziedaar, dat is de hoofdinhoud, die de tekst beheerst!

- En daarin vinden we allereerst: Een ernstige bestraffing! Hoort slechts: *Welaan nu, gij die daar zegt*, enz. Dat is een ernstige bestraffing!
- En dan volgt ten tweede: Een treffende vergelijking! Nl.: *Het is een damp, die voor een weinig tijds gezien wordt*- ons leven dan en daarna verdwijnt!
- En ten derde lezen we dan in deze zaak, nl.: Een ootmoedige erkenning in plaats dat u zou zeggen: *Indien de Heere wil en wij leven!*

Dit zijn de 3 hoofdzaken, die nauw in verband staan dus met het genoemde thema: "Hoedanig is Uw leven?"

- Een ernstige bestraffing,
- een treffende vergelijking en
- een ootmoedige erkenning.

Geliefden,

De Gemeente van Christus dat is de Zichtbare Kerk, zoals die zich zichtbaar, plaatselijk openbaart en ook in een streek en tenslotte in een land. Dit noemen we de kerk, de gemeente van Christus, de Zichtbare Kerk, waar er zuivere tonen worden beluisterd, want anders kan men de naam van Kerk niet dragen. Het is gelijk als onze Vadersen het leerden in één der artikelen dat er zoveel zijn die zich noemen met de naam van Kerk, maar hier is de gemeente van Christus in kenbaar, God heeft Zijn merktekenen gegeven: "Waar onze God bij zuivere tonen." Hoort U, de bazuin zal een zuiver geluid geven. "Bij zuivere tonen op Zijnen heiligen berg wil wonen." En waar deze zuivere tonen niet vernomen worden, daar wordt de Heilige Geest bedroefd en tenslotte uitgeblust, en vertrekt de Heilige Geest van zulk een kerk. 't Is zeer nauw, mijn hoorders, hoort u het: zuivere tonen, de rechte bediening van het woord, en van de sacramenten, en de Heilige bediening van de tucht of zoals het gezegd wordt met de u bekende uitdrukking: Dit is het kenmerk van de rechte bediening waar God verheerlijkt wordt op het hoogst, want daar gaat uiteindelijk alles om.

En in de tweede plaats, de vrucht daarvan in ons leven: als we van God genade ontvangen, dan worden wij op het diepst vernederd. En als dit niet het geval is, dan mogen we wel onderzoeken of we die vrije genade Gods wel hebben ontvangen en of we die beoefenen. Want vrije genade uit het Dierbare Hoofd, door het geloof gekend, geproefd, geëigend, brengt zijn eigen vruchten mee: vernedering, verootmoediging, verbreking, kleinheid. De hoogsten in de genade, ze hebben in verwondering, wanneer God ze weer bezocht met nieuwe genaden, uitgeroepen: "Wat is het, dat ik genade gevonden heb in Uwe ogen?"

Welnu, in deze Zichtbare Kerk daar zijn altijd tweeërlei kinderen: Kinderen, die wel een moeder hebben en geen vader, naar het Hooglied uitgedrukt: "De kinderen mijner moeder waren tegen mij ontstoken." Het waren uitwendige leden van de kerk door doop en belijdenis; maar ze waren vreemd van Christus, en vreemd dus van het werk der wedergeboorte of zoals de Heere Jezus dat Zelf komt te leren, namelijk: dat op Zijn dorsvloer koren en kaf is. Goede vissen en kwade vissen, waar het weer vergeleken wordt bij een mensenzee en zoveel beelden, welke de Heere daarvoor in Zijn Woord gebruikt. Denk aan de schaapskooi, waar schapen en bokken zijn, of de kudde, zoals u 't noemen wilt. Welnu, dat Woord van God, dat is gericht tot de Kerk, tot de Zichtbare Kerk, dus tot ons, tot u en tot mij.

En nu weten we dat in de Apostolische tijd, toen de Zichtbare Kerk zich ontwikkelde, gefundeerd werd op het fundament der apostelen en profeten, dat er twee apostelen

waren, die dezelfde naam droegen: "Jakobus."

Die ene Jakobus, dat was de broeder van Johannes. zijn vader heette. Zebedeüs, en zijn moeder Salóme. Deze Jakobus is door Herodes onthoofd. Die is het dus niet, welke deze brief heeft geschreven. Het is de andere Jakobus; dat is de zoon van een zekere Alfeüs, ook wel genoemd: "de rechtvaardige."

Nu, de inhoud van zijn brief kenmerkt hem overduidelijk. Hij heeft er geen doekjes om gewonden, maar het was nodig de gemeenten waaraan hij deze brief richtte, dat hij die ernstig bestrafte.

Ik ga dit vanzelf niet met u na, u leest maar eens rustig deze brief over. Maar dan in de laatste verzen van dit hoofdstuk, daar schrijft hij over het leven. Over óns leven. Ons leven hier op aarde, het tijdelijke leven dus. En daar is aanleiding toe, want hij zegt: "Hoedanig is uw leven?" En dan begint hij met een ernstige bestraffing, dergenen, die net deden, alsof het leven in hun hand was. Alsof zij daarover te beschikken, en over te beslissen hadden. En daarom zegt hij hier: "Welaan nu, gij, die daar zegt." Ze zeiden het dus, - al zeiden ze 't niet met woorden altijd, maar ze zeiden het dan toch wel met hun daden. Tegen die mensen heeft hij nu geschreven, en ernstiglijk gewaarschuwd.

Behoren wij ook tot die mensen, waarvoor dit woord van God noodzakelijk is? "Welaan, gij die daar zegt." Wat zegt u? "We zullen dit, of we zullen dat!" Leest het: "Wij zullen heden of morgen naar zulk een stad reizen, en daar een jaar lang, zegt u een jaar? ja, een jaar overbrengen, en koopmanschap drijven, en winst doen: Gij die niet weet, water morgen geschieden zal! Want hoedanig is uw leven?"

En dan komt de vergelijking, de beeldspraak.

Ja, geliefden, dit is een ernstige bestraffing; en die willen we hier noemen in het licht van de tekst: "Een uitdagende bestraffing." Want de apostel begint hier met: "Welaan!" Het is alsof hij ze uitdaagt. "Welaan nu gij, gij!

En deze mensen, die waren in de Zichtbare Kerk. Hij heeft het niet tegen de heidenen, die van Gods Woord en van de bediening van Gods getuigenis, enz. niets afwisten. Nee, die waren in de Zichtbare Kerk. En die leefden nu maar net, als zulke despoten die over dood, en over leven, en over dagen en over maanden en over jaren te beschikken hadden. En daarom is het zulk een uitdagende bestraffing. Want hun levenstijd, daar hadden zij toch over te beslissen, en hun levensweg, we zullen naar die stad reizen staat er. Leest maar! Daar hebben zij ook al over te beschikken, en ook over de levenswinst. Want we zullen zeggen ze - koopmanschappen drijven, en winst doen.

Ziedaar! Zo worden ze dus hier getekend. En daarmee zijn ze dan gelijk vergeleken met de rijke dwaas, waar de Heere Jezus van heeft gesproken in Zijn gelijkenis.

Dat was de man die ook zijn land bearbeidde al verscheidene jaren, en de zegeningen Gods, daaraan had het niet ontbroken, want gedurig werden zijn oogsten beter en groter, ruimer, zodat er schuren moesten komen - niet verboden overigens! - en uiteindelijk, ziedaar, nu brak dan het laatste jaar aan naar zijn eigen vaststelling en berekening; want dan had hij zoveel verzameld, dan was het nu toch wel tijd om nog heel wat jaren, en jaren, er van te genieten; want hij zeide tot zijn ziel: *Mijn ziel* - is die ziel van u? - *Neem rust, eet, drink en wees vrolijk*, en hij sprak over zijn goederen, enz. En toen heeft God wat gezegd tegen die man, - of liever - niet in woorden, maar in daden, want als God wat zegt dan zijn dat altijd daden! Toen heeft de Heere gezegd: *Heden*, - dus in deze nacht - *dan zal men uw ziel van u afeisen, en alles wat ge nu vergaderd hebt, wiens zal het zijn?*

In plaats van zielsrust, eeuwige zielsonrust; want daar is geen ogenblik verademing in de plaats, waar hij heenging. In plaats van vrolijkheid, - "weest vrolijk" - daar is

eeuwige droefheid en eeuwige wroeging; "eet en drink", dat wordt daar niet gegeven. Eten noch drinken, zelfs geen druppel water.

Ziedaar: "Welaan, nu gij, die daar zegt"! Hebben wij over onze dagen, over onze uren zelfs te beslissen? Was het niet Davids uitdrukking, *dat er slechts één schrede is* - en *wat is ene schrede?* - tussen ons en tussen de dood? En wat betreft de weg, die we gaan? Zeker, dat ontslaat een redelijk mens niet van bepaalde plannen te maken, zeker, maar toch altijd in het levendig besef van onze afhankelijkheid, zoals straks dan uit de tekst blijkt. "Zo we leven, en zo de Heere wil."

Dus allereerst, een uitdagende bestraffing. Wat is de zonde toch in de mens, die een mens - gewillig - brutaal en eigenmachtig maakt. Niet alleen heeft ze ons schuldig gesteld aan Gods heilige wet, niet alleen heeft de zonde onze gehele menselijke natuur ontadeld en aangetast, en alles gebracht onder de smet van de zonde, maar, wat is de zonde toch brutaal! Gemeente, wat is een mens brutaal! Dat hij alzo hier op deze aarde leeft of hij eigenmachtig is, en onafhankelijk van Hem in Wiens hand ons leven is, en bij Wien al onze paden zijn. Hebben we er licht en erg in gekregen - in ons leven, ook al bezigden we deze woorden, terwijl ons hart er geen spaan van geloofde - dat we maar net leefden, mijn hoorders, of we nog heel wat jaren te leven hadden, en of we maar net deden, of we daar maar over beschikken konden.

O, Gemeente, zodra Gods Geest onze ziel levend maakt en opwekt, wat is de tijd dan kort. Wat gevoelen we ons dan afhankelijk, maar ook diep schuldig, en wat is dan het levenseinde naar onze waarneming héél kort bij. Wat is er dan een innerlijk haasten, en een innerlijk kermen, en een roepen in het verborgen, wat is er een gebonden leven aan de troon der genade; wat is er een innerlijke nood in de ziel, wanneer de korthed van het leven en de gerechtigheid Gods daarin openbaar onze ziele neerdrukt, zodat we de nachten gaan doorbrengen met schreien en roepen om bekering!

Ziedaar, hier is dus een uitdagende bestraffing! Welnu, het is een scherpe bestraffing! Leest het! Want er staat: "Gij die niet weet, wat morgen geschieden zal - hoort u? -- wat morgen geschieden zal, laat staan over een week, laat staan over een maand, of over een jaar! Hoe dikwijls wordt het in ons leven niet bewezen, dat we plannen makende, wat we over een week, - dit of dat - zouden doen, en de Goddelijke vinger geeft daar een streep door; of dat we over een maand, of over twee maanden dit zullen doen. En dit alles dan - laat staan dus in waarheid in ons binnenste - *zo de Heere wil en we leven!*

Zeker, maar wat is het dan dikwijls uitgekomen, dat al onze gedachten, ze waren toch oneindig lager dan de Goddelijke gedachten, en Zijn wegen veel hoger dan de onze. Nee, daarom, het is een scherpe bestraffing: "Gij die niet weet, wat morgen geschieden zal! Kunnen wij dit berekenen, durven wij het vast te stellen, dat we morgen het daglicht zullen aanschouwen? Immers nee! Want hoe plotseling kan ons leven worden afgesneden. Wat horen we er dikwijls van in deze tijden, en ook in de gemeente is het meermalen voorgekomen - zo enkele dagen geleden nog - met hem, die zo plotseling uit het leven werd weggenomen, en men staat verbaasd en verwonderd, bedroefd te kijken als achterblijvenden: Is hij, of is zij er niet meer? Maar dat is toch niet mogelijk!

Nee, ziedaar: "Gij die niet weet, wat er morgen geschieden zal. Gemeente, wat is dat waar. Ja, de bestraffing is scherp, en het is een indachtmakende bestraffing, want: "Hoedanig is uw leven?" Het is een ingrijpende vraag. Ziedaar: "Hoedanig is uw leven?"

En dan bedoelt natuurlijk de apostel: "Hoedanig is uw tijdelijke leven?" En als hij

zegt: "uw", bedoelt hij niet dat we op dit leven recht hebben, maar dat we hier door de poort van de geboorte in dit leven gekomen zijn. U en ik. De mens van een vrouw geboren, kort van dagen, - dat is onze levenstijd - en zat van onrust, dat is de levensinhoud! "Hoedanig is uw leven?"

Dat we op deze Oudejaarsavond even mochten toeven bij deze ingrijpende, indachtmakende vraag! "Hoedanig is uw leven?" 't Uwe, en het mijne. Het is waar!

-Ja, zegt de apostel, keer maar even in - wanneer we deze vraag in de Naam des Heeren aan u schrijven, ons tijdelijk leven, want bedenk het, dit leven is tijdelijk: "Leer ons alzo onze dagen tellen," bad Mozes in Psalm 90, "opdat we een wijs hart bekomen." En een zeker dichter zingt ervan: "Uren, dagen, maanden, jaren, ze vlieden als een schaduw heen!"

Keer maar rustig in, jong en oud! Wanneer we jong zijn, menen we nog zoveel dagen voor ons te hebben, het idealisme werkt dan sterk - het is de eigenschap van de jeugd - maar, vraag het aan de ouderen: 't Jaar is voorbij gevlogen, weggezonden.

We hopen morgen 1 januari te beleven, en eer we er goed en wel over peinen, zijn we weer al aan het einde; en we drukken het wel eens uit: 't Schijnt of alles sneller gaat. Zeker, de levensomstandigheden, ze spreken ook een woord mee, want we leven in een jachtige tijd. In een tijd, dat eigenlijk niemand meer tijd heeft. Geen tijd meer gelaten tot zelfinkering, geen tijd meer gelaten tot indachtigmaking aan deze vraag: "Hoedanig is uw leven?"

En dan onze tweede gedachte: namelijk: De vergelijking.

De Schrift heeft veel vergelijking. Want, vervolgt Jakobus, het is een damp, die voor een weinig tijds gezien wordt, en daarna verdwijnt. Ziet, Gods Woord gebruikt verschillende beelden, of vergelijkingen, mede omdat ze ook geschreven is in de Oosterse trant. Hun taal is beeldrijker dan de onze. Maar hoeveel beelden, hoeveel leraren en leraressen levert de Bijbel niet af.

Hij zegt tegen Zijn discipelen: "Komt, laat u eens leren, laat u toch eens onderwijzen door die eenvoudige Palestijnse veldlelie, sta er eens bij stil." Hij zegt niet: Kijkt er vluchtig naar. Nee, aanziet de vogelen, en aanmerkt de leliën, daar, daar stelde de Heere Jezus een bloem, een lelie, aan om te leren, om mensen te leren, om u te leren, om mij te leren. Daar stelde Hij de vogels aan, Gemeente, om ons te leren, wat betreft onze onnodige bezorgdheid.

Dan gebruikt Hij weer andere beelden, want dan noemt Hij bijvoorbeeld: "Let toch eens op de mieren!" Ze zijn een onsterk volk, met èn trap zijn er honderden gedood, maar u kan er van leren. Neemt er toch eens lering van aan! Hun zorgzaamheid, dat ze 's zomers zorgen voor de winter.

Toe, laat u toch eens leren door het eenvoudige konijntje, dat zijn toevlucht zoekt als er gevaar dreigt, in de rotssteen.

Laat u toch eens onderwijzen door de spinnenkoppen, want ze zijn zelfs in der koningen huizen. Laat hunne webben gedurig worden stukgemaakt, maar ze worden niet moedeloos. Ze beginnen weer opnieuw! Volharding, dat kan u van de spinnenkoppen leren.

En wat betreft de eenheid, hoe droevig is het menselijk geslacht verdeeld. Eendrachtigheid? Och, kom. Kom, zegt de Heere, laat u toch eens leren door de sprinkhanen. Ze hebben geen koning, en wat is er een eenheid onder hen.

Zal ik nog meer beelden noemen, die de Schrift hier voor onze aandacht stelt? En hier, geliefden, de vergelijking, ja, "Hoedanig is uw leven?" En dan volgt het: Het is gelijk *een damp*, die voor een weinig tijds gezien wordt.

Zijn er meer beelden? Gewis! We zongen het: "Gelijk het gras, 't is waar, - een kind weet het, wat gras is -

*Gelijk het gras, ja, is ons kortstondig leven,
Gelijk een bloem, die op het veld verheven.*

Een bloem, ge weet het, die sierlijk pronken kan, een rijke schakering van kleuren, de grootheid en de wijsheid van de Schepper, prediken ze in alle stilheid! En nu het beeld, ja het gras, wat heden is, en morgen in de oven geworpen. Óf zoals Mozes het schreef: *Het gras, dat in de morgenstond bloeit, en des avonds is het verouderd en verdord*; en als u let op de bloem, mijn geliefden, de schoonheid, maar wanneer ze van haar steel, van haar wortel is afgesneden, geen levenssappen meer toegevoerd, krijgt, houdt ze dan nog enkele dagen kunstmatig in het leven, en dan vindt u: ja, wat vindt u dan? - dan vindt u van het gras wat stof, en dan vindt u een bloem - hoe schoon ze ook was en aantrekkelijk - u vindt ze verwelkt!

Zie, dat is ook een beeld! Maar het beeld *van damp*, is nog ingrijpender! Want, dat zal toch niemand kunnen ontkennen. Want het is gelijk - "Ja, hoedanig is ons leven? - gelijk het gras, gelijk een bloem, gelijk een schaduw, gelijk een damp. Ja, we zongen het toch uit Psalm 89:

*"Gedenk, o Heer! hoe zwak ik ben, hoe kort van duur;
Het leven is een damp, en de dood wenkt ieder uur.*

Ja, een damp, 't is gelijk een damp die voor een weinig tijds gezien wordt, staat er. Het is een beschaamde vergelijking, voor een hoogmoedig mens; en wat heeft de zonde ons toch vermetel, en verwaand gemaakt. Daarom, zó beschamend is deze vergelijking, want van een bloem blijft nog iets over, ja, een bloem laat nog wat zaad na, en dat zaad wordt weer uitgezaaid, en straks verrijzen er weer andere bloemen uit het zaad. En van het gras blijft ook - gelijk ik opmerkte - nog iets over. Maar, wilt u vertellen, wat er van damp overblijft? Niets! Wat? Niets! Weet u 't zeker? Niets!

Daar hebt u nu de mens getekend in de hoedanigheid van zijn leven. Voorrecht die het kent, leert kennen en beoefenen, om, ja, niets te zijn; 't wil zeggen: "ijdelheid!" Heus, wat wordt er dan toch in een mens afgebroken, wat moeten er donderbuien boven het hoofd van Gods volk worden uitgegoten. Dan zie ik daar de arme, beroofde - maar toch zich verzettende op de ashoop - namelijk: Job. En als tot tweemaal toe de bliksem en de donder, boven zijn hoofd zich deed horen en de stem Gods in dezelve, ja, toen heeft hij gewillig ootmoedig erkend, en gezegd: "Heere, het is waar, het is waar, ik ben een dwaas. Wilt U me nog onderrichten?"

Een dwaas! "Heere," heeft hij gezegd, "ik heb U gehoord; zeker, en het horen Gods is majesteitelijk, maar nu ziet U mijn oog, en dat gaat verder, en nu verfoeit hij zichzelf in stof en as. Hoe beschamend, en toch hoe nuttig, hoe profijtelijk! Want nederigen worden verhoogd, en de hoogmoedigen, ze worden vernederd! Dierbare plaats, aan de voetbank van Christus.

Waarlijk, geliefden: "Hoedanig is ons leven?" Het is gelijk een damp, staat er hier. Het is een vernederende vergelijking. Vernederend? Ja! Dat ze ons dan ook moge vernederen! Want hetzij dat we het openbaren door ons gedrag, of door onze lippen, of dat we het trachten op een bepaalde nederige wijze te camoufleren, wat is een mens verwaand! Wat kostte het Paulus, zijn leven lang? Een doorn in zijn vlees, alléén opdat hij zich niet verheffen zou, hoewel ik niets ben.

En zo is het, nodig, algemene genade heeft de heidenen vernederd, die zich durfden te verheffen, denk aan Nebukadnézar, en denk aan Herodes die zijn koninklijk kleed aantrok in duivelse hoogmoed. God heeft ze neergeworpen. Daarom, er is geen

ingrijpender zonde, dan de zonde van hoogmoed; want andere zonden, die tasten onze menselijke natuur aan. Is 't zo? De zonde van het achtste gebod tast de naaste aan, 't zevende gebod, onze natuur, maar de zonde van hoogmoed, is de dolksteek naar de alleen Aanbiddelijke Drieënige God! Daarom, geen dierbaarder plaatsje, dan zalig, zalig niets te wezen in ons eigen oog voor God!

Het is een zoete vrucht van de Heere Jezus, Die zijn vernedering aldus vruchtbaar stelt in het leven van Zijn kinderen, om toch ook weer de vernedering niet te gaan stellen, als een beweegoorzaak van genade. Nederig. Welnu! Ja, we worden aangesproken door het eeuwige Woord: "Het is gelijk een damp, die voor een weinig tijds gezien wordt, en dáárna verdwijnt.

Tenslotte, onze derde gedachte. Namelijk: "In plaats dat gij zoudt zeggen: Indien de Heere wil, en wij leven, zo zullen we dit of dat doen."

Ziedaar, dat is een ootmoedige erkenning! Ja, erkenning. En dat behoeft altijd niet in woorden te worden uitgedrukt; maak er geen wettisch zaakje van. Nee, *het is niet verboden*, merkt Calvijn terecht op, wanneer hij een enkele korte heenwijzing geeft naar deze tekst, naar deze schriftuurplaats. Maar de heiligen hebben niet woordelijk altijd dit gezegd, wanneer ze hun werkzaamheid bespraken, of zoals Paulus bijvoorbeeld zeide: Wanneer ik naar Spanje reis, dan zal ik ook bij u aankomen. En dan stond er niet bij: "Zo de Heere wil en wij leven."

Nee, vanzelf, dat gaat maar over de innerlijke gezindheid, zie je? Want we kunnen het in woorden uitdrukken - niet verboden! - maar als onze gezindheid daaraan niet beantwoordt, dan zijn die woorden tenslotte een dekmantel of verraden enige angst; ja, je weet het soms niet. Het Gode behaaglijke wat er in is, dat is dit: "Een ootmoedige erkenning."

Ik zeg: "Ootmoedig." Een ootmoedige erkenning! Zie, en die erkenning ontsluit zich daarin - daar kan u de vruchten aan waarnemen - namelijk: een vragen naar de wil des Heeren, maar ook een belijden van onze levensbroosheid; en dan tenslotte een gewillige betrachting van onze levensroeping. Want dit zit in die "ootmoedige erkenning allereerst een vragen naar de wil des Heeren: Indien de Heere wil. Ja, ziet, daar hebt u 't nu net! Het is bij ons vaak omgekeerd: ik wil, en dan proberen we toch de Heere aan onze kant te krijgen. Desnoods nemen we nog een bepaalde tekst, of een Psalmvers erbij, om alles dan zon beetje in de goede banen te leiden, opdat het de schijn heeft van Godzaligheid.

Nee, nee, wees voorzichtig. Nee: "Indien de Heere wil," Weet u, dat is de dierbaarste geloofsoefening hier in dit leven. Uw wil geschiede, gelijk in de hemel, also ook op de aarde. Indien de Heere wil: "Hij zij geprezen!" Indien de Heere niet wil: "Hij zij geloofd!"

Ziedaar, en hoe is het anders indien de Heere wil, we zullen zingen: "Geloofd zij God!" Indien de Heere niet wil - dat dit uitkomt - dat Hij onze wegen gaat kruisen, wat dan? De vuist, het hart? Ja, daar is verschil in de oefening van 't geloofsleven. Ik denk aan een knecht: Elia. De Heere zegt: - nadat hij zijn boodschap heeft gebracht aan Achab - dat hij heen zou gaan, heen zou gaan naar Krith, en daar zich verbergen, tijdelijk verbergen, God zal hem onderhouden, naar de eenzaamheid dus! Geen gemeenschap der heiligen.

Uitgesloten, te dien opzichte! Alleen, alleen! En we lezen van deze knecht: *En hij ging, hij ging!* Ik lees ook van een andere knecht: De Heere zegt: *Ga naar Ninevé*, en breng ze deze boodschap, en hij ging niet! Hier is de botsing, hier is de strijd. Wie is de sterkste? Deze knecht heeft het verspeeld. Zeker, maar hij heeft zichzelf veel

ellende berokkend. 't Was Gods schuld niet, en dat het ongenoegen des Heeren openbaar werd in de grote storm, hij heeft het eerlijk beleden: Het is om mijnentwil, en hij is gewillig over boord gegaan om alleen maar te beoefenen: "Uw wil geschiede, dat is: geef, dat wij en alle mensen onze eigen wil verzaken, en de Uwe, die alleen goed is, zonder enig tegenspreken gehoorzaam zijn.

Gemeente, en dat in wegen van beproeving, in wegen van krankheid, ach, hoe wordt gezocht in de verborgen worstelingen, wanneer de krankheid je lichaam sloopt, je krachten ontnemt, hoe is dan de geest en het vlees bezig om God te overreden: "Ach, Heere, ik beroep me op Uw vermogen, Ge zijt toch de Almachtige!" En toch, ja, het voornaamste dat is: Gods wil! Heere zal ik zo de laatste levensjaren doorbrengen? Uw wil geschiede, gelijk in de hemel!

Zie, het buigen, het onvoorwaardelijke buigen onder de wil des Almachtigen. Daar staat een moeder en een vader, bij hun dodelijk kranke kind, en de Almachtige wordt aangelopen als een waterstroom, om het kind te behouden, doch Zijn weg is anders. En nu, dat berusten in Zijn wil, dat berusten in het geloof, in Zijn onveranderlijke raad: Ik zal mijn mond niet open doen, want Gij hebt het gedaan!

Gemeente, zie daar, dat is een vragen, en een onderwerpen aan de wille Gods: "Indien de Heere wil." En ten tweede, wat ik zei, - of liever wat de tekst zegt - dat is namelijk het belijden van onze levensbroosheid.

Ziedaar! "Want hoedanig is ons leven?" Zijn wij van gisteren, of niet? En we weten niet. Nee, God verbiedt niet - als redelijke mensen in afhankelijkheid - onze plannen te maken, máár wanneer er dan een streep doorgaat, kom, zie dat heilige zwijgen, het buigen onder des Heeren wil. Ook in het erkennen van onze levensbroosheid, want: "Indien de Heere wil en wij leven." Een erkenning dat ook dat leven spoedig kan worden afgesneden. Zelfs de hardste en de sterkste eik, hij is ook onderworpen aan de bijl van de grote Goddelijke houthakker, die eenmaal de bijl aan de wortels van de bomen brengt, en hier de oude, hechte, sterke eik omhoubt; en daar 'n jonge, nog nauwelijks geplante. "Hoedanig is ons leven?"

Indien de Heere wil en wij leven. En een gewillige betrachting van onze levensroeping; want anders zou je zeggen: Och, wat schieten we er dan mee op, dan wordt de mens toch levensmoe, dan heeft hij toch geen activiteit meer om door dit leven te gaan, dan zit hij toch bij de pakken neer? Och, wat kan ons het tenslotte dan nog baten.

Nee, nee, we hebben hier de levensroeping, en elk heeft zijn taak door God hier opgelegd. Hetzij op het kantoor, hetzij de fabriek, hetzij dat des Heeren voorzienigheid je stelde, om de jeugd en de jonkheid te onderwijzen, hetzij - want de arbeid, daarin is een rijke schakering - het doet niet terzake waar het zij, ambtelijk, hetzij waar dan ook, de gewillige betrachting: Zullen we dit of dat doen?

Een Gode behaaglijk leven, voorwaar, een dierbare vrucht van Hem, Die nooit anders deed, in zijn denken, in zijn willen, en in de uitoefening van zijn ambten, namelijk: Christus! Namelijk toen Hij zeide: "Dit is mijn spijze, dat ik doe, de wil Des- genen, Die Mij gezonden heeft, en Zijn werk volbrengende.

Zolang de krachten er zijn, om die krachten in afhankelijkheid van toevloeiende genade te besteden, waar dat God dan ook roepe en waar dat Hij dan ook stelt.

Zie, een gewillige betrachting! En wat is het voorrecht groot, aan het einde van de loopbaan gekomen, als we dit geloofsleven hebben mogen beoefenen om met de Apostel Paulus aan 't einde te staan van zijn taak hier op de aarde: Gods Raad te hebben uitgediend met deze gezegende hoop, met deze gezegende verwachting, namelijk: *Ik heb de loop geëindigd, voorts is mij weggelegd de kroon der*

rechtvaardigheid, die de rechtvaardige Rechter mij geven zal en niet alleen mij - nee, laten ze getroost wezen, de bedrukten, - die de verschijning van de Heere Jezus hebben liefgehad.

Ziedaar, de gewillige betrachtting. Nu, laat ons er van zingen en met een enkel woord van toepassing eindigen!

Leer mij naar Uw wil te handlen, enz.

Tussenzang: Psalm 86: 6.

Geliefden,

Hoedanig is ons leven? Welnu, het bevat een ernstige bestraffing. We mogen er mee inkeren: Hoedanig is Uw leven? Dat deze bestraffing ook ons gelde, elk in zijn eigen weg en pad! Het is beter te horen het bestraffen van het Woord van God, dan te luisteren, naar het sirene gezang der dwazen! Ja, de bestraffing is noodzakelijk en ze brengt haar vruchten voort: Leer mij.... hoort u, hier is een leerling en hij wendt zich tot Zijn Goddelijke Leermeester in de hemel; Hij zegt niet: Heere, ik ken het, ik heb al examen gedaan en ik kreeg voor dit vak een 10, nee! ...

Leer mij naar Uw wil te handlen. Vanzelf, dan vloeit er het tweede uit voort; dan wandelt hij op de weg der waarheid! *Neig mijn hart*, in alles afhankelijk, Heere, mijn hart, m'n binnenste, m'n ziel, m'n genegenheden, neig het toch, - Gij kent de weerbarstigheit er van; *en voeg het saam, tot de vreze van Uwen Naam.*

Dat alles wat in een ziel zij, zich samen voegde, in de vreze van Uw Naam. En dan vloeit het laatste er uit voort: De zoete geloofsverzekering: "*Heere, mijn God, ik zal U loven!*" God krijgt de eer van Zijn werk, en dan wordt *het ganse hart opgeheven naar de hemel*, God prijzen boven al!

Geliefden, hoedanig is ons leven?

Kind, van enkele jaren, hoedanig is uw leven?

Wat denkt ge er toch weinig aan, - óf zijn er kinderen, die hier vanavond in de kerk zijn, op Oudejaarsavond - die denken aan de broosheid, aan de korthed van hun jonge leven? Buig je jonge kinderknien, voor de God des Levens, en zoekt Hem in de dagen van je prille jeugd! Wie Hem vindt, vindt het Leven, trekt een welgevallen van de Heere!

Jongeling, jongedochter, hoedanig is uw leven? Is deze bestraffing voor ons ook noodzakelijk? Bouwt ge op uw jeugd, op uw jonge krachten, op uw inzicht - en kortom, - waar dan ook niet op? Welnu, dat ge leerde, wat hier het Woord van God ons voorhoudt: *Hoedanig is ons leven? Het is een damp, die voor een weinig tijds gezien wordt.*

Het behoeft ons niet te ontmoedigen voor onze levensroeping, welnee! *Zo de Heere wil, en wij leven, zullen we dit of dat doen.* Reken toch met God, Hij rekest met ons! Hoevelen hebben afgerekend, - menen afgerekend te hebben - met de God des Levens, maar van God komt de mens nóit af!

O jongeling of jongedochter, daar waren ook bloemen die nauwelijks waren ontloken. Moeders, vaders, denk het leven eens na, van dit achterliggende jaar. Zijn dierbare panden u ontvallen; hebben ernstige krankheden u getroffen? Zijt ge weer opgericht? Anderen gingen de weg van alle vlees; denk aan het woord van de wijze Prediker: *Geniet het goede, ten dage des voorspoeds*, hoort u? Geniet het, geoorloofd dan maar ten dage des tegenspoeds, ziet toe. Want God zet ook de éne tegenover de andere tijd.

't Is niet altijd voorspoed, het is niet altijd tegenspoed! Maar, dat ze beide ons opleiden tot de Eeuwige Bron van ons leven, en van alle goed.

Leeft ge nog voort, vreemdeling van de verbonden der belofte? Haast u toch! Want, ons leven wordt gedurig bedreigd. Het wordt vergeleken bij een damp, die voor een weinig tijds gezien wordt!

En, ouden van dagen, de grijsheid is daar. Weet u, wat de sierlijkheid der grijsheid is? Waar de dichter van zingt in Psalm 92, dat is geplant te zijn in 's Heeren huis. In de grijze ouderdom, dragen zulke planten vruchten. Heus! *Alle plant, die Mijn hemelse Vader niet geplant heeft, wordt uitgeroeid*; maar deze planten, o, mist ge het, haast u! Het is hoog tijd! de tijd roept: Het wordt eeuwigheid, en de eeuwigheid roept: Het wordt tijd!

Kinderen van God, ik eindig. Hoedanig is ons leven? Van het achterliggende jaar? Hoedanig was ons persoonlijk leven? Was het een stervend leven, een zelfverloochenend leven? Was het een leven van buigen, of was het een leven van verzet; waren er tijden van zoete onderwerping, maar ook weer tijden, dat men waarnam, het vlees, dat zich der wet Gods niet onderwierp.

Welnu, hoedanig is ons leven? Huiselijk? Hoedanig is ons leven ten deze? Ambtelijk? Wat een tekort, wat een gebrek! De volkomen volmaakte bloedgerechtigheid van de Heere Jezus, bedekke en reinige, en vervrijmoedige ons, om op de aangewezen weg, onze voetstappen te mogen zetten en verder te gaan, zó de wolkkolom zich verheft, en de vuurkolom laat lichten in de wegen van de nacht.

Een weinig moed! Immers, het blijft niet altijd zó! De verdrukking is slechts van tijdelijke aard. Welnu, hoedanig is ons leven? We mogen het achten als een damp, die voor een weinig tijds gezien wordt.

Om hiér onze levensroeping in de kracht van die Gezegende Voorloper te volbrengen, en éénmaal straks te staan voor de Paardenpoort van de Eeuwige Godsstad!

't Zal wat wezen straks, aan het einde van de strijd, geen zonde, geen Kanaänieter om eeuwiglijk de Drieënige God, als de Oorzaak der zaligheid - te prijzen tot in eeuwigheid!

Kleinen in de genade, sta naar wasdom! Hij, Die 't goede werk begon, zal het voor u voleindigen, tot op de dag van de Heere Jezus! Zoekt géén zaligheid buiten het recht, buiten Christus! Gods lieve Geest, leide, sterke, bouwe en fundere ulieden!

Hem zij de heerlijkheid, tot in der eeuwigheid! Amen!

Dankgebed.

Slotzang: Psalm 17: 3.

Zegenbede.

Als de kerk uitgaat is het stil op straat. Diep onder de indruk van het gehoorde gaan velen zwijgend naar huis.

(zie: *Elk verhaalt zijn weg en zaken*, uitg. Ger. Gem. te Rijssen)

"ZALIG ZIJN DE DODEN, DIE IN DE HEERE STERVEN!"

Predicatie uitgesproken door Ds. J. van Haaren, in de Noorderkerk, te Rijssen,
op dinsdag 24 januari 1961, naar aanleiding van het overlijden van Ds. M. Blok.

Voorzang: Psalm 89: 7 en 8.

Lezen: Romeinen 14: 1-12.

Gebed.

Geachte Familie Blok, kerkenraad en gemeente van Rijssen en broeders predikanten, en voorts allen die hier tegenwoordig zijt.

Met smart en rouw is onze ziel vervuld, waar we geroepen worden onze onvergetelijke vriend en medeambtsdrager ten grave te dragen. Immers, Dominee Marinus Blok is niet meer!

Och!, wie had een maand geleden kunnen denken, dat het einde van zijn loopbaan zo aanstaande zou zijn. Zeker, het is waar, vorig jaar had hij veel te kampen met de zwakheid van zijn lichaam, en het was na veel strijd en worsteling dat hij me mededeelde, om op advies van de doktoren met emeritaat te gaan. Toch had ook hij toen nog niet gedacht, dat het einde zo nabij zou zijn. O, ik hoor het hem nog zeggen, dat hij zonnige hoop en begeerte had om - zij het dan niet aan een bepaalde Gemeente verbonden - toch 's zondags des Heeren Woord nog te mogen uitdragen. Maar het heeft niet zo mogen zijn. De Koning der Kerk heeft hem afgelost van zijn post.

Met 1 januari 1961 zou zijn emeritaat ingaan. En daarom maakte hij zich Oudejaarsavond 1960 los van de Gemeente alhier, en predikte afscheid. Wel zou hij voorlopig Rijssen blijven dienen, maar toch niet meer als hun herder en leraar.

Die prediking op de Oudejaarsavond was zijn laatste. Ach, wie zal die predicatie ooit kunnen vergeten! Hoe was zijn ziel ontroerd. En toch, Nieuwjaarsmorgen maakte hij zich weer gereed om des Heeren Woord te gaan uitdragen, maar in de consistorie gekomen zakte hij ineen, en verloor het bewustzijn. Men vreesde het allerergste! Nu zou 't spoedig afgelopen zijn. In allerijl werd hij naar het ziekenhuis vervoerd, waar hij aanstonds werd behandeld.

En ja, zienderogen knapte hij weer op. We kregen weer hoop en moed. Doch de doktoren meenden dat het beter was hem te opereren, want anders zou er straks een nog ernstiger inzinking kunnen komen, die wellicht dodelijk zou zijn. 's Zaterdag vóór zijn operatie hebben we per telefoon nog met elkaar gesproken hij had namelijk een telefoon in zijn kamer staan - en we hebben een aangenaam gesprek gehad.

Want hoe mochten we merken dat alle vreze des doods voor hem was weggenomen. Zijn zielstoestand, zo vertelde hij mij, lag verklaard in Romeinen 14: 7-9. Dat moest ik maar eens nalezen. Welnu, dat Schriftgedeelte hebben wij u zojuist voorgelezen: "Want niemand leeft zichzelf, en niemand sterft zichzelf: Want hetzij dat wij leven, wij leven de Heere, hetzij dat wij sterven, wij sterven de Heere. Hetzij dan dat wij leven, hetzij dat we sterven, wij zijn des Heeren. Want daartoe is ook Christus gestorven, en opgestaan, en weder levend geworden, opdat Hij beiden over doden en levenden heersen zou."

's Maandags daarop hebben we hem opgezocht in het ziekenhuis. En nooit zullen we dat gesprek vergeten, dat we toen met hem hebben mochten, met nog enkele anderen. O, wat mocht hij over dood en graf heen blikken! Hij riep uit: "De Heere is krachtadig overgekomen, heeft m'n ziel vervuld met blijdschap en tot nog toe heeft

de vorst der duisternis er zijn klauwen niet tussen kunnen krijgen. 't Kan ieder ogenblik veranderen, maar tot op dit ogenblik is alles vrede van binnen, en wat God doet dat is welgedaan!

Ja, met tranen over de wangen zei hij: O, het zal wat zijn, straks dat grote goed te mogen verkrijgen, dat de Heere weggelegd heeft voor degenen die hem vrezen."

Hij, vertelde wat hij in vroeger tijden had ervaren; ja, hij kwam terug op de geschiedenis van Bunyan, waar Christen stond voor de doodsjordaan, en waar hij meende weg te zinken, maar hopende zijn hoofd boven water mocht houden.

En toen hij dan zover was met vertellen, dat het nieuwe Jeruzalem door Christen werd aanschouwd, dat hij komen mocht aan de overzijde, ja, toen kon hij zich niet meer goed houden. De tranen liepen toen over zijn wangen. Een innige begeerte had hij om ontbonden te worden, en met Christus te zijn. Nee, werkelijk die laatste dagen voor zijn operatie waren zijn slechtste niet. Eenzaam mocht hij met de Heere gemeenzaam zijn.

En mevrouw Blok, daarvan hebt u nog een sprekend bewijs. Want in die dagen ik meen van woensdag voor zijn operatie - heeft hij nog vier vellen vol geschreven over Psalm 103 3: "Die al uw krankheden geneest," en daar stond onder: Een hopende kranke. En ja, toen u hem vroeg: "Zou je daar nog over preken?" toen zei hij: "Dat weet ik niet, maar wat God doet, dat is goed!"

Hij mocht het alles aan de Heere overgeven. Na zijn operatie had hij ontzettend veel pijn. Hij was schier dodelijk vermoeid! Doch hij was er doorgekomen! Dat vervulde ons met hoop en blijdschap. O, wie weet, misschien zou hij toch nog weer herstellen! Wie weet, zou hij toch nog weer de kansel kunnen beklimmen.

Maar onverwachts kwam er een nieuwe inzinking. En andermaal moest hij worden geopereerd. Dat was het laatste. In de nacht van donderdag op vrijdag, om kwart over twee, heeft de Heere hem thuisgehaald!

Toen heeft de Heere hem toegeroepen: "Kom nu maar in, gezegende Mijns Vaders, en beërf dat Koninkrijk dat u weggelegd is voor de grondlegging der wereld!" Hij werd afgelost van zijn post.

O, Geliefden, dat zal heel wat geweest zijn, toen hij die kroon der overwinning ontvangen mocht, uit de handen van Die Gezegende Middelaar. U kunt geloven, dat hij thans aan het zingen en aan het jubelen is voor de troon van God en van het Lam, met de Engelen en met de zielen der volmaakt rechtvaardigen. O, wat zal hij huppelen van zielsvreugd, waar hij zijn wens heeft mogen verkrijgen. Ja waarlijk, de hemel heeft er een juicher bij gekregen, maar aan de andere zijde Gods kerk is een bitter en een zuchten kwijtgeraakt!

Want denk erom, een grote, let wel, *een grote in Israël* zal grafwaarts gedragen worden. Een pilaar, een steunpilaar uit Gods huis is weggenomen. Nee, het is waarlijk onze bedoeling niet, om nu in de brede te gaan uiteenzetten wie dominee Blok was, want daar zou hij zelf een afkeer van hebben gehad! Dat zou hij nooit hebben gewild! Hij wenste niet in het middelpunt te staan van de belangstelling. En toch kunnen we 't niet nalaten te zeggen, dat we in dominee Blok een vader hebben verloren.

Krachtadig werd hij door de Heere uit de wereld getrokken; en geroepen tot de ambtelijke bediening, waarin hij met veel vrucht en met veel zegen, ruim 15 jaren werkzaam mocht zijn!

Met welk een bijzondere gaven had de Heere toch onze geliefde broeder toegerust. Hoe kinderlijk eenvoudig, maar ook hoe rijk van inhoud was zijn prediking! Welk een bijzonder inzicht mocht hij hebben in Gods getuigenis; en welk een onderwijs mochten Gods kinderen toch van hem ontvangen! Ja waarlijk, hij was ze tot een hand en een voet. Telkens wees hij ze naar Hem, in Wie alleen maar het leven gelegen is.

Hoe liefdevol, hoe trouw en welgemeend kon hij de onvernieuwden van hart waarschuwen. Ja, soms met tranen over de wangen. En vroeg men hem om raad of advies, nooit kwam men bij hem tevergeefs!

Daarom, welk een ontzettende slag, dat wij hem nu kwijt zijn. Een slag voor u, familie, een slag voor u, Gemeente, een slag voor ons, broeders in de Bediening des Woords; maar ook een slag voor alle gemeenten!

En toch heeft de Heere Zich niet vergist! Zijn tijd was bepaald, zijn werk ten einde. En als het koren rijp is geworden, slaat men het op in de schuren.

Welnu, zo heeft ook de Heere zijn kind en zijn knecht opgenomen in de heerlijkheid; om nu een zaligheid te gaan genieten die geen oog heeft gezien, geen oor heeft gehoord, en die in des mensen hart niet is opgeklommen.

Welnu, van die zaligheid der verlostten, wilden we een kort woord spreken, voordat we zijn stoffelijk overschot grafwaarts dragen.

Ik wenste u met des Heeren hulp te bepalen bij wat we lezen in Openbaring 14: 13; waar we des Heeren Woord als volgt lezen:

"En ik hoorde een stem uit de hemel, die tot mij zeide: Schrijf: "Zalig zijn de doden, die in Heere sterven, van nu aan.

Ja, zegt de Geest, opdat zij mogen rusten van hun arbeid; en hun werken volgen met hen."

1. Geliefden, deze tekst, spreekt van: ***De Zaligheid der verlostten in de hemel.***

Aan Johannes op Patmos werd geopenbaard, niet alleen de strijd en de worsteling van Gods Kerk, maar ook haar verlossing en triomf.

Immers, door vele verdrukkingen zullen Gods kinderen ingaan in het Koninkrijk Gods. Daarom ziet Johannes ook in het begin van dit hoofdstuk het Lam Gods. Maar niet in de staat van Zijn vernedering, nee, in alle eer en heerlijkheid verheven. Hij ziet Hem immers staan op de berg Sion. Christus komt Zich aan Johannes te openbaren als de Gezegende Borg, en Middelaar van Zijn Kerk. Overgeleverd als het Lam om hunne zonden, maar ook opgewekt tot hunne rechtvaardigmaking. Daarom staat Hij er ook niet alleen. Nee, door velen wordt hij omringd. Het was hem beloofd: "Als Zijn ziel zich tot een schuldoffer zal gesteld hebben, zou Hij zaad zien." Ja, door Zijn hand zou het welbehagen gelukkig voortgaan.

Daarom wordt de Troon Gods omringd *door honderd vierenveertig duizend, die de naam Zijns Vaders hebben geschreven aan hunne voorhoofden.* Het ziet op de volheid dergenen, die Hij kocht met Zijn bloed. Nee, niet één zal eraan ontbreken! Johannes ziet hoe die schare, hoe die honderd vierenveertig duizend, het hoofd omhoog mogen steken, de eerkroon dragen. Ja, hij hoort hoe ze dat nieuwe lied zingen; dat lied des Lams. *Door U, door U alleen, om het eeuwig welbehagen.*

En terwijl hij nu dat alles in zalige verwondering aanschouwt, hoort hij plotseling een stem; van die stem en van wie die stem komt, wordt er niet bij vermeld. De nadruk valt dan ook niet bij de spreker, maar op hetgeen wat gesproken wordt.

Immers wat deze hemelstem zegt, is van het allergrootste belang. Die stem roept: *Schrijf.* De opmerkzaamheid van Johannes moet dus gevestigd worden op datgene, wat nu gezegd zal worden. Het zijn woorden, die opgeschreven moeten worden. Woorden, die bewaard moeten blijven, en die nooit meer vergeten mogen worden. Het zijn woorden, die voor Gods Kerk van de grootste betekenis zijn, waarmee de Heere de eeuwen door Zijn wankelmoedig volk heeft getroost, en gesterkt. Nu, wat moet er dan opgeschreven worden?

Wel, hoort het: "*Schrijf: Zalig zijn de doden, die in de Heere sterven, van nu aan.*" Opmerkelijke woorden toch, want er is geen bitterder, ding dan de dood. Sterven blijft altijd een ontzettend iets; dan worden dierbare panden ons als van het hart gescheurd. De dood haalt telkens een streep door onze berekeningen, door onze verwachtingen; en enerlei wedervaart ten deze, de rechtvaardige en de goddeloze. Ook Gods kinderen gaan sterven; ook Gods knechten worden uitgedragen naar het donkere graf, en ook zij liggen terneer in het stof des doods.

En toch, al schijnt er dan uiterlijk schier geen onderscheid, maar de Heere roept het Johannes toe: "Schrijf, denk erom, vergeet het nooit, laat het diep ingaan in uw hart, er is toch een groot onderscheid, er bestaat toch een groot verschil, want: "Zalig zijn de doden, die in de Heere sterven."

Nee, dat "zalig" geldt niet alle doden. Want er is ook een sterven ter rampzaligheid. Of lezen wij in de Schrift niet van de rijke man, dat hij de ogen opsloeg, zijnde in de pijn? Welke doden zijn plan zalig? Wel, dié doden, die in de Heere sterven. Nee, het gaat hier niet over de wijze waarop ze sterven, maar over de aard van hun sterven. Zij sterven *in de Heere*. En wat is dat dan, in de Heere te sterven?

Wel, dat is te sterven in de gemeenschap met Christus. Maar om in de gemeenschap met Christus te sterven, moeten we tevoren - in dit leven reeds - in Christus zijn ingeplant, moeten we in Christus hebben geleefd.

Van nature leven we buiten Christus; zijn we zonder God en zonder Christus in dit leven. Al is het waar, dat ook de verkorenen des Vaders, van eeuwigheid al in Christus zijn, als hun Gezegend Verbondshoofd. Maar toch zijn ook Gods kinderen van nature dood door de zonden en de misdaden; bevinden zij zich niet in Christus, maar in Adam, en zijn ze aan allerlei ellende onderworpen, ja, zelfs aan de verdoemenis.

Maar wat eeuwig wonder dan, dat God nu, die van eeuwigheid gekenden terwijl zij nooit naar Hem zouden gevraagd hebben, en nooit naar Hem zouden gezocht hebben in de tijd van het welbehagen komt overzetten in Christus; want de Heilige geest snijdt dat volk in de wedergeboorte uit Adam uit, en lijft ze door het oprechte geloof Christus in.

En, geliefden, door die inlijving, wordt de dode zondaar levend gemaakt; verkrijgt hij deel aan Christus en aan al Zijn weldaden. Ziet, dat is dan ook het grote voorrecht van al Gods kinderen. Zij zijn nieuwe schepselen geworden; want het oude is voor hen voorbijgegaan, het is alles nieuw geworden! En dat alles heeft nu God alleen gewrocht! En daarom zal dat volk ook nooit meer omkomen, hoe zwaar de strijd ook moge worden; want God staat in voor Zijn eigen werk! Zo worden ze dus door wederbarende genade op de weg des levens geleid, leert de Heere ze sterven aan zichzelf. Want de weg der bekering is een stervensweg. Een sterven, aan alles wat geen God en Christus is, opdat Christus voor zulken worden het één en het al.

Welnu, door de oefeningen des geloofs mag dat volk door des Heeren genade steeds méér de rust vinden in Christus alleen. Een voorrecht, als ze daarvan de verzegeling mogen verkrijgen door de bediening van Gods Geest, zodat ze ervaren wat het zeggen wil: *Er is geen verdoemenis voor degenen, die in Christus Jezus zijn, die niet naar het vlees wandelen maar naar de Geest.*

Degenen dus, die in Christus sterven, hebben in Christus de grondslag hunner behoudenis mogen vinden, met meet of minder bewustzijn van zichzelf. Die in de Heere mogen sterven zijn hier in beginsel reeds gestorven, vóór dat het stervensuur voor hen aanbrak. Daarom is hun sterven geen sterven maar een leven. Het is een afsterven van de zonden, en een ingaan in de eeuwige vreugde. Ja, geliefden, in het sterven van Gods kinderen, worden slechts de doodsbanden verbroken, die het nieuwe leven zo menigmaal omklemden, en wordt de gemeenschap met de Heere volkomen

gemaakt, waar hun leven Christus was, daar is hun sterven gewin.

En dat "van nu aan", zo lezen we.

Zodra Gods kinderen de laatste adem uitblazen zijn ze boven. Aanstonds worden ze opgenomen tot Christus hun Hoofd, om een volkomen zaligheid te genieten. O, wie zal de diepte kunnen peilen van wat we hier lezen: "Zalig zijn de doden, die in de Heere sterven. Ja, zegt de Geest, opdat zij rusten mogen van hun arbeid." De Geest Zelf bevestigt dat datgene wat zo juist door Johannes gehoord is, de volle waarheid is. Hij roept het als 't ware uit: "Amen, het zal waar en zeker zijn. U kunt er vast van op aan: *Zalig zijn ze*, waar ze rusten mogen van hun arbeid.

Een zoete rust wacht Gods kerk, na een leven vol van strijd en moeite. Immers het leven van Gods kinderen is niet anders dan een rusteloos voorttrekken. Toen Israël uit Egypte werd verlost, konden zij niet aanstonds het land Kanaän binnentrekken. Eerst moesten ze de woestijn betreden. Veel strijd en veel vermoeienissen wachtten hen. En zo is het nu ook met het geestelijke Israël. Want zeker, wel worden ze aanvankelijk verlost uit de dienstbaarheid van de zonde, maar nog niet uit de strijd tegen de zonde. O, wat kan die strijd tegen de driehoofdige vijand toch bang zijn!

Immers het zijn vijanden, die van geen wapenstilstand willen weten, en die het gemunt hebben op de ondergang en op de dood van Gods kinderen. Het zijn dan ook terecht hun doodvijanden! En telkens moeten des Heeren gunstgenoten die geestelijke strijders - gesterkt worden, door de kracht des Heiligen Geestes, opdat zij in die geestelijke strijd niet onder liggen, maar altoos sterke wederstand doen, tot dat zij eindelijk een volkomen overwinning over hen behalen!

En, geliefden, dat nu geschiedt bij het sterven. Dan kan gezegd worden, gelijk we ook thans van onze geliefde broeder kunnen zeggen: "Gij zijt verlost, God heeft u welgedaan!" Ja, boven is de strijd ten einde. Daar hebben Gods knechten, en Gods kinderen de wapenrusting niet meer van node. Daar hoeft het zwaard niet meer te worden gehanteerd; daar hoeft het schild niet meer gedragen te worden, ja, daar wordt de gedeukte helm hen van het hoofd gelicht. Daar geen verleiding meer van de wereld, geen verklager der broederen, geen zonde meer! Daar zijn ze eeuwig ontheven van alle moeite, en van alle verdriet, en van alle strijd van hier beneden. Ja, rekent er op, het is: "amen", er blijft een ruste over voor het volk van God.

Ja, zegt de Geest, dat zal het deel zijn van allen - zonder iemand uit te zonderen van allen, die in de Heere sterven. Christus Zelf immers bereidde hen die rust. Hij die rijk was, onnoemelijk rijk, is arm geworden, om dié armen rijk te maken. "Hij die in de gestaltenis Gods zijnde, het geen roof behoefde te achten, God evengelijk te zijn, heeft Zichzelf vernietigd, gehoorzaam wordende tot de dood, ja, tot de dood des kruises!"

En, geliefden, zo heeft Hij voor allen die in Hem zijn, de dood verslonden tot eeuwige overwinning, maar ook het leven. en de gerechtigheid in alle onverderfelijkheid aan het licht gebracht.; en die zalige ruste Zijn Kerk verworven.

O, hoe zalig zijn dan de doden, die in Christus, die in de Heere mogen sterven; waar zij rusten mogen van hun arbeid, en hun werken volgen met hen. De werken volgen hen.

Nee, die werken zijn niet de grond hunner zaligheid. Integendeel! De enige grond hunner zaligheid, is Christus en Zijn gerechtigheid. Daarom, zij gaan eerst binnen en dan pas volgen hun werken. Het is alles vrucht van de verdienste van Christus. Niet alleen dat zij persoonlijk mogen ingaan, maar ook dat hun werken mogen volgen. Wat betekent dit toch, dat de werken hen zullen volgen? Wel, het heeft in de eerste plaats deze betekenis; dat in de eeuwigheid dat werk zal worden voortgezet, wat Gods

kinderen hier in beginsel reeds zijn begonnen. Immers, hier op de aarde reeds werd het hun vreugde, om de Heere te dienen, Zijn heilige Naam te vrezen, Zijn Goddelijke eer te mogen bedoelen, en om Zijn geboden te betrachten.

En dat ze nu zo weinig beantwoordden aan dat doel, waartoe de Heere ze geschapen had, vervulde ze met smart. Ja, deed ze roepen:

*"Och, dat we toch Uw geboôn volbrachten,
Gená, o, hoogste Majesteit,
Gun toch door het geloof in Christus krachten,
Om die te mogen doen uit dankbaarheid."*

Het deed de Apostel roepen: "Ik, ellendig mens, wie zal me verlossen uit het lichaam dezes doods?" Welnu, wat zal de zaligheid zijn van Gods kinderen? Niet alleen dat ze zullen mogen rusten, na al de zware strijd en moeite, maar ook, dat ze dat werk, wat ze hierin beginsel begonnen zijn, op volmaakte wijze zullen mogen voortzetten.

Want denk erom, Gods kinderen gaan geen onbekende God ontmoeten; nee, ze gaan geen vreemd werk doen in de eeuwigheid. Hier waren er reeds tijden, dat ze uitriepen: *"k Zal U al mijn liefde waardig schatten,
Wijl Gij mijn rechterhand woudt vatten."*

Ja, hier waren er reeds tijden, dat ze uitriepen: "Uw liefdedienst heeft mij nog nooit, verdrotten."

Maar geliefden, dáár zullen ze de Heere in alle volmaaktheid mogen dienen in Zijn tempel zonder zonde.

2. Doch, dat de werken hen volgen betekent in de tweede plaats ook dit: ***"Dat de Heere die werken wil belonen."***

Nee; niet belonen, naar verdienste, maar belonen uit genade! Die werken behagen de Heere, anders zouden die werken niet volgen. Want daar zal niet inkomen iets dat gruwelijkheid doet of verontreinigt. Nee!

Het zijn dan ook werken, die Hem welbehaaglijk zijn; waar ze door Hemzelf gewerkt werden. Het zijn werken, gedaan in de kracht van de Heilige Geest, uit liefde tot de Heere en Zijn dienst. Het zijn de werken des geloofs. Immers, zonder geloof, is het onmogelijk Gode te behagen.

Welnu, het zijn die werken, die dus voortvloeien uit de wortel des geloofs, die bedoelen de ere Gods, en die geschieden naar Gods heilige wet. Díé werken zullen hen volgen. Dat zal de blijdschap der gezaligden te groter maken, waar zij dan zullen mogen zien, dat hun arbeid niet ijdel was in de Heere!

Ja, dan zullen ook Gods getrouwe knechten zien, - die hier meenden zo menigmaal op rotsen maar te ploegen - dat de Heere ook hun bediening gebruiken wilde, tot zaligheid van verloren zondaren. O, wat zal dat een verwondering zijn!

Maar, geliefden, daar kunnen ze het ook lijden dat de Heere het ze toont. Hier immers zouden ze er zelf maar groot mee worden! Maar dáár zullen Gods kinderen met alles wat ze door genade mochten zijn, in de Heere eindigen. O, welk een zaligheid heeft God dan Zijn Kerk bereid!

En in welk een zaligheid, geliefden, mag ook thans onze geliefde broeder, dominee Blok, delen. Hij heeft het loon van Gods getrouwe knechten ontvangen. Ja, de Heere heeft ook dit woord aan onze broeder waargemaakt: "Zalig is hij, waar hij rusten mag van zijn arbeid, en waar ook zijn werken hem zullen volgen."

Nog een, enkel woord, onze tijd is verstreken.

Weduwe, we gevoelen hoe zwaar de slag voor u is. Ge zijt uw man, ge zijt uw hulp,

ge zijt uw steun kwijt; 't doel van uw leven! Maar, weduwe, bedenk het: de God van uw man, leeft nog. Hij blijft dezelfde tot in der eeuwigheid, en dat ge nu in die God ook uwe sterkte zou mogen vinden; we lezen van David: *dat hij zich sterkte in de Heere Zijn God!* O, weduwe, wat zoudt ge gelukkig zijn, als ge daarvan iets ervaren mocht in uw zielestrijd. Hij behoede u voor opstand, maar Hij beware u ook voor moedeloosheid. Ja, dat de God aller genade ook in u wilde werken dat leven dat uit God is, opdat ook u door het geloof in Christus zou mogen worden ingeplant; en door de nood gedreven, u door Hem om troost zou mogen begeven. Want mensentroost laat het hart zo koud, maar één woordje van Zijn lippen, weduwe, en dan gaat u zingen:

*"In de grootste smarten,
blijven onze harten
in de Heere gerust!"*

Kinderen, en aangetrouwden, ja, ge zijt uw vader kwijt; en wat dat wil zeggen, o, dat zult u wellicht pas later recht gaan beseffen. Ge zijt uw vader kwijt! En welk een vader! Een vader, die zo voor u bad, een vader, die u zo getrouw waarschuwde, een vader, die uw waarachtig heil zocht. O, we hebben hem van nabij gekend, vooral de laatste paar jaren. En hij was een vader voor ons, laat staan een vader voor u!

O, welk een vader hebt u in hem gehad! En nu, ja, zijn stem zwijgt, zijn plaats zal hier op de aarde niet meer worden gevonden. Maar kinderen, dat u de voetstappen dan van uw vader zoudt mogen drukken, want langs die weg zou u ook de troost ontvangen, die geldt in leven en in sterven.

Bedroefde ouders. Wat een ontzettende ure voor u. Wie had dat kunnen denken. Ge zijt zelf al op hoge leeftijd gekomen, en nu is uw zoon u nog voorgegaan. 't Is een ontzettend iets als de ouders hun kinderen moeten begraven, en daartoe wordt u nu geroepen. Maar u behoort niet te treuren als degenen die geen hoop hebben! Uw zoon is gelukkig! Maar, ouders, hoe zal het met u straks gaan? Ge staat ook al met één been in het graf. Want ge weet het: jonge mensen kunnen sterven, maar oudere mensen, ja, ze moeten sterven. En ach, hoe zult gij het dan maken in de verheffing van de Jordaan? Dat u toch, ouders, ter elfder ure uw knieën nog kreeg te buigen, dat ge uw Rechter om genade zoudt mogen smeken. Ja, hij sterke u in al uw smart, in al uw droefheid. Hij schenke u dat heil dat nimmermeer vergaat.

Familie, de Heere wisse de tranen nog van uw wangen, en geve u die droefheid, die een onberouwelijke bekering werkt tot zaligheid. In die droefheid ligt tevens vreugde en blijdschap. Zeker, daar is een ledige plaats. U mist uw man, uw vader, uw zoon, uw broer, maar God te missen is nog veel smartelijker, en dat ge dat gemis zoudt mogen leren kennen.

En, broeders in de bediening des Woords, daar is er weer één uit ons midden weggenomen. We zijn er weer eentje kwijt, alweer een ledige plaats. Weemoed vervult ons hart. Wat is de nood groot, het getal van Gods knechten is zo gering. Dat we toch tezamen de Heere des Oogstes zouden mogen nodig krijgen. Ja, Hij bediene ons uit Zijn volheid, waaruit Hij ook onze geliefde broeder, dominee Blok, bediend heeft. Die volheid immers, is onuitputtelijk.

Voor al voor u, dominee Blok, is het een smartelijke dag. Ge zult uw broeder, die als een vader voor u was, zeer zeker missen. Maar Hij, Die in de braambos woont, vertrooste en bemoedige u

En Kerkenraad en Gemeente van Rijssen. U zult weten, dat er een profeet in uw midden geweest is. In getrouwheid heeft hij u leven en dood, zegen en vloek, voor ogen gesteld. Ja, hij wandelde als een vader in uw midden. Wat leefde hij met u mee in al uw zorgen, in al uw noden en verdrietelijkheden. *Gedenk, gemeente, uw*

voorgangeren, die u het Woord Gods gepredikt hebben, en volg hun geloof na, ziende op het einde van hun wandeling. Dat de prediking door hem gebracht, niet tegen u zou getuigen, maar dat er ook onder u zouden zijn, die door zijn prediking werden overweldigd; opdat ook zij zouden mogen ingaan, dáár, waar hij is. Dat die prediking dan voor u zou mogen worden een reuk des levens ten leven! Hij gedenke u in uw herderloze toestand, en vervulle de ledige kansel met de man Zijns raads.

Catechisanten, nog een enkel woord. De mond, die zo menigmaal tot u sprak, heeft de Heere toegesloten. Hij is eeuwig gelukkig! Maar, hoe is het nu met u? O, vergeet toch nooit wat hij tot u gesproken heeft, opdat ge er winst mee zoudt mogen doen voor de eeuwigheid. De Heere heilige al de vermaningen en waarschuwingen aan uw hart, tot uw waarachtig heil, tot uw waarachtige bekering. En bedenkt het toch, wat Hij zegt: "Die Mij vroeg zoeken, die zullen Mij ook vinden!"

Welnu, dat we tezamen de kracht en de troost ervaren mochten uit het Woord, dat we hebben overdacht: "Schrijf: Zalig zijn de doden, die in de Heere sterven, van nu aan. Ja, zegt de Geest, opdat ze rusten mogen van hun arbeid, en hun werken volgen met hen!" Zo zij het.

Dankgebed.

Slotzang: Psalm 73: 12.

TOESPRAAK Ds. L. RIJKSEN

Vervolgens spreekt Ds. L. Rijkse, van Rotterdam, namens het Curatorium en de studenten het volgende:

Zeer geachte weduwe en kinderen en familie, zeer geachte Kerkenraad en voorts allen, die met ons samen zijn.

Een zeer droeve ure beleven we thans met elkander. Een ogenblik mogen we zeggen, van aangrijpendheid. Want wie onzer is er, die toch zou denken als iemand door de Heere zó krachtdadig uit de dood tot het leven geroepen wordt, - en afgezonderd tot Zijn dienstwerk - dat de Heere hem in de volle kracht van zijn leven reeds weg zou nemen, om in te gaan in heerlijkheid.

En toch, we moeten het ervaren, dat de weg des Heeren ook in deze, - zoals het toch meer in onze Gemeenten gebeurd is - zo anders is als dat onze weg is; en Zijn gedachten zoveel hoger dan onze gedachten. Want, hoe komt het toch uit, dat de Heere het waarmaakt, wat de dichter uitroept: "O God, Uw weg is in het heiligdom! O God Gij zijt een groot God." Ja, zoals hij verder getuigt: "Uw weg was in de zee, en Uw pad door diepe wateren, en Uw voetstappen werden niet bekend!"

En als we daar bij stilstaan dan moeten we wel ontroeren, als we die wegen op zichzelf zien, en zeggen: "Heere, als U niet ondersteunt, wie zal bestaan?"

Maar nu wordt er ook wat bij gezegd: "Gij leide Uw volk door de hand van Mozes en Aäron En zie, dát is nu de troost voor de kerk van God. Voor een elk, die het om God te doen geworden is, maar ook voor de kerk tezamen, dat Hij de leiding in zijn hand heeft; Hij, die in de Zoon Zijner liefde, Zijn welbehagen gelukkig doet voortgaan. Hij, Die Zichzelf daartoe overgaf, opdat het welbehagen door Zijn hand verheerlijkt de kerk de zaligheid doet ontvangen.

Hij is het immers, Die daartoe uitgeroepen heeft: "Zie Ik kom o God, om Uw welbehagen te doen, en Uw wet is in het binnenste Mijns ingewands. En nu heeft Hij daartoe aangebracht, al wat nodig was om zulken, die onder de toorn en gramschap

Gods krachtens hun diepe val in hun verbondshoofd, eeuwig moesten verzinken, in des Vaders gunst, in de Goddelijke genade, te doen delen hier door het geloof, maar ook straks de heerlijkheid te doen ingaan.

O, dat heilgeheim, dat in Hem is, die de Leidsman Zijns volks is, maar waar ook Aaron op ziet, waar het wijst op Zijn priesterlijke bediening. Hij is het immers, die de grote Priesterkoning is! Die Zijn kerk voor Zijn rekening genomen heeft, en het uitroept: "Niemand zal ze uit mijn hand, noch uit de hand Mijns Vaders rukken." O, wat is 't een troost dan in smart, om te weten dat ons niets toevalligs overkomt! Welk een sterkte, als we mogen ervaren, dat de Heere 't alles leidt naar Zijn raad, maar in een weg die in het heiligdom is; en die weg kunnen wijzelf niet bezien, want daar kunnen we niet inblikken, want het wijst alles op de Oud-testamentische dienst, waar het voorhangsel gesloten was. En iemand die er probeerde zelf in eigen kracht te willen inzien, zo dood bleef, en de Hogepriester maar één maal per jaar mocht ingaan, niet zonder bloed, eerst voor zichzelf en daarna ook voor het volk.

Het wijst op die vastheid van die weg, die is naar Zijn welbehagen. in Christus. Want in dat heiligdom stond de ark des Verbonds, daar die wet in lag, die een elk vervloekt, die niet blijft in al hetgeen geschreven is in het boek der wet om dat te doen; maar waar boven was, die massief gouden plaat, die wees op de volkomen voldoening en verzoening van Christus, aan die vloek van de wet voor al Zijn gunstgenoten. En hoe daarboven waren die engelengestalten, en daartussenin was die Schechina Gods genade groot bij Zijn volk en sprak hij: *Ik zal tot u spreken; van boven het verzoendeksel af.*

En nu wijst dat alles, Geliefden, op de Goddelijke gunst waarin Hij Zijn volk dus leidt in Christus. Ja, waar Hij doet ervaren, door de diepste tegenheden en de smartelijkste omstandigheden, dat we 't in mogen leven: "Hoe donker ooit Gods weg moog' wezen, Hij ziet in gunst op die Hem vrezen!"

Wat is 't gelukkig, als 't ons gegeven wordt - en ook met onze smarten - aan Zijn voeten maar terecht té komen, want daarbuiten is geen troost te krijgen, daar is geen uitkomst. Maar aan Zijn voeten, waar Hij het alles in Zijn hand heeft, en alles bestuurt naar Zijn raad, en wel beproeft, maar ook niet boven vermogen en de uitkomst des Heeren doet zijn.

Wat is 't gelukkig dan, ook als we in deze omstandigheden op de Heere mogen zien, in 't leven, dat wij alles verbeurd hebben, alles verzondigd is, dat als God door zou trekken, en al Zijn knechten wegnemen, dat 't geen wonder zou zijn! Wat is 't gelukkig, als we er iets van mogen beleven, dat we alles verbeurd hebben, en niets meer waard zijn; maar om nochtans Hem toe te vallen, en onszelf eens te leren vergeten, en de ere Gods op het oog te hebben, en het welzijn van Zijn kerk. Want daarin zal Hij doen ervaren, dat Hij 't mee doet vallen voor een ellendig volk, dat zichzelf er voor over krijgt, maar God bedoelt.

Want, heeft het ons niets te zeggen, mijn Geliefden, dat onze zo zeer geliefde broeder, zo in de volle kracht van zijn leven werd weggenomen? Och, 'k zal niet gemoedelijk gaan worden, maar ik zal nooit vergeten - 'k kan 't niet vergeten - die eerste dag dat hij op school kwam, waar God een band gelegd heeft tussen ons, terwijl we elkaar nooit gezien of gekend hadden; maar ook na die tijd we wel hebben mogen getuigen: "Die zal de dood niet verbreken!"

Dat wonderlijke van die leiding Gods in zijn leven, waar de Heere hem bracht op de plaats waar Hij hem hebben wilde, waar Hij hem zo in Zijn dienstwerk stelde, en met gaven wilde versieren, om tot grote zegen in het midden der gemeenten te mogen zijn. Och, wat is 't dan toch wonderlijk, als u dan ziet dat de Heere door zulk een weg, met zulk één die Hij zo beweldadigd had, en hem ons zo spoedig weer ontnemt. Ja,

geliefden, 't mocht ons toch wel eens ter harte gaan. Moet de Heere dan nog meer slaan, - mogen we wel zeggen - dat we op onze plaats zullen komen? Verleden jaar onze geliefde vriend en broeder - 44 jaar--- de jonge dominee Kersten, weggenomen uit ons midden. En ga het eens na, wat of na 1950 al niet weggenomen is uit ons midden van predikanten, die toch nog jaren mee hadden kunnen gaan.

We kunnen gauw gaan zeggen, ja, dat komt daardoor, of dat komt daardoor hé, en toch met dat alles, maar rustig doorleven.

Maar 't is zo gelukkig, als we eens mogen bukken voor God in de schuld, en dat we de schuld eens leren eigenen, en dan eens mogen ervaren, dat 't geen slagen zijn in toorn, of in tegenspoed, in gramschap, maar dat het enkel liefde is! Liefde des hemels, om ons door deze weg te leiden; maar opdat Hij de eer zou ontvangen.

O, Geliefden, 't is zo'n weldaad, als we er maar niet overheen leven, ook als we hier samen zijn, waar het ons toch zoveel te zeggen heeft, en de Heere als van de hemel hierdoor deze dingen tot ons spreekt. En wat een troost is het, als we 't dan ook maar bij de Heere zoeken, en we niet rusten voor dat Hij uit Zijn verborgenheid Zich openbaart, om te doen ervaren, dat Hij in deze weg Zijn weldadigheid wilde heerlijk maken, om te vervullen: "Ziet, Ik ben met ulieden, ál de dagen" - niet de dagen als gij 't gelooft, niet de dagen als u voorspoed hebt alleen, niet de dagen als u in blijdschap roemt, maar door de donkerste diepten heen, door de zwartste nachten, en de onmogelijkste omstandigheden - *ál de dagen, tot aan de voleinding der wereld.*

O, Geliefden, zie want dan zal het ook mogen ervaren worden, hoe diep of de slagen zijn, maar dat Hij weet, wat er in nodig is.

Zo van harte, wil ik u, zeer geachte Weduwe, dat toewensen, dat de Heere Zichzelve maar in u verheerlijke! Och, we kennen elkaar aardig goed, en ik weet het welk een liefdeband of u aan uw man verbond en hoe u samen met elkander leefde. Ik kan begrijpen, wat dat voor u is, dat u hem kwijt zijt. Maar het is niet zo erg aan de ene zijde, want weet ge wat nu erg was, als God dood was, maar, 't is straks al door Ds. van Haaren gezegd: "De Heere leeft!"

En dat wens ik u nu zo van harte toe, dat ge dat moogt ervaren - want dat kan nu niemand missen, hé? Bij aanvang niet, en bij voortgang niet - om te ervaren, dat God leeft! En dan wordt het ook waar, als u 't mag ervaren, - "*Als ik U heb, Heere mijn, zou er nog iets anders mijn God zijn?*" Dan kunt u nog zingen in de druk, hoor! Al is de hele kamer dan leeg, en het alles kwijt, dan mag u zeggen, dat u alles hebt. Want Hij vervult dan alle schatkamers.

Ik wens het u zo van harte toe, dat de Heere Zichzelf in die weg zou willen verheerlijken, opdat u die troost zult mogen krijgen, die alleen uit Hem vloeit, Die Zelf de troost, de geheel enige Trooster is. Ja, in Wien de volkomenheid der troost ook alleen gevonden wordt.

Maar, ook wens ik dat de kinderen toe. Ze zijn allemaal al groot. Er zijn er al bij, die getrouwd zijn. En och, ik weet ook, hoe ge aan uw vader hing. Maar nu mocht de Heere 't maar geven - in het jonge leven - om niet meer te kunnen rusten, en zeggen: "Heere, nu laat ik U niet meer los, vóór U ook mijn God zult zijn." Opdat Ge Uzelf, ook in mijn hart verheerlijkt, dat in de plaats der vaderen, de zonen nog eens mochten zijn, en de Heere in de geslachten Zich rijkelijk met Zijn genade verheerlijke!

En ook de ouders, - vergun me, dat 'k ook nog een enkel woord zeg - want och, door bijzondere omstandigheden hebben we elkaar leren kennen, dat weet ge! 'k Ga er maar niet op in, ik zal 't maar niet gaan zeggen. Maar een wonderlijk ogenblik was 't dat we elkander voor 't eerst leerden kennen. En nu wens ik u zo van harte toe, dat dát geheiligd mocht worden, want anders dan zal het toch zo erg zijn, waar de Heere zo duidelijk gesproken heeft, op die zondag. O, Hij mocht Zich verheerlijken, met Zijn

genade, waar u twee kinderen hebt, die de Heere afzonderde, en in Zijn dienst- werk wilde stellen zelfs; Die ze uit de wereld uithaalde, om in Zijn genade Zich te verheerlijken; o, en daarin werkzaam mochten zijn met de ganse liefde van hun hart. Eén is nu al weggenomen, de andere zit daar nog; die laatst al zo zwak was ook, dat hij zei: "zo, moet het gaan?"

Och, de Heere, mocht Zich in deze weg willen verheerlijken, opdat dit allemaal nog ten goede zou mogen zijn.

Maar ook Gemeente, de Heere mocht uit deze omstandigheden een sprake doen uitgaan. Want wij denken altijd maar, och ja, 't is erg hè? Dat kan hem overkomen, en die overkomen, en we zeggen er nog wel eens bij - mij overkomen, maar we geloven er niets van! Maar denk nu eens na, als u begraven werd, hoe zou het dan moeten gaan? Zou 't dan ook voor u zijn: 'k Zal eeuwig zingen van Gods goedertierenheid?"

't Is straks al eens gezegd door Ds. van Haaren: 't Komt terug hoor, wat ook ds. Blok u voorgehouden heeft." En ik weet het, ook dat hij met de liefde van zijn hart, 't u zo ganselijk heeft gegund. Want hij leefde altijd zo uit de gunning, hij wist wat het was, om buiten God te staan. Maar hij mocht ook inleven wat het was, om Gods dierbare gunst te proeven. En zou hij dát dan niet gunnen? Dat gun je je grootste vijand nog, want als 't leven leeft, dan is er geen vijand meer over hoor!

Och, de Heere mocht dan ook maar geven, dat het na zijn dood nog eens openbaar mocht komen, dat de woorden, die hij gesproken had, u ten leven waren, bij aanvang en bij voortgang.

En volk van God, zie nu de uitkomst eens, van zulk een, die uit genade mocht roemen!

Och, misschien zijn er wel, die in de strijd zeggen: "Maar daar kom ik nooit!"

Dat heeft hij ook wel eens gezegd, en nu heeft de Heere het waargemaakt, dat als er één nagelschrapje van ons bij moest, het eeuwig kwijt was! Maar nu hoefde er niets bij, er kon niets bij, er mocht niets bij. Maar nu mocht hij uit genade ontvangen, en in dat soevereine welbehagen zich verlustigen, en de Heere er in aanbidden. En dáár ligt nu de ruimte, bij aanvang, maar ook bij voortgang.

En nu kan het nog voor elk, als we zien op onze verloren staat, in onszelf en anderzijds, de rijkdom van genade, waar Hij Zich verheerlijkt, waar niets bij mág, en niets bij kan. Want alles wat we toe willen brengen, we ontroven de ere Gods, en we ontكرون Christus. Want, *niets uit ons, en het al uit Hem, zo reist men naar Jeruzalem.*

En dat heeft onze broeder goed geleerd hoor! Dat mogen we zo van harte geloven. En nu heeft hij de kroon mogen ontvangen. En ik weet zeker, toen de Heere daartoe gereed stond, Zijn gezegende Goël en Lossen, met die kroon, dat hij hem aanstonds genomen heeft, en voor Zijn voeten neergeworpen, om te zeggen: "Gij zijt waardig te ontvangen, alle eer, lof, aanbidding en dankzegging, want Gij hebt ons Gode gekocht met Uw bloed, en daarom zijn we voor de troon."

O, 't is straks al uitgedrukt: Wat zal het meegevallen zijn! Eeuwig meegevallen! Want, dan mogen ze verkrijgen, wat geen oog heeft gezien, en geen oor heeft gehoord, en in geen mensenhart is opgeklimmen. Nee, ze hebben het nooit kunnen bedenken, wat God bereid heeft degenen die Hem liefhebben!

Daarom, enerzijds een grote smart, we zijn hem kwijt! Maar anderzijds een blijdschap, als we mogen inleven, wat God werkt door Zijn genade, en Hij Zichzelf verheerlijkt. En als we bukken mogen, is 't allemaal goed, dan mogen we 't ook nog uitroepen:

*"Zijn doen is enkel majesteit,
Aanbiddelijke heerlijkheid,
En Zijn gerechtigheid oneindig."*

Daar heeft Gods volk wat van geleerd. In de diepste smarten het te kunnen, en te mogen overgeven, en te aanbidden. Welnu, dat mocht ook hier uitvloeien, opdat de versterking in de droefenis gegeven worde, en ook de blijdschap in God daarin verkregen worde!

Ja, dat nog gezongen worde, wat ook wij thans doen uit de 89ste Psalm, het eerste vers: "*k Zal eeuwig zingen van Gods goedertierenheên!*"

TOESPRAKEN OP HET GRAF

Allereerst werd het woord gevoerd door *Ouderling G. J. van der Stouw*, die sprak namens Kerkenraad en Schoolbestuur.

Bedroefde Weduwe en kinderen en verdere familieleden en allen tezamen, hetzij dat zij van andere plaatsen gekomen zijn, om deze laatste eer te bewijzen aan uw geliefde man en onze geliefde leraar, die te dezer plaatse aan de schoot der aarde is toevertrouwd geworden. Het wordt weer bevestigd, dat de leeftijd van de mens kort is, gelijk wij ons in gedachtenis brengen, de Oudejaarsavond van 1960, waar hij kwam te getuigen uit Jakobus, dat hij daar de tekstwoorden nam, en getuigde: "Hoedanig is uw leven? Het is als een damp, die voor een weinig tijds gezien wordt, en daarna verdwijnt, en wie weet, wat morgen geschieden zal?" En wat wij dan hebben beleefd, met elkander, dat is gebeurd, want hij kwam te getuigen: "Wij weten niet, wat morgen geschieden zal." En als Nieuwjaarsdag van 1961 zijn intrede deed, en hij zich voorgenomen had om ook nog te prediken, maar dat hij neerzeeg achter de tafel, en dat hij weggebracht moest worden. Het ligt nog zo vers in onze herinneringen.

Enkele dagen is het geleden, en nu hebben wij het komen te aanschouwen, dat de dood het leven afgesneden heeft, en dat nu het stoffelijk overschot aan de schoot der aarde is toevertrouwd geworden.

Vier jaar en vier maanden hebben wij hem als leraar, als een lichtend licht, het licht van God gegeven aan hem, mogen verheugen in dat licht. Wij hebben de prediking, en de vermaningen op de catechisaties voor de jeugd, - want zijn harte ging ook uit naar de jeugd - hebben we komen te beluisteren. De prediking van hem, die gezonden was door God, Die Zijne dienstknechten komt uit te zenden, hier op de aarde, om dat Woord te prediken, en dat Evangelium te verkondigen.

En hij heeft het mogen doen in de mogendheid des Heeren HEEREN; hij heeft daar verkondigd de onnaspeurlijke rijkdom van Gods genade in Christus Jezus, aan een arm, verloren zondaar, hier op aarde. Hij heeft de troostwoorden gesproken tot degenen, die gebogen op de aarde liggen, die in hun eigen schuld en zonde niet weten, wat ze doen moesten, maar gewezen op die enige Naam, die enige Weg, die er gegeven is, tot zaligheid, Jezus Christus, de Rechtvaardige.

Hij heeft zijn werk, als herder en leraar, komen te voltooien, en nu, in het midden van de jaren afgesneden geworden, en nu, we moeten zwijgen, want God doet geen onrecht; Hij heeft gesproken, en wij mochten tezamen, maar eens tot ons binnenste inkeren. Waarom en waartoe dat geschied is! Want, het heeft ons wat te zeggen, dat de leraars in het midden der jaren, worden weggenomen

Maar Gods doel wordt altoos bereikt, en wat het dan ook zijn moge. Wij staan hier nu aan deze geopende groeve, en wat hij ons zo menigmaal heeft komen te verkondigen, en de laatste tijd, wat de zwakheden van zijn lichaam betrof, dan kon men wel zien, dat hij alles niet meer verrichten kon, dat hij daarom ook, uit dat oogpunt, dan het emeritaat aangevraagd heeft, dat hij dan zeide, dat hij dan de gemeente niet meer op lasten zou brengen, wat zo goed bedoeld was van hem, maar hij heeft het niet in

mogen treden. God, Die heeft daar de streep achter gezet, en Hij heeft hem afgelost, en hij is daar ingegaan, waar geen inwoner meer zal zeggen: "Ik ben ziek", en waar de dood niet meer heerst, en waar geen rouw en geen gekrijt, en waar ook de zonde niet meer is.

Hij mocht daar in die eeuwige tabernakelen opgenomen worden door God, als een getrouwe dienstknecht, waarvan de Heere getuigt: "Kom in, gij getrouwe dienstknecht, over weinig zijt gij getrouw geweest, over veel zal ik u zetten. Ga in, in de vreugde uws Heeren!"

En dáar is alle leed, en alle smart vergeten, ook wat hij de laatste acht dagen nog geleden heeft in zijn lichaam. Maar één ogenblikje daar, dan is het alles wat hier op aarde gepasseerd is vergeten, en daar zal geen gedachtenis meer van zijn, in dien opzichte.

Dan zullen ze het Lam komen te aanschouwen, dat hen gekocht heeft, met de prijs van Zijn dierbaar bloed, en dan zullen ze ook niet anders, dan de lof en de eer, en de aanbidding van die volzalige God komen uit te jubelen tot in alle eeuwigheid.

Aan de ene zijde, dan zijn we zéér bedroefd, als gemeente, en aan de andere zijde dan misgunnen wij hem toch het leven en de zaligheid niet. Want dan zouden wij toch hard zijn, als wij toch een leraar de rust, en de zaligheid niet zouden gunnen. Maar, het is zo'n zware slag voor ons, dat we nu als zonder herder en leraar zijn. Maar, nu mochten degenen die bidden geleerd hebben, die mochten nu leren bidden en worstelen, aan de troon der genade, opdat er met een gemeenschappelijk gebed, op dat harte Gods nog eens een verzoek gedaan mocht worden, dat we een leraar weer in onze grote gemeente mochten komen te aanschouwen, en dat de Heere Zijn werk, dat Hij daar heeft, mocht komen voort te zetten. Hij is de Getrouwe, Hij zal het zeker komen te doen. Maar, er kunnen in die omstandigheden somtijds moedeloze dagen komen, maar de Heere Die mocht met Zijn genade en Geest ons dan tezamen maar bidden leren aan de troon der genade.

En we wensen u tezamen toe, Mevrouw en kinderen, het verlies is voor u het grootste, want, als ge straks weer in huis komt, dan worden de voetstappen en de sprake van uw man niet meer vernomen, want: "Men kent, en vindt zijn standplaats zelfs niet nier."

Maar de Heere, gelijk als ook in de kerk u al toegevoegd is geworden, Die mocht u doen buigen en bukken voor Hem in het stof, en de verdere familieleden.

En ook gij als broeder, die in de ambtelijke bediening hier staat, en samen dat werk van God geschonken aan u, komt uit te voeren. Ik dacht zo vanmiddag, dat ik eens gelezen heb, dat één van de "Erskine's", toen zijn broeder hem voorgegaan was in het sterven, in de heerlijkheid, kwam te getuigen: "Nu zijt gij mij tweemaal voorgegaan, éénmaal in de bekering, en nu in de heerlijkheid. En die overdenkingen zullen ook wel in uw harte zijn, nu ge hier staat aan de groeve, de geopende groeve van uw broeder.

En zo zullen wij, vanwege het wintergetij, het hier maar bij laten, maar ik heb toch in mijn hart, dat we tezamen met elkander nog een Psalm mogen zingen. En als ik dan aanschouw de grote schare, die rondom deze geopende groeve staat, dan heeft de Heere toch ook gezegd, dat Hij Zijn volk hier op aarde genade en ere wil geven.

En laten we dan tezamen dat vers maar zingen, uit Psalm 84, en daarvan het laatste vers:

*Want God, de Heer, zo goed, zo mild,
Is 't allen tijd eer zon en schild;
Hij zal genaad en ere geven;
Hij zal hun 't goede niet in nood
Onthouden, zelfs niet in de dood,
Die in oprechtheid voor Hem leven.*

*Welzalig, Heer, die op U bouwt,
En zich geheel aan U vertrouwt.*

Vervolgens spreekt **Ds. Hegeman** namens de classis, de particuliere synode en het bestuur van het rusthuis "Elim."

Zeer geachte Mevrouw Blok en kinderen en familieleden,

Reeds vele woorden zijn er gesproken op deze dag en wij zullen trachten om kort te zijn. Het gaat er toch niet om, om vele woorden, en mooie woorden, en aanpakkende woorden te zeggen in deze ogenblikken. Het gaat hierom, dat we woorden in oprechtheid mogen getuigen. En helaas, wij leven in tijden, als daar een begrafenis is - ook in onze gemeenten - dan komen zij bij elkander van verre oorden. En ik hoop zo, van harte, voor mijzelf en voor de mede-collega's predikanten, dat het ook zo in de praktijk van het leven moge zijn! Dat het niet enkel woorden zijn bij een geopende groeve, maar, dat het in de praktijk gezien mocht worden voor een ieder onzer.

Voor onze geliefde broeder Blok is het eeuwigheid geworden! Hij was van eeuwigheid gekend en in de tijd naar Gods vrijmacht getrokken. En de Heere heeft in zijn leven, naar het soevereine, dat in God ligt, hem die genade willen schenken.

Enkele dagen, vóórdat hij geopereerd was, heb ik hem nog bezocht in het ziekenhuis; met ouderling. Last, zijn vriend, te Genemuiden. En toen zei hij tegen mij: "Hegeman, je moet het voor jezelf houden, maar als je thuis gekomen bent, dan moet je eens lezen van 2 Samuël, het 23e hoofdstuk, de eerste vijf verzen. Toen ik thuisgekomen was, heb ik dat eens nagelezen: "Voorts dit zijn de laatste woorden van David!" In hetzelfde hoofdstuk lezen we dan ook van het verbond der genade, dat van eeuwigheid is. O, wat zien we daar de rijkdom van het soevereine, dat in God ligt! Want in hetzelfde vers staat, *dat het verbond wél geordineerd is!*

En dat is nu de troost, en dat is nu de blijdschap voor Gods volk en Gods kinderen. Daar vallen de kerkmuren weg! Dan zal het zijn: één kerk, één volk! Want, zoete banden die ons binden aan het lieve volk van God!

En nu liggen wij verloren en kunnen het niet doen met een godzalige vader! Wij kunnen het niet doen met een godzalige leraar! O, dat de Heere het mocht geven - daar wij dood liggen in zonden en misdaden en dat wij niets kunnen grijpen of nemen - dat we iets van de waarachtige betekenis van het Verbond der Genade mogen kennen. En dan zijn we ook niet te slecht, nee, dan zijn we ook niet, te jong en dan zijn we ook niet te oud.

En daarom hoop ik van harte, dat dit een roepstem moge zijn voor ons, maar in het bijzonder ook voor de familie Blok, voor zijn broers en zusters, ja voor een ieder onzer. Och, dat er iets moge zijn van die rijkdom der genade, dat het nog kan, dat het nog het heden is.

En gelijk Ds. Rijkssen dat zo terecht zei: "Als we iets van die liefde Gods hebben ervaren, dan gaan we het elkander ook gunnen!" En mocht het ook in deze ogenblikken zijn, dat we 't elkander mogen gunnen, van de genade, die zo vol en vrij is, voor gans verlorenen. Een ledige plaats voor onze classis!

En als er dan één hier had moeten spreken, dan had het wel Ds. Ligtenberg geweest, die zoveel liefde van hem heeft ervaren. Ds. Blok had de gaven - ja, niet alleen, dat hij zielkundig een zaak kon bezien! - maar ook de gaven, om op zeer eenvoudige wijze de moeilijkheden van het kerkelijk leven naar voren te brengen. Maar, hij is ook de man geweest, die nog tegen mij getuigde in het ziekenhuis, dat hij met zeer veel droefheid de gang van zaken ook in onze gemeenten moest aanschouwen, vanwege het diep verval.

Ja, wij leven in tijden van verval! We leven in tijden, dat we zóver weg zijn! We leven in tijden, dat we wel spreken over de breuk, maar zo weinig leven uit de breuk. De Heere mocht ons gedenken en ons er iets van geven en schenken, dat ook in de classis, als u zijn stem niet meer hoort, en we het over die beginselen hebben, zoals ons vanouds is voorgehouden, dat we die ook in onze gemeenten mogen vasthouden.

We denken ook aan zijn stem en de gaven, die hij besteed heeft voor de Synodes, in het bijzonder voor Synode-oost. Het is een grote slag, maar de Heere blijft.

Maar onze gedachten gaan ook uit naar "Elim", in Beekbergen. Wat heeft hij met een liefde en met een toewijding zich daarvoor gegeven. Ik was zelf voorzitter, maar hij, als tweede voorzitter - ik ben ervan overtuigd - dat hij er meer voor gedaan heeft, dan ik gedaan heb. Ook mede door mijn ziekte was 't onmogelijk! Maar juist in die dagen ging hij steeds naar Beekbergen toe. Ook daarin zullen we hem node missen!

En zo gaat het voor een ieder naar de eeuwigheid. Mijn vrienden, mocht het voor u en voor mij zijn, dat de dood, welke toch een voorwerp is, een onderwerp mocht worden. En dat we toch niet rusten, voor we wisten in Christus geborgen te zijn! Zo zij het! "*Memento mori! Gedenkt te sterven!*"

Met een, slot- en dankwoord besloot **Ds. P. Blok** deze droeve plechtigheid:

Het is namens mijn geliefde schoonzuster, dat mij gevraagd is een enkel woord bij de geopende groeve van hem, die ons allen zo dierbaar was, te spreken. Een enkel woord van erkentenis!

Want, als we hier bij deze geopende groeve staan, dan is vervuld geworden, wat hij al wist, toen hij nauwelijks op de Theologische School een plaatsje gevonden had. Toen had de Heere immers al in zijn ziel verklaard, wat: de grote Meester van Johannes de Doper getuigd had, namelijk: "En ze hebben zich kort in zijn licht verblijd!"

Het is met onze geliefde broeder alzo geschied! Licht, héél kort, maar toch licht! Hij was een knecht, een knecht Gods, een dienaar van Christus, die zich bewust was van Zijn grote Zender te zijn gezonden, om het Evangelie te prediken aan verloren zondaren. Hij was zich bewust knecht te zijn! En in de oefening van het genadeleven en in zijn ambtelijke bediening was het de vrucht: "Hij moet wassen en ik moet minder worden!" En de kracht van die ambtelijke bediening, ze is vervuld geworden, want de Heere heeft ook zijn arbeid op aarde niet ledig gelaten. En nu staan we hier samen bij een geopende groeve. Ach, wat voor woorden moeten we hier spreken? God heeft gesproken!

Wanneer we een woord spreken mogen, bij deze ingrijpende sprake, die van dit graf uitgaat, dan zou ik u willen toeroepen: O, mijn geliefde toehoorders, deert het u niet, dat de dochter van Sion haar sieraad verloren heeft? Deert het u niet, dat de Heere de ambtelijke bediening in Zijn kerk komt in te korten? Deert het u niet, dat Gods kerk hopeloos verdeeld ligt, als beenderen aan de mond van het graf? En deert het u dan niet, dat de smartetranen in ons midden niet gevonden worden? Dat Sion een breuk heeft, die niet doorleefd, nog minder beweend wordt? En dat we nu hier samen zijn tot een getuige, dat God andermaal in onze gemeenten gesproken heeft; Hij kennelijk het getal van onze leraars komt in te korten, opdat we het weten zouden, dat we een plaatsje hebben onder het oordeel, en dat de Kerke Gods in onze donkere dagen, nauwelijks meer te onderscheiden is van de wereld. De zichtbare kerk in zijn openbaringsvorm, nauwelijks zichtbaar voor Gods levende kerk, nauwelijks zichtbaar, als gruis op de straten gelijk geworden! En dan is er hier een sprake! Deert dat u niet? Dat de dochter van Sion haar schoonheid, haar sieraad verloren heeft?

Mijn geliefde broeder, hij was in zijn bediening eenvoudig, getrouw! Hij wist immers, wat het betekende, in Adam voor God verloren te liggen, maar hij wist ook, wat het

betekende: In Christus alleen gegrond op die naakte gerechtigheid! - een plaatsje voor God te hebben! En van die rijkdom heeft hij getuigd; zijn mond zwijgt! Ja, hier op aarde, maar niet in de eeuwigheid!

Wanneer we een ogenblik bepaald werden, dat de Heere de vleselijke banden had doorgesneden, was er in mijn ziel overbuiging, maar geen inwilliging te vinden. Tot vrijdagavond, toen de Heere mij bepaalde bij Psalm 150 "Voor Zijn troon en hier beneden!", en uit mijn hart de uitgangen gingen naar die gemeenschap, die we hier op aarde zo vaak gekoesterd hadden en de Heere als het ware de hemelen een ogenblik opende en we aanschouwen mochten de grote schare, die niemand kon tellen! Toen we aanschouwden de palmtakken in de hand en we een ogenblik, door het oog des geloofs gezien hebben, dat hij Boven was, en dat hij de kroon geworpen had voor de voeten van het Lam en daar nu eeuwig triomfeerde met de ganse kerk! En daar nu eeuwig het Lam, dat geslacht was van voor de grondlegging der wereld, alle lof, eer en aanbidding ging toebrengen.

En vanaf dit ogenblik waren we los; dan waren we 't eens met de weg, die God hield en we hebben hem nagestaard met een heilig heimwee in onze ziele en doorleefd, wat éénmaal Johannes getuigde: *Een verdrukking van tien dagen!* Negen misschien al om! En dat voorrecht nu, dat hij heeft, het ligt tot een getuigenis voor het ganse Sion Gods! Deze knecht, deze eenvoudige knecht, heeft zijn werk gedaan! En nu is deze eenvoudige knecht ingegaan in de vreugde des Heeren. We staan hier op aarde met een Sion, dat verdeeld ligt met een Sion, dat zijn breuk niet doorleeft.

Nogmaals, mijn geliefde toehoorders! Deert het u niet, dat de dochter van Sion haar sieraad verloren heeft?

En dan, dan was me gevraagd, namens mijn geliefde familie, een enkel dankwoord! Wat moet ik zeggen? Wie moet ik danken? Waar ze op het ogenblik in zo groten getale om ons heen staan? Misschien een enkele uitzondering!

De geneesheer, die hem jarenlang behandeld heeft; jarenlang hem nagelopen, jarenlang met alle raad en daad bijgestaan. Een apart woord, namens de familie! De dokter, die zoveel uren aan hem besteed heeft.

Ik denk aan de kerkenraad van zijn gemeente; ik denk aan de gemeente zelf, aan de broeders, die ook in deze ure hun medeleven betoond hebben.

En kortom allen, die in deze weg tot hulp en tot bijstand geweest zijn, ieder in het zijne! Namens mijn geliefde schoonzuster hartelijk dank!

En dan nog een enkel woord, ach, persoonlijk! Mijn geliefde schoonzuster, je geliefde man is weggenomen. Op aarde een lege plaats. Hij heeft er van getuigd, het was de hope van zijn ziel, dat hij zeide: Mocht uit deze sprake nog een inkeer van God geboren worden en mocht uit mijn heengaan nog winst geboren worden op weg naar de eeuwigheid! De Heere onthoude u dat deeltje niet! Dat deeltje, dat Hij uit vrije goedheid, aan Zijn kerk verleend heeft en Hij zij u naar het woord van Zijn toezegging, een Man der weduwen.

En de kinderen! Hun geliefde vader is weg! O, jongens, zoekt die God van je vader, Hij leeft nog! En dan mocht in de binnenkamer die pleiting gevonden worden, wanneer je je jonge knieën buigt, om die God na te schreeuwen! En als je 't dan niét weet uit te drukken, getuigt het dan maar: "O God van mijn vader, bekeer me, zoals Ge mijn vader bekeerd hebt!"

Ik denk aan mijn geliefde ouders, op de avond van het leven. Het is de oudste van de jongens; hij is voorgedaan! Voorgedaan naar die plaats, waar niemand meer zal zeggen: "Ik ben ziek!" Op de avond van het leven moogt ge daar samen staan tot een getuigenis: *Al wat stof is neemt een end.* Neem het ter harte! En laten die oude harte-

knieën nog gebogen worden voor die God, Die gisteren en heden en tot in alle eeuwigheid dezelfde is.

En broers en zusters! Daar ligt je oudste broer! Hij heeft God niet gezocht! Maar, buiten die God van je broer kun je niet leven en buiten de God van je broer kun je ook niet sterven! Want, diezelfde God, Die hij hier gediend heeft, Die hij nu eeuwig mag gaan dienen, die gaan we straks samen tegemoet en dan zullen we voor diezelfde God moeten verschijnen. Terwijl er hier van dit graf de sprake is: "Zoekt die God van je broer!" Hij is nog een God van veelvuldige ontferming.

En dan mocht de Heere ook uit het verscheiden van Zijn geliefde knecht, nog vruchten doen geboren worden van waarachtige bekering!

Hij mocht Zijn erfdeel eronder vertroosten en ons samen een toevlucht zijn van onder eeuwige armen!

Het *in Memoriam* in 'Daniël' besluit:

*Nu reis ik getroost onder het heiligend kruis
Naar het erfgoed daarboven in 't Vaderlijk.
Mijn Jezus geleidt mij door de aardse woestijn;
'Gestorven voor mij', zal mijn zwanenzang zijn.*

EEN PROFIJTELIJKE ZIELSOPWEKKING IN EEN ZEER DONKERE NACHT

Predicatie uitgesproken door Ds. L. Rijksen in de Noorderkerk te Rijssen,
op zondag 29 januari 1961, na het overlijden van ds. M. Blok

Voorzang: Psalm 73: 1.

Lezen: Psalm 62.

Votum en zegenbede.

Gebed.

Zingen: Psalm 62: 4, 5 en 8

Psalm 138: 4.

Mijn Geliefden,

"Al deze dingen zijn tegen mij," zo getuigde Jakob in grote nood en diepe smart. In welk een benauwdheid verkeerde hij immers, waar het scheen, alsof alles tegen hem gewapend was, ja, alsof God hem tegen was, toen van hem geëist werd, dat hij Benjamin zou meezenden met de broeders naar Egypteland, om waar te maken dat zij zonen van Jakob waren, en ook tot dat bevoorrechte geslacht behoorden.

Jakob, de beweldadigde des Heeren, had toch al zoveel meegemaakt in zijn leven! Had moeten inleven, dat hij het zelf wel kon bederven, maar met zichzelf niet goed kon maken. Immers, hij had moeten vluchten, toen hij op God niet kon wachten en meende zelf een handje te moeten helpen, waar hij toch zo graag de eerstgeboorte zegen wenste te hebben. Door zijn listige handeling, ja, het bedriegen van zijn vader, genoodzaakt werd, te vluchten; daar de hitte van de toorn van zijn broeder al erger werd en zelfs gevreesd moest worden, dat zijn broeder hem zou doden. De Heere had daar tegenover Zijn weldadigheid naar Zijn soeverein welbehagen groot gemaakt, de beloften geschonken en betoond, dat Hij van Jakob niets nodig had en dat Hij Zelf het alles wilde werken naar Zijn Goddelijke Raad en Welbehagen, met uitsluiting van al, wat in Jakob was.

Hij had hem vergund twintig jaar zelfs op de beloften te leven en te midden van alle haat en aanvallen van Laban en zijn zonen uitbreiding te verkrijgen, zegen voor de tijd en voor de eeuwigheid! Doch hoe moest hij het verliezen; aan zijn kant, aan Pniël, toen het scheen alsof hij van de aarde zou weggevaagd worden, waar hij aangegrepen werd en niet anders dacht dan gedood te worden en daar worstelt en vecht, doch het verspelen moet, daar hij van zijn kracht beroofd en uit al zijn rechten gezet, gevraagd werd: "Hoe is dan uw naam?" En het moest zeggen: "Mijn naam? Die is Jakob," dat is hielhouder, vasthouder van hetgeen dat God vloekt.

De Heere had hem toch daar tegenover, terwijl hij dus zichzelf moest vonnissen en bekennen, dat er niets in hem was om staande te kunnen blijven, niets van hem te willen en te kunnen gebruiken, een nieuwe naam gegeven, zeggende: "Uw naam zal voortaan niet meer zijn Jakob, maar Israël!" In Christus Zich also verheerlijkend, naar het Welbehagen des Vaders, door de toepassing van Zijn Geest. Toen mocht hij zeggen: "Ik heb God gezien van aangezicht tot aangezicht en mijn ziel is gered geweest!"

En nu deze beweldadigde des Heeren, die dus mocht weten, met bewustheid overgezet te zijn in de genade Gods voor tijd en eeuwigheid, moet nog o zoveel overkomen. Zie

dit maar hier. Daar trekt hij verder in de weg, die God wil, dat hij gaan zal; doch op die weg ontvalt hem zijn lieve Rachel, die hij zo beminde, ver boven Lea. En o, dat was wat voor hem! Want hij was zijn vlees niet kwijt. Welk een smart!

Ja, daar komt een boodschap van zijn zonen: "Beken toch, of dit de rok uws zoons niet is!" En dan moet hij zeggen: "Voorwaar, Jozef - de zoon van Rachel, die maar twee kinderen had; Jozef en Benjamin - voorwaar, een boos dier heeft hem verscheurd." Nu is hij Jozef ook al kwijt, die hij toch zo beminde! Rachel is niet meer, Jozef moet hij missen, en nu wordt gevraagd, terwijl zijn zonen heengegaan zijn om koren te kopen, en ze met koren wel terug komen, maar met de eis er bij, dat hij zijn Benjamin geven moet. Hij heeft misschien wel gezegd: "Moet ik dan alles kwijt, mag ik dan niets meer overhouden?"

't Scheen allemaal tegen hem! En, och geliefden, hij was ook bezweken, als de Heere niet had ondersteund. En toch was het allemaal tot zijn heil, toch was het alles, om straks te ervaren, dat deze weg van tegenheden geen weg van Gods ongenoegen was, om Jakob te verdolgen, maar een weg van Zijn welbehagen, waarin Hij in Christus Zichzelf nader in Jakob in de oefeningen des levens, wilde verheerlijken! Om de trouw Gods te bemerken en ook: dat de weg des Heeren zo anders is dan onze weg! De dichter roept later immers uit: "Gods weg is volmaakt, de rede des HEEREN is doorlouterd!"

Wat is het gelukkig, als we er iets van mogen inleven!

Zie, wat de Heere op Zijn tijd aan Jakob gaf! Niet aanstonds, maar als hij er straks toe komen mag, om zijn Benjamin ook over te geven, want dan komen zijn zonen al spoedig terug en ontvangt hij de boodschap, dat Jozef leeft, ja regent is in gans Egypteland! Dan mag hij het ervaren, dat deze weg een wonderlijke weg is, om nu in Jozef alles weer terug te krijgen. Hoe duidelijk is Jozef een beeld van de Meerdere Jozef, Jezus Christus. Alles, wat de Kerk in Adam met alle mensen verloren heeft, krachtens de diepe val, krijgen zij immers in Christus terug, in de Goddelijke gunst, om het nooit meer te kunnen verliezen.

Wat is het gelukkig, als we in de smartelijke omstandigheden van ons leven, in ons persoonlijk leven, in ons huiselijk leven, in ons kerkelijk leven, het mogen ervaren, dat de Heere van ons weet en van ons weten wil! Dat Hij dit waarmaakt, als is het, dat wij moeten zeggen: "Al deze dingen zijn tegen mij!"

Ook hier in de gemeente! Een lieve man en vader, Ds. Blok, die als de knecht des Heeren in uw midden dienende mocht zijn, werd in de kracht van zijn leven door de Heere weggenomen.

Och, velen zullen met zijn vrouw het niet kunnen bekijken, dat dit allemaal kan zijn ten goede, want we kunnen elkander toch niet missen! Vlees kan vlees niet missen! Maar dat is het nu juist, wat de Heere werkt: niet tegennatuurlijk, maar bovennatuurlijk! Want als de Heere daar nu eens in belijft over te komen maakt Hij het wel eens wonderlijk waar: "Wat Ik doe, weet gij niet, maar gij zult het na dezen verstaan!" Opdat het dan uitgeroepen mag worden:

*Gij zijt, o Heer! zeer wonderbaar
In al de plaatsen, daar Gij klaar
Uw heerlijkheid toont krachtig!*

Ook zijn degenen in wie de Heere Zich met Zijn genade verheerlijkte, niet dood (al zijn ze gestorven) maar leven! De Sadduceeën, die niet geloofden aan opstanding, engel of geest, bestrafte de Heere Jezus. Hij zeide: "God is niet een God der doden!"

Abraham, Izak en Jakob leven, hoor! En dat mag ook wel eens ervaren worden met degenen, die van ons werden weggenomen, dat dezulken niet dood zijn, maar dat ze leven.

Och, wat is het gelukkig, wanneer we als vrouw en moeder achterblijvend, als kinderen vader missend, maar ook als gemeente, een zoon geliefde leraar missen, daar dan iets van mogen verstaan. Het volk van God kent het wel, mag het bij ogenblikken wel eens inleven, hoe de Heere het mee kan doen. vallen. Zo zelfs, dat ze in de geest gemeenschap met elkander oefenen, al zijn ze naar het vlees gescheiden. Dan mag ook verstaan worden dat de Heere Zich nooit vergist.

Wat is het gelukkig daarom, als wij bewaard worden in de wegen van tegenheden God te verdenken, en geen kwade gedachten van Hem te kunnen krijgen! Ja, te zwijgen, omdat Hij het heeft gedaan.

Zie, daarvan mocht David óók wat hebben in zijn diepe smart; en daarbij wens ik u ook in deze ogenblikken met de hulpe des Heeren te bepalen. Gij kunt ons tekstwoord, u daartoe opgetekend, vinden in de u voorgelezen tweeënzestigste Psalm en daarvan het zesde en zevende vers:

"Doch gij, o mijn ziel! zwijg Gode; want van Hem is mijn verwachting. Hij is immers mijn Rotssteen en mijn heil, mijn hoog vertrek, ik zal niet wankelen."

In onze tekst vinden we:

EEN PROFIJTELIJKE ZIELSOPWEKKING IN EEN ZEER DONKERE NACHT.

We letten daarin dan:

- Ten eerste: Op de aanspraak,
- Ten tweede: Op de heenwijzing,
- Maar ook ten derde: Op de vastigheid, waarop hier gewezen wordt in deze profijtelijke zielsopwekking.

Ten eerste willen wij letten op de aanspraak in deze profijtelijke zielsopwekking in een zeer donkere nacht. Immers er staat in onze tekst: "Doch gij, o mijn ziel, zwijg Gode; want van Hem is mijn verwachting!"

Psalm 62 is zeer nauw verbonden aan Psalm 39. Beide wijzen op dezelfde tijd in Davids leven. Het was een tijd van grote donkerheid en strijd, ja een tijd, waarin het scheen, dat de vijanden het zouden winnen en David onder zou gaan in een duistere nacht. Immers, deze Psalmen getuigen van de tijd, waarin David van zijn vijanden werd vervolgd, waar Absalom zich aan het hoofd van hen had gesteld en zij niet rusten, voordat ze niet alleen David van de troon gestoten, maar ook het leven benomen hadden. David moest dan ook in allerijl vluchten, en naar de mens gesproken was er geen verwachting meer ten goede, want och, heel het volk volgde Absalom achterna. Slechts een betrekkelijk klein hoopje getrouwen was met hem!

Maar getuigen deze twee Psalmen van de zielsbeleving van David in die tijd, laat ons er op letten hoe onderscheiden of die van elkaar zijn.

In Psalm 39 komt het zo uit, dat David met alle genade als man naar Gods harte, mens was, en dat de opstand van zijn vlees zich in deze weg openbaarde. Het is daar: "Ik zal mijn mond met een breidel bewaren, terwijl de goddeloze nog tegenover mij is!" O, hoe moedeloos was hij toen. Hij zegt: "Heere, maak mij bekend mijn einde, dat ik weet, hoe vergankelijk ik ben!" Geen moed had hij zelfs meer, om verder te leven! Ook twijfelde hij aan de weg waarin, hij was; hij kon het niet meer bezien. Och, aan alle kanten werd het hem als het ware gezegd: "Gij hebt toch geen heil bij God!" "Waar is nu die God, waarop gij bouwdet en aan Wien gij uw zaak vertrouwdet?"

O, het was zo bang in deze donkere tijd, want naar de mens was het ook een afgesneden zaak voor hem geworden en kon er geen verandering meer komen ten goede. Wanneer dan dat vuur van opstand in het binnenste van hem ontbrandt, och, hoe benauwd is het hem dan, waar de vijand immers zo spoedig misbruik van de omstandigheden tracht te maken, en het zo uitkomt, dat de driehoofdige vijand niet ophoudt aan te vallen: de duivel, de wereld en ons eigen vlees. Hoe probeert hij altijd verdenking op God te werpen alsof Hij het goede voor zulk een niet zocht. Hoe zoekt de vijand met kwade gedachten van God de ziel te vervullen, dat, kon het, dezulken zich van God zouden losscheuren en op eigengekozen wegen gaan.

Wanneer David op de omstandigheden zag, was het inderdaad zeer droevig gesteld. Want alles, wat hij gebouwd had, scheen nu eensklaps te worden afgebroken en dat de vijand zou gaan heersen! En wat zou er dan van terecht komen? Ja, zelfs van Achitofel hoort hij dat die ook met Absalom was, terwijl van hem geschreven staat, dat, als hij sprak, het was alsof God gevraagd was! Hij zegt dan ook, als hij het hoort: "O God, verbreek toch de raad van Achitofel!"

Het stormde alzo van buiten en van binnen. Het een bij het ander vermenigvuldigde zich, om hem maar te drukken, en daarbij aan God te doen twijfelen, dat de Heere het ooit nog anders zou maken.

Wanneer David zag op zichzelf, ja, dan had hij geen reden - want wie was hij geweest, als hij alleen maar dacht aan de zonde met Bathséba, en hoe hij Uriah door het zwaard van de vijand had laten doden.

Och, geliefden, als we leren zien en terugzien, wie wij zijn en wie wij behoorden te zijn; zou er dan één zijn, die voor God zou kunnen bestaan! Want alle vlees heeft toch zijn weg verdorven en hoe meer dat we ontdekt worden aan onszelf, hoe meer dat we onze schuld krachtens onze zonden in diepe smart gaan kennen voor Gods heilig aangezicht, al blijven we ook zelfs voor de uitbreking ervan bewaard. Zodat er aan des mensen zijde geen verwachting overblijft dat het ooit anders met ons worden zal.

Maar, geliefden, nu is het zo gelukkig, als het ons vergund wordt, terwijl de smarten zich vermenigvuldigen en de onmogelijkheden zich al meer voordoen, om ooit verlost te worden, om van alle omstandigheden en van alle mensen af te zien, en op de Heere te mogen blikken, waar immers Psalm 62 van spreekt.

Want Psalm 62 is zo anders als Psalm 39. We zeiden, in Psalm 39 ziet u de opstand van Davids hart, waarbij alles hem ontviel; moedeloos zinkt hij als het ware neer! Al is het dat hij er wel even uit op mocht blikken in het achtste vers. Maar Psalm 62 getuigt er van, dat hij begeert van alles rondom hém af te zien, en zich aan de Heere te mogen overgeven, zich op Hem te verlaten, en in alle nood het van Hem te verwachten! Ja, het in te leven, dat niet de mens, maar de Heere het alles in Zijn hand heeft en ons dus niets toevalligs overkomt. En als David dan eens terugziet, wat God hem nog gelaten heeft, kan hij geen kwade gedachten van God krijgen en begeert in deze diepe, smartelijke weg te zwijgen. Gode te zwijgen! Omdat Hij het heeft gedaan! Och, dat valt wel niet mee voor ons vlees, want dat moet er dan onder.

Denk maar aan Aäron! Als Aäron het oordeel ziet over zijn twee zonen, die hem zo plotseling ontvielen toen zij vreemd vuur brachten voor het aangezicht des Heeren, dan lezen we: "Doch Aäron zweeg stil!" Ge kunt geloven dat er in zijn hart wel heel wat omgegaan is, maar het werd hem vergund, een zwijgende mond te hebben.

Het viel ook voor Eliza niet mee, als hij met zijn heer daar voorttrok en telkens de zonen der profeten kwamen en zeiden: "weet gij wel, dat uw heer van uw hoofd zal worden weggenomen?" en hij dan iedere keer moest zeggen: "Ik weet het ook wel! Zwijg gijlieden stil!"

O, het kan soms zo moeilijk zijn te zwijgen. En anderzijds is het zo'n weldaad als het ons wordt gegund! En nu zouden we dat nooit in waarheid kunnen doen, als er niet Eén was, die gezwegen had in de diepste smart en in zulk een ellende, die erger was, dan ons ooit overkomen kan. Hij is het die geen zonde gekend of gedaan heeft, maar die Zich vrijwillig gaf, opdat het welbehagen des Vaders, ter zaligheid van gans verlorenen, door Zijn hand gelukkig zou voortgaan. Van Hem staat geschreven, dat, toen Hij veracht en bespot en gehoond werd, en Zijn klederen van Zijn lichaam gescheurd werden, en Hij zelfs onschuldig veroordeeld werd om aan het kruishout gehangen te worden: "Doch Jezus zweeg stil."

Hij is het die daarbij, hoe zwaar dat lijden ook was, Zijn Vader niet verdacht en Zijn Kerk niet vergat. Hij is het, die voor Zijn Kerk aangebracht heeft, dat in zichzelf gans verloren Adamskinderen, die ondanks de genade Gods in hen verheerlijkt, soms zo in opstand kunnen geraken dat, ze de vuisten tegen God opheffen, als God wegneemt wat zij willen behouden, niet worden verteerd.

Hij is het, die ook zó kan en wil sterken, dat de opstand breekt, en ze buigen mogen onder Gods doem, al is het, dat ze het niet kunnen bezien, hoe het verder moet, doch zich de Heere mogen overgeven, om stil te zijn, omdat Hij het heeft gedaan

Door de zonde hebben wij ons alle ellende, ja het eeuwig oordeel waardig gemaakt; maar nu is Hij het, Die voor het aangezicht des Vaders getreden is met Zijn volkomen verzoening, om de schuld van zulken uit te delgen, die in zichzelf niet beter zijn dan anderen; om hunne zonden weg te dragen in de zee van eeuwige vergetelheid; om in al de omstandigheden van hun leven ze te onderschragen en te ondervangen; om zulken in Gods gunst voor tijd en eeuwigheid, in alle omstandigheden, te doen delen.

Daartoe moest Hij echter in zulk een diepe smart en onbeschrijfelijk lijden Zich overgeven, dat Hij in Gethsémané zelfs kroop als een worm en geen man, terwijl Zijn zweet werd als grote druppelen bloed, die op de aarde afliepen.

Hoe vrij- en eenswillend gaf Hij Zich daartoe over voor een volk dat in zichzelf maar niet buigen kan, maar om dezulken te verwerven dat ze buigen mogen onder Gods doem en zich geheel in alles aan Hem mogen overgeven. Welk een sterkte mogen ze bij die inleving verkrijgen uit Hem, Die. uitriep: "Niet Mijn wil, maar Uw wil geschiedde!"

Welk een heilgeheim ligt dan in dat woord: "O, gij, mijn ziel, zwijg Gode!" Ziet die grond, mijn geliefden, waarop dat volk alleen zwijgen kan! Dat heeft bloed gekost! Niet van stieren en bokken, maar van die gezegende Zone Gods, Die Zich dood-liefde, opdat zulke haters van God en van hun naaste, van God geliefd in de genade Gods staan en delen en straks in eeuwige glorie, boven alle ellende en smarten verheven in heerlijkheid volmaakt zullen pralen; in verwondering en aanbidding zullen zij dan de kroon voor Zijn voeten neerwerpen, om het uit te roepen: "Gij zijt waardig te ontvangen alle lof, eer, aanbidding en dankzegging, want Gij hebt ons Gode gekocht met Uw bloed en daarom zijn wij voor de Troon."

"O, gij, mijn ziel," roept David uit, "zwijg Gode, want van Hem is mijn verwachting!" Zie, geliefden, hij roept zijn ziel als het ware tot de orde en begeert te mogen bukken, ondanks dat de weg die hij moest gaan zeer raadselachtig was. Want hij was er niet uit, hoor! Toch begeert hij God te laten regeren! Zie, dat is nu juist tegen ons vlees in, want in onze val hebben we als God willen zijn om alzo de teugels in handen te hebben. Hoe komt dat in ons leven telkens uit. Want als de Heere onze weg eens doorkruist en het anders gaat, dan wij begeren, hoe spoedig zijn wij dan geneigd om in opstand en wrevel te ontsteken en God te verdenken.

Hoe gelukkig is het daarom, als het ons vergund wordt voor Hem te mogen bukken en

Hem te kunnen laten regeren, al kunnen we er zelf niets van bezien, en daarbij dan geen kwade gedachten van God kunnen verkrijgen.

David had het in zijn leven meegemaakt, wat dat betekende wanneer de Heere betoont ons voor Zijn rekening genomen te hebben. Wat had hij dat in zijn jonge leven al mogen beleven, toen God Zijn genade in zijn ziel verheerlijkte.

O, geliefden, wat had hij door alle onmogelijkheden heen ervaren, dat de Heere wat Hij begint, ook volvoert. Ook toen de zalfolie op zijn hoofd was nedergedaald en het aanvankelijk zo voorspoedig scheen te gaan. Hij kwam immers al spoedig aan het Hof! Eerst werd hij wapendrager en daarna zelfs krijgsoverste. Eén stap verder nog en hij zou zitten op de troon. Maar toen had hij ook ervaren, hoe anders de weg des Heeren was, want op zeker ogenblik schiet de spies van Saul op hem af, en als God hem niet bewaard had, was die dwars door hem heengegaan. Toen moest hij vluchten, en werd hij gezocht als een enige vlo en gejaagd als een veldhoen op de bergen!

O, hoe raadselachtig was de weg des Heeren ook toen geweest! In plaats van op de troon te komen, had hij geen veilige plaats meer voor twee voeten op de grond in heel Israël! En hoe bang werd het hem telkens en telkens weer. Maar ook toen had de Heere voor hem gezorgd en betoond hem te kennen en had hem op Zijn tijd opgehaald en het waar gemaakt: "Zou Ik het zeggen en niet doen? Spreken en niet bestendig maken?" Want Hij volvoert gewis Zijn Woord! Juist door al die moeilijke en onmogelijke wegen heen had hij ervaren, dat de Heere Zijn Woord bevestigt, zodat er niet één van de goede woorden des Heeren op de aarde gevallen was.

Wanneer David en al Gods volk op zichzelf ziet kunnen zij geen redenen ergens ten goede vinden. Maar daarom is dat heilgeheim zo groot dat Die God in Christus zegt: "Ik doe het niet om uwentwil, o huis Israëls, het zij u bekend, maar Ik doe het om Mijns heiligen Naams wil, opdat Die verheerlijkt worde."

Want niets uit ons, en het al uit Hem, zo reist dat volk naar Jeruzalem! Ze mogen het inleven, dat de Heere niets van hen gebruiken kan, maar ook niets gebruiken hoeft, tot de vervulling van Zijn Woord. Juist door die onverklaarbare regen wil Hij ze in Zijn troost doen delen en door Hem in het verborgene gesterkt, doen verstaan: "Opdat de beproeving uws geloofs, die veel kostelijker is dan des gouds, bevonden worde te zijn tot, lof en eer en heerlijkheid, in de openbaring van Jezus Christus."

Och, wat is het gelukkig, als we daar iets van mogen hebben, in de omstandigheden, die we moeten doormaken! Wanneer één onzer liefste panden weggenomen wordt en het ons dan gegeven wordt zich zó in de Heere te mogen verliezen, en uitroepen: "Doch gij, o mijn ziel, zwijg Gode! Want van Hem is mijn verwachting!"

Maar hoe machteloos staat de mens daartoe in zichzelf. Daarom is het zón weldaad, als het ons vergund wordt om op Hem te mogen blikken, Die het alleen geven kan en geven wil op, Zijn tijd, naar Zijn welbehagen, ook aan zulken, die van zichzelf moeten walgen vanwege hunne zonden, maar aan Hem verkleefd, het zoeken zich onvoorwaardelijk aan. Hem te mogen overgeven met verloochening van al, wat buiten Hem is. Hij doet het ervaren, dat Hij dezulken niet beschaamt, maar in Zijn genade wil doen delen. Want zulken zullen het op Zijn tijd uitroepen waar we in de tweede gedachte op willen letten en wel:

2. OP DE HEENWIJZING, wanneer er verder staat: "*Hij is immers mijn Rotssteen en mijn Heil, mijn hoog Vertrek!*"

In Davids ziel woedt de strijd ontzaglijk; het komt ook bij hem zo uit, dat de mens een twee-mens is, dat het vlees strijdt tegen de geest, terwijl het vlees zich aan de Wet Gods nooit onderwerpt, want dat kan ook niet. Het bukt nooit voor God, het verdenkt God en zoekt zichzelf te handhaven, en wanneer dat niet gaat worden we bedroefd!

Wat kan er dan niet een opstand en een verzet zijn! Daarom is het zo groot wanneer genade triomfeert. Wanneer het geloof maar in zijn oefening komt in de ziel, dan moet al het onze ten onder, want dat geloof breekt door de sterkste bergen van ongeloof en vertwijfeling heen. Ja, het geloof dat mag soms door alle wolken dringen en inblikken in de eeuwige heerlijkheid. En dan wel eens gemeenschap oefenen met degenen die de Heere van ons nam en deed ingaan tot Zijn heerlijkheid.

Dat bukken in Gods weg en vereniging krijgen met Zijn doen doet David zeggen: "Doch gij, mijn ziele! zwijg Gode!" want van Hem is mijn verwachting! Hij is "immers" mijn rotssteen, mijn heil, mijn hoog vertrek!" Bemerkt hier de strijd, om ten onder te drukken, wat verdenking op Goed zoekt te brengen; want het ongeloof krijgt nooit genoeg! En weet ge: waarom dan niet? Omdat het ongeloof God verdacht houdt! En daarom kunt ge er voor aanbrengen wat ge wilt, maar niets helpt. Het ongeloof wil de omstandigheden met het verduisterde verstand bezien; om het zelf te beoordelen, of de zaken kloppen en wel juist zijn.

Daarom, hoe gelukkig zijn dezulken die, ondanks alle tegenstand, zichzelf met David er op mogen wijzen, wat de Heere voor zulk een telkens wilde zijn. Hoe had de Heere het immers telkens mee doen vallen in zijn leven, zodat er nooit redenen waren geweest om verdenking op God te werpen. Wel was het een zware en diepe weg die hij door moest gaan, en het ergst was daarbij dat de Heere Zich verborg. Doch ondanks dat zijn vlees nu probeert daar tussen te komen, mag hij niet alleen onder God bukken, maar ook zichzelf er op wijzen, wie de Heere voor hem wilde zijn.

Hoor hem uitroepen: "Hij is immers mijn Rotssteen." Een rotssteen, mijn geliefden, ziet, daar werd in de oudheid een sterkte mee bedoeld. Rotsstenen hadden juist in het Oosten grote betekenis; ook vooral in die dagen. Het waren toevluchtsoorden; daar werd de veiligheid in de oorlog menigmaal gezocht. En nu mag David zeggen, dat de Heere Zelf hem tot een Rotssteen is. Ook Hanna getuigt er van: "Immers is er geen Rotssteen, behalve onze God!" Ja, David getuigt elders weer: "Wie is een rotssteen als onze God?" "Hij is de Rotssteen," zegt Mozes, "Wiens werk volkomen is!"

Hij wil tot een Sterkte, tot een Toevlucht, tot Veiligheid zijn voor zulken, die in moedeloosheid, in alle ellende, geen macht hebben tegen die grote menigte die tegen hen opkomt. Hij doet ervaren, dat Hij dezulken, die de toevlucht tot Hem nemen, nooit beschaamt, waar Hij immers Zelf die Rotssteen in Christus Jezus is, die zulken voor Zijn rekening nam. Christus is het, die daartoe dat Rantsoen aanbracht, zodat de toom Gods voor zulken, die bij Hem schuilen, is geblust, de gramschap gestild en de dood verslonden tot overwinning, ja het leven onsterfelijk aangebracht.

Welk een heilgeheim dan voor dezulken. Want al is het dat de vijand het ze soms zo bang kan maken dat ze wel moeten uitroepen: "Ik zal een dezer dagen nog door de hand van de vijand omkomen!" Hij zal ze niet beschamen, als ze maar tot Hem, hun Rotssteen, de toevlucht nemen. Want, ziende op Hem, de Rotssteen, roept de dichter uit:

*Daar heeft de vijand boog en schild,
en vurige pijlen op verspild.*

Welk een veiligheid is Hij dezulken, ja, tot een rustplaats. Hij heeft ze in alle omstandigheden voor Zijn rekening genomen, zodat ze in alles, wat hun overkomt niet zullen bezwijken maar in de Goddelijke gunst op grond van recht zullen delen. Daarom, wanneer ze daar iets van mogen inleven, gaan ze tot Hem roepen: *Houd u niet als doof van mij af, opdat ik niet, zo Gij u van Mij stilhoudt, vergeleken worde met degenen, die in de kuil nederdalen.*

Hoe nodig is het, dat Hij Zich daartoe in ons hart verheerlijkt. Daartoe nodigt de

Heere echter Zelf en zegt: "Ga in de rotssteen mijn volk, en verberg u een ogenblik, tot de gramschap zal zijn overgegaan!

Hij is ook die rotssteen, die spreekt. Want David zegt: "De rotssteen Israëls heeft tot mij gesproken." Die Rotssteen schenkt degenen die tot Hem de toevlucht nemen verkwikkingen, want stromen vloeien uit de Rotssteen. Ja, de Heere zegt, dat Hij honing uit de Rotssteen doet vloeien, opdat ze die versterkingen proeven en smaken, die in Hem gevonden worden.

O, geliefden, Hij immers is hun Sterkte, in al hun smart! Hij betoont ze te kennen in alle nood, veel beter dan ze het zelf weten, en Zijn vertroosting dan ook niet zal doen ontbreken. Hij getuigt: "Gij verdrukten, door onweder voortgedreven, ongetroosten, ziet, Ik zal uwe stenen gans sierlijk leggen. Ik zal u op saffieren grondvesten. Ik zal uw glasvensteren kristallijnen maken en uwe poorten van robijnstenen." Hij is het die ze gans en al voor Zijn rekening genomen heeft voor tijd en eeuwigheid.

Het ging David ook niet in de eerste plaats om zichzelf, doch veeleer om de ere Gods en het welzijn van Zijn volk! Hij moet, ziende op zichzelf zeggen: Heere, als U door zoudt trekken en de vijand toe zou laten; wie ben ik? Het zou geen wonder zijn! Hoe moet hij zichzelf verfoeien. Dezulken worden echter niet beschaamd. Want zij mogen het inleven, dat Hij geen zonde aanschouwt in Zijn Jakob en geen overtreding in Zijn Israël, daar Hij ze voor Zijn rekening genomen heeft, naar ziel en lichaam, voor tijd en eeuwigheid.

Moeten zij zeggen: Het verdient te hebben in alle ellendigheid te moeten verzingen; Hij zegt: *Ik voor U, daar gij anders de eeuwige dood had moeten sterven.*

Daarom is het zo nodig om gedurig in die Rotssteen te schuilen, waar David ook van zeggen mag: "Immers is Hij mijn rotssteen."

Nu is er een volk dat zeggen moet: Ja, maar ik mis die bewuste toerekening zo aan mijn hart.

Toch zal hun ziel bij ogenblikken ervaren, dat de vastheid der zaligheid niet in hen ligt, maar in Hem, Die ze verworven heeft. Hebben ze geen tijden dat ze door het geloof in Hem zich zó mogen overgeven en zich Hem toebetrouwen, dat ze uitroepen: Mijn Goël, Mijn Verlosser, Mijn Borg, Mijn Zaligmaker.

David vervolgt en zegt niet alleen "mijn Rotssteen", doch ook "en mijn Heil"! Ja, dat had David toch ook zo menigmaal mogen ondervinden. David kon het met de wetenschap alleen niet doen. Er zijn mensen, die met een beschouwend en beredeneerd geloof het pad wel op kunnen en daaraan genoeg hebben. Maar de ziele van dat oprechte volk dat met een heimwee vervuld is, om Zijn gemeenschap door het geloof te mogen ervaren kan het met beschouwing niet doen. Hoe gaat de ziele van zulken niet uit naar de beoefening er van, uitroepende: Zeg tot mijn ziel: *Ik ben uw heil!*

Ziet maar, hoe David dat ervaren had dat de Heere zijn Heil was en is. Ja, in de verheerlijking van Zijn Goddelijke genade die in Christus is tot zaligheid zijner ziel, in de vervulling van al zijn noden voor tijd en eeuwigheid, in alle omstandigheid.

Denk ook slechts maar aan zijn strijd met en overwinning op Goliath. Aan de bange tijd van Sauls vervolging van hem. Ook aan de bange ogenblikken te Ziklag. Toen kwam het zelfs zo ver dat hij niets meer over had, en zelfs degenen, die zijn vrienden waren, hem ook tot vijanden werden en stenen opnamen om hem te stenigen. Maar - als hij dan op die puinhopen mag neervallen het mag inleven wat het is: *En David sterkte zich in de Heere zijn God.*

Hoe wonderlijk maakte de Heere het toen in alles, want alles kreeg hij terug met een

grote buit er zelfs nog bij! Hij immers is mijn Rotssteen en mijn Heil!

Ja, mijn Hoog vertrek! Hoe mocht hij ervaren, dat de Heere hem als het ware uit de diepte van al zijn ellende optrok. Mijn Hoog vertrek, wijst er op, dat de Heere hem een plaats schonk van rust en veiligheid in de Heere, Die Zelf zijn Hoog vertrek wilde zijn, en nu over alle vijanden en omstandigheden mocht neerzien. Menigmaal is het bij dat volk alsof ze onder zullen gaan in al hun smart en nooit meer er uit op zullen komen.

Maar nu wil de Heere Zich in Christus betonen, zulken, die denken te verzinken, en toch de Heere daarin niet willen verdenken, een God van vertroosting te zijn en tot een Hoog vertrek.

Israël zat in de dagen van Hiskia ook in diepe smart, en ze zagen de koning met een zak bekleed, maar de Heere getuigde door de profeet: "Uw ogen zullen de koning zien in Zijne schoonheid! Zij zullen een vergelegen land zien. Dat is dat wonderlijke zien en ervaren, dat Hij ze nooit beschaamd! Daarom getuigt de Heere: "Ik zal uw glasvensteren kristallijnen maken, en uwe poorten van robijnstenen."

Door smart en rouw kunnen de ogen van verdriet soms zó gesloten zijn, dat ze niets meer kunnen bezien. Hij is het echter Die de duisternis tot licht maakt. Want niets is er helderder dan kristal! En wanneer de Heere nu door de glasvensters van het geloof eens doet blikken, verandert de nacht van smart zó zelfs dat David uitroept:

*Ik zal Zijn lof zelfs in de nacht,
Zingen, daar ik Hem verwacht.
En mijn hart, wat mij moog treffen,
Tot de God mijns levens heffen.*

(Psalm 42: 5b).

Want dan maakt Hij het alles wel eens zo helder, dat ze soms in de eeuwigheid mogen zien. Ook geeft de Heere Zijn volk wel eens, vergund te worden gemeenschap met elkander te hebben, al is het dat ze hier van elkaar scheiden moesten. Door het geloof, mogen ze dan in wonderlijke blijdschap in de Heere, voor Zijn troon elkaar ontmoeten. O, dat grote heilgeheim, dat de Heere Zichzelf in ellendigen in zichzelf zó verheerlijken wil, en dan zo waar maakt wat David zegt: *Hij is immers mijn Rotssteen en mijn heil, mijn hoog vertrek!*

Wat is het een voorrecht wanneer we daar iets van mogen hebben, ook in de omstandigheden thans. O, die het bij Hem zoeken, om maar nodig te hebben, dat de Heere betoont, dat Hij Zich niet vergist, en alles in Zijn hand heeft, zal Hij doen ervaren dat Hij wel beproeft, maar nooit boven vermogen, en Zelf de uitkomst geven zal. Want weet ge, wat het nu uitwerkt, wanneer we op de Heere mogen steunen en zoeken met onze noden bij Hem te schuilen? Hoe de vijand ook aanvalt en ze zelfs niets vermogen tegen die grote menigte, dat Hij dezulken zó sterkt, dat ze uitroepen met David: "ik zal niet wankelen."

3. Hierbij willen wij u nog een ogenblik bepalen in de derde gedachte, *als we letten op de VASTIGHEID.*

Onze tekst zegt immers nog verder: "Ik zal niet wankelen." Welk een uitroep te midden van diepe droefenis en gemis, in al de smartelijke raadselen en grote onmogelijkheden. Alles tegen! En dan te zeggen: Ik zal niet wankelen! O, dat is juist die sprake des geloofs, waarin de Heere Zich verheerlijkt, terwijl heuvelen en bergen wankelen zullen, maar dat volk nooit. Zeker, zij kunnen wel eens een ogenblik geschud worden, maar ze zullen niet bezwijken, d.w.z. niet ondergaan, noch er in omkomen; doch gesterkt en gesteund ervaren, dat Hij alles in Zijn handen heeft en houdt, hoe bang en smartelijk de omstandigheden ook kunnen

zijn! Ziet dat maar in Job, die toch zó geslagen werd, dat hij al zijn kinderen in één ogenblik verloor, al zijn bezittingen kwijt raakte en zelf door een dodelijke ziekte aangegrepen werd, en in zulk een diepe smart en moedeloosheid verzonk dat hij zelfs zijn geboortedag vervloekte.

Maar als de Heere zijn geloofsoog opent, om buiten zichzelf en de omstandigheden te blikken op de Heere, dan roept hij het uit: "Och, of nu mijn woorden toch opgeschreven werden! Och, of zij in een boek ook werden opgetekend! Dat zij met een ijzeren griffel en lood voor eeuwig in een rots gehouwen werden! Want ik weet, mijn Verlosser leeft, en Hij zal de laatste over het stof opstaan; en als zij na mijn huid dit doorknaagd zullen hebben, dan zal ik uit mijn vlees God aanschouwen; denwelken ik voor mij aanschouwen zal, en mijn ogen zullen zien, en niet een vreemde; mijn nieren verlangen zeer in mijnen schoot" (Job 19: 23-27).

Zie het eens bij Jona, om maar niet meer te noemen! Wie is er uit de diepte der zee en uit de buik van de vis ooit gered, terwijl hij het toch zo verzondigd had? Zelf getuigende: *Ik weet, dat deze storm u om mijnentwil overkomt!* En toen hij over boord geworpen werd, niet anders kon verwachten dan in de eeuwige diepte weg te zinken, en in de buik van die vis wel uitschreeuwt: "Ik ben uitgestoten van voor Uw ogen." Maar daarna door het geloof mag uitroepen: "Nochtans zal ik de tempel Uwer heiligheid weder aanschouwen! En. "wat ik beloofd heb, zal ik betalen." "Het heil is des Heeren." Hoe wordt ook in hem vervuld het woord van onze tekst: "Ik zal niet wankelen!"

Zie, daar is nu niets van de mens bij! Maar dat volk mag leven uit Hem en door Hem, Die ze tot een Rotssteen is, hun Heil en tot een Hoog Vertrek is. Hij geeft ze, buigend onder God in al Zijn doen, Hem te leren volgen, die tot Zijn Kerk zegt: "Volg Mij!" Ziende op de Overste Leidsman en Voleinder des geloofs, Jezus, Die om de vreugde, die Hem was voorgesteld het kruis heeft verdragen en de schande veracht, en is gezeten aan de rechterhand van de troon Gods. Hij is het, Die leeft om altijd voor Zijn volk te bidden

Hoe nodig is de beleving van onze tekst ook, gemeente van Rijssen, in al de smart, die u overkomen is, in het verlies van uw herder en leraar.

Ja, hoe nodig ook voor u, mevrouw Blok, in het verlies van uw geliefde man. O, in welk een smart zijt gij thans gekomen. We kunnen verstaan, dat u in al uw droefheid er niet meer kan doorzien en alle hoop als ontvalt. Maar nu is het in de smart zo'n voorrecht wanneer u eens van uw man mag afzien, en op de Heere mag blikken en maar nodig hebt dat Hij die ledige plaats met Zichzelf innemen zal en betonen dat Hij Zich nooit vergist. De tijd was immers aangebroken dat uw man in heerlijkheid mocht ingaan, om eeuwige blijdschap te verkrijgen. Hij wilde dat niet langer uitstellen, want het ogenblik was daar voor hem, dat hij mocht ingaan in heerlijkheid, om verlost van alle smart en pijn, alle zonden, zichzelf en alle vijanden, God Drieënig groot te maken in aller eeuwen eeuwigheid.

Och, vergeet in alle droefenis niet de weldaden, die de Heere u schonk; let er eens op, als u terugziet, wat hij voor u geweest is in de tijd, dat u met elkander mocht zijn. En ook op hetgeen de Heere u nog gelaten heeft, met uw kinderen. Het is zo gelukkig wanneer wij ons niet blind staren op hetgeen dat we kwijt zijn; doch oog hebben voor datgene, wat de Heere ons nog gelaten heeft, om Hem niet van onrecht te kunnen verdenken.

En daarom wens ik u, mevrouw Blok, zo van harte de beleving toe van dit woord: "Doch gij, o mijn ziel! zwijg Gode, Want van Hem is mijn verwachting! Hij is immers mijn Rotssteen en mijn Heil, mijn Hoog Vertrek! Ik zal niet wankelen."

Hoe kostelijk is dit ook voor de kinderen! Want, de grootste blijdschap voor uw vader zou geweest zijn, te bemerken dat u in de wegen des Heeren niet alleen uitwendig, maar bovenal, dat u in Zijn genade ook zou mogen delen. O, ik ben er van overtuigd, dat het menigmaal de worstelingen zijner ziel waren dat de Heere dit zou geven. Maar wat hij u nu wel toewenste maar niet geven kon, dat is bij de Heere te verkrijgen, en dat mocht Hij u schenken. De Heere geve dat tot verheerlijking van Zijn Goddelijke genade, dat de zonen en dochteren en schoonzoon nog eens in de plaats van hun vader mochten zijn!

Maar ook, gemeente en kerkenraad! Gij zijt uw geliefde leraar en herder kwijt! O, hij was voor u niet alleen een leraar maar ook een herder. Wat kon hij op zijn manier een verstandig antwoord geven in allerlei moeilijkheden, maar ook in de bediening des Woords, in het midden van u, als leraar en knecht des Heeren dienende zijn. U zult hem zeer missen, maar weet u wat nu de troost is in al deze smart: dat de Opperherder blijft. Werd de onderherder weggenomen, de Opperherder zegt: "Ziet, Ik ben met ulieden, al de dagen, tot aan de voleinding der wereld!" Hebt ge opgemerkt dat Hij zegt: "alle de dagen"? Dat zijn de dagen óók van donkerheid, strijd, smart en onmogelijkheid. Wat is het dan een weldaad, wanneer we het in alles ook bij Hem zoeken! Dat we het toch beseffen, wat het is, dat Hij in de weg Zijner instellingen nog bij ons wil zijn, opdat we ook deze noden aan Zijn voeten brengen en met al onze smarten en noden het van Hem verwachten.

Dat er toch veel verzuchtingen voor elkaar mogen zijn, gemeente. Gedenkt in het bijzonder de weduwe met haar kinderen in alle noden en bovenal voor het aangezicht des Heeren!

Gemeente, dat u het ervaren mocht, in dit smartelijk verlies waarin zo uitkomt dat de Heere menigmaal een streep haalt door onze rekening, dat nochtans de weg des Heeren volmaakt, en de rede Gods doorlouterd is en Hij Zich nooit vergist!

De Heere moge geven dat deze omstandigheden dienstbaar gesteld werden voor degenen die nog zo rustig in hun natuurstaat voortleven, om het te doen verstaan, wat het toch is als we sterven moeten en dat van onszelf nooit kunnen.

Ik hoorde, dat Ds. Blok, uw geliefde leraar, nog heeft gezegd, dat als het op het eind van het leven aan moet komen, het naar de mens gesproken, door de smarten des lichaams, voor de meesten te laat zou zijn. Want het lichaam kan zo vervuld zijn met smart, dat er geen plaats voor iets anders meer is! Voor hem was dat niet zo erg, want hij had het mogen inleven door de verheerlijking van de genade Gods. Reeds lang voor die tijd: "Hetzij, dat we leven, hetzij dat we sterven, we zijn des Heeren! Want niemand leeft zichzelf en niemand sterft zichzelf!"

Deze woorden werden hem bij vernieuwing tot versterking enige dagen voor zijn operatie. Hoe mocht hij zich toen in de Heere verliezen, en het alles aan Hem overgeven. Toen had hij geen uitbeding meer, en was het goed, hoe het ook was.

Zeker, voor zijn vrouw en kinderen en de gemeente is het een zware slag, daar het zo anders ging dan zij begeerden; maar voor hem een eeuwig meevallen! Eeuwig voor Gods troon! In heerlijkheid! O, dat meevallen! En dat is nu voor ieder van Gods volk weggelegd, zowel voor de ware bekommerde als voor de meest ingeleide, hoor! Paulus moest zeggen: "Wij zien hier nog maar als door een spiegel in een duistere rede, maar alsdan zullen wij zien aangezicht tot aangezicht. Nu ken ik ten dele, maar alsdan zal ik kennen, gelijk ook ik gekend ben" (1 Kor. 13: 12).

Dat heeft uw leraar nu verkregen in volmaakte heerlijkheid. O, dat is de troost voor de

Kerk van God.

Het moge een aansporing zijn voor degenen, die het leven der genade nog missen! Opdat hij straks in het gericht niet aan de zijde Gods zal staan, en u zal moeten veroordelen.

Want denk er toch om, gemeente, dat straks alles zal terugkomen, wat hij u gepredikt heeft, en als dat niet tot uw heil geweest is, dan zal het tot uw oordeel zijn en eeuwig tegen u getuigen! Hoe schrikkelijk zal het dan voor u zijn, om in eeuwige afgrijzing te moeten verzinken! Een eeuwige scheiding zal er dan zijn!

Terwijl het volk, dat het om de Heere te doen was, in heerlijkheid in de gemeenschap des Heeren, met hem samen de Heere zal mogen groot maken!

Dat is het wonderlijke juist, dat we elkander hier wel kwijt kunnen raken, maar al dat volk dat in de genade Gods mag delen, ziet elkander nooit voor het laatst. Straks ontmoeten ze elkander in heerlijkheid, om God Drieënig eeuwig voor alles de eer te geven.

Welnu, zo mocht de Heere, te midden van de strijd, die bij velen soms zo zwaar kan zijn, maar betonen, dat Hij u kent in al uw nood, en uw ziel liefelijk wil troosten en versterken in alle leed.

Hij geve om in de genade Gods met David het te mogen uitroepen: "Doch gij, o mijn ziel! zwijg Gode! want van Hem is mijn verwachting! Hij is immers mijn Rotssteen en mijn Heil, mijn Hoog Vertrek! Ik zal niet wankelen!" AMEN.

Bijlage I.

BEL, Jacob Bastiaan (1893-1959)

Ds. M. Blok en Ds. J.B. Bel hadden veel gemeenschappelijk. Dezelfde afkomst, geroepen in de genadestaat, gerechtvaardigd door het geloof in Christus, geroepen tot de prediking van het Evangelie van Christus en daarin nauwelijks 15 jaar werkzaam geweest. Wapenbroeders voor het leven en huisgenoten Gods voor het eeuwig leven.

Vandaar wordt een korte levensschets van ds. Bel hieraan toegevoegd.

Jacob Bastiaan Bel werd op 17 februari 1893 te Leerdam geboren. Zijn ouders waren Cornelis Bel en Louisa Boonstoppel. Later verhuisde het gezin van Leerdam naar Schiedam. Na zijn schooljaren werkte hij in de glasblazerij in Schiedam.

Op 12 april 1917 trad hij in het huwelijk met Maria Flikweert, geboren te Ouddorp op 26 januari 189. Ze is overleden te Krabbendijke op 18 januari 1987. Uit het huwelijk werden acht kinderen geboren.

Op den duur liet de godsdienstige opvoeding die Bel van zijn ouders ontvangen had, weinig sporen na. Zijn kinderen liet hij wel dopen, maar verder zag men hem zelden of nooit in de kerk. Liever hield hij zich op Gods dag bezig met de duivensport. Ook de voetbalsport had zijn belangstelling.

Op 3 juni 1927 overleed plotseling een zwager. Terwijl hij bij de geopende kist stond, kwamen de woorden tot hem: "Waar zult gij zijn in de eeuwigheid?"

Wekenlang achtervolgden hem deze woorden en hij worstelde ermee. Hij leefde zijn verloren staat in, maar hij mocht ook door genade met al zijn schuld en zonden de toevlucht nemen tot Christus, Die Zich hem deed kennen als de schuldovernemende Borg. Ook zijn klanten (hij was toen groenteboer in Dordrecht) merkten dat er wat veranderd was bij Bel. Sprak hij voorheen veel over sport, nu had hij het over de dingen waarnaar zijn hart uitging. Niet iedereen bleek daarvan gediend. Eens kreeg hij de volgende bestelling: "één kilo spinazie, zonder godsdienst..."

Na enige tijd behoort te hebben tot de Christelijke Gereformeerde Kerk, voegde hij zich bij de Gereformeerde Gemeente te Dordrecht, waar ds. J. D. Barth predikant was. Kort na zijn verandering bond de Heere Bel de roeping tot het predikambt op het hart met de woorden: "Werp uw brood uit op het water, want gij zult het vinden na vele dagen" (Pred. 11:1). Maanden van strijd volgden, maar duidelijk werd zijn roeping bevestigd met Jeremia 1:5: "Eer ik u in moeders buik formeerde, heb Ik u gekend en eer gij uit de baarmoeder voortkwaamt, heb Ik u geheiligd; Ik heb u den volken tot een profeet gesteld."

Op 30 juni 1938 werd hij toegelaten tot de Theologische School der Gereformeerde Gemeenten. Op 1 september van dat jaar verhuisde het gezin Bel naar Rotterdam, waar het een woning in de Bethlehemstraat betrok.

Ds. Mijnders vertelt: "Ds. Barth was niet altijd even zachtzinnig in zijn omgang met anderen. In Dordrecht woonde een arm groenteboertje, Jacob Bel heette hij. Ja, over hem zou ik heel veel kunnen vertellen. In 1942 is hij predikant geworden. Hij liep al enige tijd met een roeping. Hij wilde daar eens met ds. Barth over praten. Zodra hij de gang inliep, zei ds. Barth: 'Zo zo, mannetje, wat brengt je hierheen?' Bel zei: 'Ja dominee, ik wil u eens spreken, ik denk dat ik dominee moet worden.'

De reactie van ds. Barth was niet mals en zeker ook niet zo pastoraal. Hij zei, gelovend dat Bel toch wel terug zou komen: 'Jij? Als het echt waar is, mag je nog eens terugkomen!'

En daar ging Bel, bedremmeld en verslagen. Bel had zijn postuur niet mee, was een

kleine man. *Belletje*, zei men. Maar hij had de Heere mee. Dat was het enige wat hij had, maar dat was ook genoeg voor hem.

Maar of zo'n bejegening nu de weg is...? Ds. Barth had wel vaker zulke directe reacties. Soms kwam hij erop terug, zoals later ook bij Bel. Soms ook niet, wanneer hij wat hij hoorde, niet kon overnemen." (Leven en werk van Ds. J. D. Bart, door J. Mastenbroek)

In 1942 werd hij beroepbaar gesteld. Veel beroepen werden op hem uitgebracht. Zijn hart ging uit naar Borssele, maar het beroep van Dirksland werd zó op zijn hart gebonden, dat hij het beroep van deze gemeente moest aannemen. Op 22 september 1942 werd hij door ds. W.C. Lamain bevestigd met Ezechiël 2:8. Een dag later deed ds. Bel intrede. Bij deze gelegenheid preekte hij over Exodus 3:14.

Onder moeilijke omstandigheden, het was oorlog, begon ds. Bel zijn arbeid. Veel werk heeft hij verzet voor de ondergrondse. Hij gaf hulp aan geallieerde piloten en bezorgde valse identiteitspapieren en levensmiddelen aan onderduikers in Rotterdam. Zelfs tot het eind van de oorlog onderhield hij daar contacten met het georganiseerde verzet. Na de herfst van 1944 betekende dit dat hij de afstand Dirksland-Rotterdam per fiets (met massieve rubberbanden) moest afleggen. Vijftig kilometer heen en vijftig kilometer terug. Als predikant was hij toen een van de weinigen, die tot het laatst toe in het bezit bleef van een vergunning zich van het ene naar het andere eiland te verplaatsen. In verband met de strenge controle op de Spijkenisserbrug verborg hij dan de geheime documenten in de slippen van zijn domineesjas. Door de Duitsers werd hij gearresteerd. De beschuldiging luidde ondermeer dat hij zondag aan zondag voor de geallieerde overwinning bad. Bovendien was hij betrapt op het distribueren van verzetslectuur.

Ds. Bel stelde de vraag of men van hem verwachtte dat hij voor een Duitse overwinning zou bidden. Na een enkele dag liet men hem gaan. Zijn aanklagers waren NSB-ers, die regelmatig bij hem in de kerk kwamen. De zondag volgend op zijn vrijlating stond hij weer op de kansel en richtte zich heel concreet tot de verraders die onder zijn gehoor zaten. "Mijne is de wrake en de vergelding", zo zei hij. Heel de gemeente hield de adem in, uit vrees dat hij de andere dag opnieuw zou worden gearresteerd. Dat gebeurde niet.

Ook organiseerde hij voedseltransporten van Dirksland naar Rotterdam en Vlaardingen. Zelf voer hij dan met het schip mee. Toen hij, na afloop van de oorlog, door het Bureau voor Oorlogsdocumentatie enkele malen over zijn verzetsactiviteiten werd benaderd, was zijn stereotiep antwoord: dat is nu voorbij en niet belangrijk meer. Hij wenste zich geen 'heldenrol' aangemeten te krijgen.

Ds. Bel heeft met veel zegen in Dirksland mogen werken. Ook heeft hij zich ingezet voor de opbouw van de andere gemeenten op het eiland. In Melissant, Stad aan het Haringvliet, Ooltgensplaat en Oude Tonge werden nieuwe gemeenten geïnstitueerd.

In 1947 verbleef ds. Bel vier maanden in Amerika. Hij bezocht tal van gemeenten en preekte veelvuldig. Op de terugreis ging hij voor in de Hollandse dienst die op het schip werd gehouden. Ds. W. Baaij uit Alphen aan den Rijn, die ook aan boord was, nam ook een preekbeurt waar. Na zijn terugkomst in het vaderland kwam de terugslag: gedurende zes weken moest hij het bed houden wegens een hartaanval.

In 1949 nam ds. Bel een beroep van de gemeente Krabbendijke aan. Op 30 juli 1949 nam hij afscheid met een predicatie over Numeri 27:15-17. Op 11 augustus werd hij door ds. F. J. Dieleman in Krabbendijke bevestigd. 's Avonds deed ds. Bel intrede met 1 Korinthe 3:9.

Spoedig was ds. Bel een vertrouwd beeld in de gemeente van Krabbendijke, hetzij ietwat gebogen rijdend op zijn fiets, hetzij achter het stuur van zijn donkerrode Amerikaanse Ford.

Het was op een zondagmiddag in het begin van 1953, dat ds. Bel gewoontegetrouw de aan de beurt zijnde afdeling van de Heidelbergse Catechismus behandelde. In de toepassing werd hij bijzonder ernstig, ja zelfs zeer bewogen. Op een zeer ernstige en indringende wijze waarschuwde hij de hoorders voor de oordelen en de gerichten Gods die aanstaande waren. "Gemeente", zo zei ds. Bel, "ik zie een wolk, een donkere wolk boven ons vaderland hangen. Wat die wolk zijn zal, weet ik niet, maar God komt richten hier beneden, de wereld in gerechtigheid."

Op zaterdag 31 januari 1953 nam de harde wind uit het noordwesten toe tot een zeer zware storm. In die nacht braken op vele plaatsen in Zeeland en Zuid-Holland de dijken. Bijna 1900 mensen kwamen om in de golven. Ds. Bel werd 's morgens om vijf uur gewekt. Hij kreeg te horen wat er gebeurd was: Rilland, Kruiningen en Oostdijk onder water gelopen en bij Waarde twee binnendijken doorgebroken.

Direct verleende hij hulp door met zijn auto inwoners uit Oostdijk te gaan halen en naar Krabbendijke te brengen. Aan het einde van de eerste rampdag lag het dorp Krabbendijke als het ware als een eiland te midden van de zee, slechts beschermd door enkele zwakke binnendijken. Bovendien bevonden vele evacués uit de omliggende dorpen zich in Krabbendijke. Wat moest er van terecht komen, als ook de binnendijken het zouden begeven?

Echter, de Heere regeert! Ds. Bel kreeg worstelingen aan de troon der genade met de toestand van Krabbendijke. Te midden van de oordelen en gerichten mocht hij vast geloven, dat de Engel des verderfs zijn zwaard niet over Krabbendijke zou uitstrekken. Krabbendijke zou gespaard blijven! De Heere heeft dit ook bevestigd.

Ondanks een zwakke gezondheid verrichte ds. Bel veel werk. Niet alleen in Krabbendijke, maar ook in het kerkverband. Zo was hij lid van het Curatorium en van het Deputaatschap voor de uitwendige zending. Ook had hij zitting in de synodale commissies voor emigraties naar Canada en voor de inwendige zending.

Met het oog op zijn leeftijd en gezondheid wilde hij graag de grote gemeente Krabbendijke verruilen voor een kleinere gemeente. In totaal werden tijdens zijn verblijf in Krabbendijke 59 beroepen op hem uitgebracht. Toen hij eens een beroep van Scheveningen kreeg, had hij het daar moeilijk mee. Van zijn catechisanten kon hij echter geen afscheid nemen.

In het begin van januari 1959 ging zijn gezondheidstoestand achteruit; zijn krachten werden gesloopt door een ernstige hartkwaal. Op woensdagmorgen 15 juli 1959 constateerde de dokter een herseninfarct. Reeds diezelfde avond mocht ds. Bel. ingaan in de vreugde zijns Heeren.

De begrafenis vond plaats op 20 juli. Ds. L. Rijkssen had de leiding; toespraken werden gehouden door ds. P. Honkoop sr., ds. W. Hage en ouderling G. van Velzen. De jongste zoon sprak een dankwoord. Op de begrafenis van ds. Bel, een eenvoudige knecht des Heeren, werd het gezien en ervaren: "De Heere zal genade en ere geven."

Geschriften

Toespraak in: Verslag der begrafenis van wijlen ds. F.J. Dieleman (...), z.p. z.j. (1955).

Toespraak in: W. Hage, Bevestigings- en intrepreden met alle toespraken, z.p. z.j. (1958).

Levensschets van ds. J.B. Bel (...), Verslag van rouwdienst (...), Twee predikaties (...), Krabbendijke z.j. (1959).

A. Bel

Overgenomen uit:

REDACTIE BIBLIOTHEEK VAN DE KLEINE KERKGESCHIEDENIS

Predikanten en Oefenaars. Biografisch Woordenboek van de Kleine Kerkgeschiedenis

Deel 3. DEN HERTOOG - HOUTEN

Saambinder 30 juli 1959, S. de V.

IN MEMORIAM Ds. Jacob Bastiaan Bel, 17 februari 1893 - 15 juli 1959

Ontroerend was de ontstellende tijding, die woensdagavond 15 juli j.l. door het land ging, dat Ds. Bel, betrekkelijk nog geheel onverwachts, door de Heere was afgelost en naar wij zo van harte geloven mogen, dn heerlijkheid was ingegaan. Wel was hij de laatste tijden erg zwak en werden zijn krachten kennelijk gesloopt door de ernstige hartkwaal, die hij had, doch dat hij zo spoedig nog zou worden weggenomen, zal wel niemand hebben gedacht. De laatste paar dagen leed hij schrikkelijke hoofdpijnen, en woensdagmorgen constateerden zijn behandelende doktoren een bloeduitstorting in de hersenen, waardoor hij ook het bewustzijn geheel verloor en des avonds ongeveer zes uur al overleed.

Ds. J. B. Bel werd op 17 februari 1893 geboren. In het jaar 1927 stelde de Heere het plotseling overlijden van zijn zwager als middel om hem krachtdadig uit de dood tot het leven te roepen, waarbij hem de woorden maar steeds vervolgden: "Waar zult gij zijn in de eeuwigheid?" Het behaagde de Heere Zich verder in hem te verheerlijken met Zijn genade, - door hem niet alleen zijn verloren staat te doen inleven, doch ook door Zijn ontsluitende en toepassende beweldadiging, die in Christus is, hem in Zijn schuldovernemende genade te doen roemen.

In diezelfde tijd bond de Heere de roeping tot het uitdragen van Zijn Woord in het midden der gemeenten krachtdadig op het hart. Hoe onbekwaam hij zich daartoe ook gevoelde en hoe onmogelijk het voor hem was, dit ooit te kunnen doen, kon hij deze roeping echter niet langer weerstaan; en werd hij in 1938 na het onderzoek van het Curatorium tot de Theologische School toegelaten.

Een onvergetelijke tijd is dit voor hem geweest, waarin hij echter de ondersteuning en hulp des Heeren menigmaal kennelijk ervaren mocht.

In 1942 werd hij beroepbaar en uit de vele beroepen, die hij ontving, werd Dirksland zo op zijn hart gebonden, dat hij zich aan deze gemeente geven mocht en daar in de volle bediening van Woord en sacramenten dan ook door de consulent. Ds. W. C. Lamain, bevestigd werd. Deze gemeente heeft hij met al de liefde van zijn hart mogen dienen en is daar ook voor velen ten zegen geweest.

De bewogenheid van de oorlog heeft hij ook daar medegemaakt en toen veel mogen doen om vandaar uit in de hongergebieden voedsel te brengen.

In 1947 is hij gedurende drie maanden naar de Verenigde Staten van Amerika geweest en heeft hij vele Amerikaanse gemeenten mogen dienen.

In 1949 leidde de weg des Heeren hem echter naar Krabbendijke, waar hij tot het laatst van zijn leven werkzaam mocht zijn. Opmerkelijk was, dat te midden van de vele beroepen, die hij kreeg, het steeds de jeugd was, die hem als het ware vasthield. Zelfs de laatste dag in zijn leven, vóór hij zijn bewustzijn kwijt was, wilde hij nog zijn bed uit, daar hij meende te moeten catechiseren.

Nu is hij niet meer. Wij zullen in de samenleving hem zeer missen. In al zijn arbeid, ook voor de zending en emigratie, gaf hij zich met geheel zijn hart. Ook leefde hij altijd zeer mede met de opleiding op de Theologische School, daar het welzijn van Gods kerk hem nauw op het hart gebonden lag. De Heere sprak echter: "Het is genoeg". Zijn werk was hier op aarde ten einde en God nam hem op in heerlijkheid, om het loon der getrouwe dienaren te ontvangen.

De Heere schenke ons tezamen met jaloersheid hem na te staren, en Hij sterke zijn weduwe en ondersteune haar en geve de kinderen in de voetsporen van hun vader te mogen wandelen, opdat Zijn Naam in de geslachten worde groot gemaakt.

Ook schenke de Heere te ervaren, dat Hij hem niet in Zijn ongenoegen uit Zijn gemeente wegnam, doch naar Zijn raad en welbehagen, en de ledige plaats in de ambtelijke bediening op Zijn tijd weer dn Zijn gunst vervullen wil.

VERSLAG VAN DE BEGRAFENIS VAN Ds. J. B. BEL TE KRABBENDIJK

Op maandag 20 juli werd onder grote belangstelling het stoffelijk overschot van Ds. J. B. Bel te Krabbendijke ten grave gedragen. Om half één werd in de kerk een rouwdienst gehouden, waarin Ds. L. Rijksen van Rotterdam-W. de leiding had.

Ds. Rijksen liet bij de aanvang zingen Psalm 103: 8 en 9; hij las Psalm 77 en ging voor in gebed. Daarna schetste hij eerst in korte trekken het leven van de overledene. Tot uitgangspunt werd gekozen Psalm 77 : 14: "O God! Uw weg is in het heiligdom; wie is een groot God gelijk God?"

De dichter van deze Psalm, aldus spreker, verkeerde in nood. Hij begeerde echter in de raadselachtige wegen onder God te bukken. Ja, het werd hem vergund met het oog des geloofs buiten zichzelf te blikken en zich de Heere toe te betrouwen. Toen mocht hij uitroepen: "O God! Uw weg is in het heiligdom". Met "Uw weg" worden beoogd al de leidingen des Heeren in de weg van Gods voorzienigheid. De Heere immers is de Bestuurder van ons lot en de Beschikker van ons leven, niet alleen in het persoonlijke leven, doch ook in dat van Zijn kerk en ambtsdragers.

"Uw weg is in het heiligdom", dat wil zeggen: in het verborgen, in het duister; dat is: wat door ons niet te bezien of verstandelijk nagegaan kan worden. Het heiligdom was echter de plaats, waar de ark stond, waar de Heere woonde boven het verzoendeksel, in de Schechina, daar was Zijn genadetroon en verheerlijkte Hij Zich in Christus in al de leidingen van Zijn volk. Die weg des Heeren met Zijn volk is een wonderlijke weg. Hij trekt de Zijnen uit de dood en zet hen in het leven. Die weg loopt uit de stad des verderfs naar het hemelse Jeruzalem. Hoe wonderlijk zijn ook Zijn leidingen in heel hun leven.

Zie deze ook in het leven van onze geliefde overleden ambtsbroeder. Is het wonder, als daar iets van wordt ingeleefd, dat de dichter uitroept: "Wie is een groot God gelijk God? " Daar vallen alle andere goden bij weg! De Heere heeft niet van node van enig mensenkind gediend te worden, maar het is Zijn verlustiging, om door de diepte van de val Zich te verheerlijken in Zijn Goddelijke genade, die in Christus is, in zulken, die zich moeten leren kennen als voorwerpen des toorns, maar die Hij voor Zijn rekening wil nemen en in volmaakte herstelling in Zijn gemeenschap eeuwig zal doen delen. Wat is onze broeder dan toch gelukkig, nu "hij eeuwig in die gemeenschap mag verkeren!

Zich tot de weduwe richtend, sprak Ds. Rijksen onder meer: Het scheiden is zwaar, want de vleselijke band wordt doorgesneden. De Heere doe het u ervaren in al uw smart, dat Hij het is. Die u nooit verlaat en Die getuigt: "Uw Maker is uw Man; Heere der heirscharen is Zijn Naam".

De kinderen werden vermaand in de vreze des Heeren te wandelen en nodig te hebben, dat de God van hun vader ook hun God mocht zijn. Na nog enkele woorden van troost en vermaning gesproken te hebben tot de kerkenraad en de gemeente van Krabbendijke, sloot Ds. Rijksen de bijeenkomst in de kerk met het laten zingen van Psalm 68 : 2 en gebed.

Onder voortdurend klokgelui, trok de lange rouwstoet door de straten van Krabbendijke, om de overleden predikant naar zijn laatste rustplaats te brengen. Op het kerkhof aangekomen, werd, nadat de 'kist in de groeve was neergelaten, eerst het woord gevoerd door Ds. P. Honkoop van Yerseke, namens de classis.

Hij sprak onder meer: Wat zien wij toch Gods Woord weer bevestigd: "Stof zijt gij en tot stof zult gij wederkeren". Ds. Bel is niet meer; hij stierf. Maar nochtans leeft hij. Nu wandelt hij in de gouden straten van het hemelse Jeruzalem. Daar zal hij tot in alle eeuwigheid van al zijn bekommernissen, van zijn moeite, van zijn kruis verlost mogen zijn. Wat zou het nu groot zijn, als de Heere het woord, dat hij gesproken heeft, heiligen, wilde aan veler harten.

Ds. W. Hage van Middelburg sprak namens de Particuliere Synode Zuid en het Curatorium der Theologische School, waarin Ds. Bel ook zitting had. Hij herinnerde hoe Ds. Bel in dit gewest bijna tien jaar werkzaam was geweest. En wat was dan de inhoud van zijn prediking? Vrije genade; om niet gezaligd, alleen omdat God het wil! Maar zal het wel zijn, dan is het nodig, dat die leer van vrije genade in onze ziel onderwerpelijk wordt verklaard en toegepast door Gods lieve Geest. De Heere vervulle de ledige plaats en betone Zijn weldadigheid krachtens Zijn eeuwig verbond. Namens de burgerlijke overheid sprak burgemeester Cnossen woorden van deelneming tot de familie, de kerkenraad en de leden van de gemeente.

Ouderling G. van Velzen sprak namens de kerkenraad en de gemeente van Krabbendijke en verzocht de aanwezigen te zingen Psalm 68 : 2 (nieuwe berijming).

Tenslotte dankte de jongste zoon van de overledene, de heer A. Bel, voor het meelevende en de betoonde belangstelling.

S. de V.